

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ

ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

ΤΜΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΚΑΙ ΤΟΠΙΚΗ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ

**«Η Συμβολή των Πολιτιστικών Συλλόγων στη
διατήρηση της Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς και
την Τοπική Ανάπτυξη των περιοχών με την αρωγή της
Τοπικής Αυτοδιοίκησης- Η περίπτωση του Συλλόγου
Φιλοπροόδων Φιλιατρών»**

Κωτσάκη Μάρθα

Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία

Καλαμάτα, Ιούλιος 2023

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ

ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

ΤΜΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΚΑΙ ΤΟΠΙΚΗ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ

«Η Συμβολή των Πολιτιστικών Συλλόγων στη διατήρηση της Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς και την Τοπική Ανάπτυξη των περιοχών με την αρωγή της Τοπικής Αυτοδιοίκησης- Η περίπτωση του Συλλόγου Φιλοπροόδων Φιλιατρών»

Κωτσάκη Μάρθα

Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία

Επιβλέπων: Ευγενία Μπιτσάνη

Επιτροπή: Τριανταφυλλοπούλου Α., Κοτσιλιέρης Θ.

Καλαμάτα , Ιούλιος 2023

UNIVERSITY OF THE PELOPONNESE

SCHOOL OF MANAGEMENT (Kalamata)

**DEPARTMENT OF BUSINESS AND ORGANIZATION ADMINISTRATION
POSTGRADUATE PROGRAM MSc- MPA: PUBLIC ADMINISTRATION AND
LOCAL GOVERNMENT**

**“The contribution of cultural collections to the
preservation of the intangible cultural heritage and
the local development of the areas with the help of
the local government-The society of Friends of
Progress in Philiatra”**

Kotsaki Martha

Kalamata, July 2023

Ευχαριστίες

Η παρούσα εργασία είναι αφιερωμένη στον αδερφό μου Διονύση , που μέσα από την αναπηρία του έμαθα σε όλη μου τη ζωή να αγωνίζομαι και να γίνομαι καλύτερος άνθρωπος. Επίσης, ευχαριστώ την οικογένειά μου και την καθηγήτριά μου κ.α Ευγενία Μπιτσάνη, που με καθοδήγησε για να εκπονηθεί η εν λόγω εργασία.

Περίληψη:

Η πολιτιστική κληρονομιά κάθε τόπου είναι το στοιχείο που τον χαρακτηρίζει αλλά και τον ξεχωρίζει , ως μοναδική ψηφίδα , στο σύνολο των πολιτισμών. Οφείλει , με τη βοήθεια του κράτους και του λαού, να την διατηρεί , να την προάγει και να την έχει ως βάση για την εξέλιξη του και την τοπική ανάπτυξη. Οι πολιτιστικοί σύλλογοι διεθνώς αλλά και στη χώρα μας δημιουργήθηκαν για να διασφαλίσουν, να διατηρήσουν και να αναδείξουν την τοπική πολιτιστική κληρονομιά , καθώς και να διαπαιδαγωγήσουν και να εκπαιδεύσουν τους πολίτες ηθικά, πνευματικά και σωματικά. Ένας από αυτούς είναι ο Σύλλογος Φιλοπροόδων Φιλιατρών που εδρεύει στη Μεσσηνία. Ο σύλλογος μέσω των ποικίλων δράσεων που είχε και εξακολουθεί να έχει όλα αυτά τα χρόνια, συνέβαλε στην τοπική ανάπτυξη της περιοχής της Τριφυλίας. Θα ήταν αρμοστό, μελλοντικά, οι πολιτιστικοί σύλλογοι να λάβουν την βοήθεια που τους αρμόζει από τις κοινότητες, διότι αν η λειτουργία τους παύσει, θα επέλθει η πολιτιστική αλλοτρίωση.

Λέξεις Κλειδιά:

οικονομική ανάπτυξη- πολιτιστική ανάπτυξη – Σύλλογος Φιλοπροόδων Φιλιατρών- πολιτιστικές δράσεις- παραδοσιακοί χοροί- φιλαρμονική ορχήστρα- εκκλησιαστική παράδοση – Ουνέσκο

Abstract :

The cultural heritage of each place is the element that characterizes it and also distinguishes it, as a unique mosaic, in the whole of cultures. It must, with the help of the state and the people, maintain it, promote it and have it as a basis for its development and local development. The cultural associations, both internationally and in our country, were created to ensure and highlight the local cultural heritage and to educate the citizens morally, spiritually, and physically. This essay approaches one of the oldest societies in Greece. The Society of Friends of Progress in Filiatra, which is established in Messinia, has been examined for the way it has contributed to the social, economic, and cultural development of the region. Analyzing data from interviews with various active and older members of society, the conclusion was reached that the society, through the various actions that it has had and continues to have all these years, has contributed to the creation of nearly full-time jobs, increased tourism, and support of local businesses and neighbouring areas. On the social level, the society, with the different educational seminars that it organizes, contributes to the updating of citizens on controversial social problems and educating the citizens of the region. On the cultural level, it succeeds all the time in achieving its target: to pass on the traditional customs to the new generations, reinforcing the cultural identity of the region. It has been observed that cultural societies require poor economic resources to carry out their work, but they are not supported by municipal grants. It would be appropriate that, in the future, the cultural societies receive the help that is befitting of them from the communities, because if their modes of communication stop, cultural alienation will occur.

Keywords:

Economic Development-Cultural Development - Association of Philoprodon
Filiatra-cultural actions - traditional dances - Philharmonic Orchestra- church
tradition-UNESCO

Περιεχόμενα:

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	9
Θεωρητικό Μέρος	
2. Η Πολιτιστική Κληρονομιά	10
2.1 Ιδεολογική προσέγγιση του όρου «Πολιτιστική Κληρονομιά».....	10
2.2 Ιδεολογική Προσέγγιση του όρου «Άυλη Πολιτιστική Κληρονομιά».....	13
2.3 Τομείς Δράσεις της Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς	16
2.3.1. Ο Χορός	17
2.3.2. Η μουσική	19
2.3.3. Έθιμα	20
2.4. Αναγκαιότητα προστασίας και προβολής της Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς σε τοπικό και εθνικό επίπεδο	22
2.5. Ο ρόλος της Τοπικής Αυτοδιοίκησης στην διαφύλαξη και την ανάδειξη της Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιά.....	23
3. Πολιτισμός και Ανάπτυξη	26
3.1. Πολιτισμός – Εννοιολογική Προσέγγιση	26
3.2. Πολιτισμός και Ανάπτυξη: Οικονομική και Κοινωνική Διάσταση	29
3.3. Πολιτισμός και Ανάπτυξη: Πολιτιστική Προσέγγιση	34
4. Ο ρόλος των Πολιτιστικών Συλλόγων στην Τοπική Αυτοδιοίκηση	38
4.1. Ο ρόλος και η σημασία των Πολιτιστικών Οργανισμών.....	38
4.2. Πολιτιστικοί Σύλλογοι: Ορισμός- Σκοπός- Χαρακτηριστικά	42
4.3. Η ιστορία των Πολιτιστικών Συλλόγων στην Ελλάδα και στο σήμε.....	46
4.4. Πολιτιστικοί Σύλλογοι : Ο ρόλος τους στην Τοπική Ανάπτυξη	52
5. Ο Σύλλογος Φιλοπροόδων Φιλιατρών	54
5.1. Ίδρυση και σκοπός του Συλλόγου Φιλοπροόδων Φιλιατρών	54
5.2. Η εκκλησία της Βλαχέρνας και το πάρκο	56
5.3. Η Φιλαρμονική Ορχήστρα	59
5.4. Δράσεις του Συλλόγου Φιλοπροόδων Φιλιατρών	62
Ερευνητικό μέρος	
6. Ερευνητικό Ερώτημα.....	64
6.1. Επιλογή Ερευνητικής Μεθόδου.....	64
6.2. Ερευνητικά Ερωτήματα με σκοπό τη διπλωματική μέθοδο.....	68
6.3. Δείγμα και μέσα συλλογής δείγματος.....	70
7. Συμπεράσματα	73
8. Βιβλιογραφικές Αναφορές	88
9. ΣΕΛΙΔΑ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΟΣ	99

A. Εισαγωγή

Το θέμα της εργασίας που ακολουθεί είναι η διαφύλαξη της άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς μέσα από τις δράσεις της , όπως ο χορός , η μουσική και τα έθιμα ενός τόπου. Η αναγκαιότητα του να διαφυλαχθεί η πολιτισμική κληρονομιά κάθε τόπου έγκειται στο να μην επέλθει η πολιτιστική αλλοτρίωση που είναι συνηθισμένο φαινόμενο των τελευταίων ετών. Σε αυτό βοηθούν οι κρατικοί φορείς , όπως η τοπική αυτοδιοίκηση, είτε με επιχορηγήσεις, είτε με τη διοργάνωση πολιτιστικών διαδρομών. Η έννοια του πολιτισμού είναι πολύπτυχη και έχει πολλές διαστάσεις. Η ανάπτυξη του πολιτισμού είναι άμεσα συνυφασμένη με την οικονομική ανάπτυξη των εκάστοτε τόπων αλλά και με την κοινωνία τους. Σαφέστατα , η πολιτιστική πραγματικότητα διαδραματίζει ενεργό ρόλο στην εξέλιξη των πολιτισμών έχοντας ως εργαλεία τους πολιτιστικούς συλλόγους. Στη συγκεκριμένη εργασία, το ερευνητικό ερώτημα που προκύπτει είναι το κατά πόσον οι πολιτιστικοί σύλλογοι έχουν καταφέρει στους σημερινούς καιρούς να διαφυλάξουν την άυλη πολιτιστική κληρονομιά των τοπικών περιοχών και το αν η λειτουργία τους σε συνεργασία με την τοπική αυτοδιοίκηση και το πολιτιστικό έργο έχει συνεισφέρει στην ευρύτερη ανάπτυξη των τόπων και της κοινωνίας.

Η εν λόγω εργασία θα διαρθρωθεί με τον εξής τρόπο. Αρχικά, θα αναλυθούν οι έννοιες της άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς και τα πεδία όπου η ίδια μπορεί να δράσει. Στη θεωρητική ανάλυση, επίσης, συμπεριλαμβάνονται οι αναφορές στις έννοιες του πολιτισμού και της κοινωνίας με στόχο την τοπική, οικονομική και πολιτιστική ανάπτυξη των τόπων. Στη συνέχεια, παρατίθεται η παρουσίαση της μελέτης περίπτωσης του Συλλόγου Φιλοπροόδων Φιλιατρών και μέσα από την ποσοτική και

ποιοτική έρευνα που διεξάχθηκε αναφέρεται το συμπεράσματα, όπου έδειξε, πως, παρά το γεγονός πως ο κόσμος αγαπά και θέλει να προσφέρει ως ενεργό μέλος των πολιτιστικών συλλόγων, ωστόσο δεν αφιερώνονται πολλές ώρες σε αυτό. Κατά συνέπεια δεν συγκεντρώνονται τα απαραίτητα χρήματα για την ομαλή λειτουργία τους. Οι δυσκολίες που αντιμετώπισα στην εκπόνηση της εργασίας αυτής, ήταν η έξαρση των ιώσεων και η καθυστέρηση συλλογής δεδομένων, ερωτηματολογίων και συνεντεύξεων, σε συνδυασμό με τις προσωπικές δυσκολίες που αντιμετώπισα λόγω επ'επαπειλούμενης κύησης.

Θεωρητικό μέρος

Κεφάλαιο 2^ο : Η πολιτιστική Κληρονομιά

2. 1. Ιδεολογική προσέγγιση του όρου « πολιτιστική κληρονομιά»

Η έννοια της πολιτιστικής κληρονομιάς έχει εξελιχθεί ευρέως – όχι μόνο στην Ευρώπη- αλλά σε ολόκληρο τον κόσμο. Αν υπήρχε η δυνατότητα να παρομοιαστεί με μία ζωντανή προσωπικότητα, το βασικό της στοιχείο θα ήταν ο πολύπτυχος χαρακτήρας της και η εξέλιξή της ανά τις δεκαετίες που της έδωσαν τη δυνατότητα να περιέχει διαφορετικές οπτικές γωνίες και διαστάσεις.¹ Ο χαρακτηρισμός «πολιτιστική κληρονομιά» δόθηκε από τον οργανισμό της UNESCO και αφορούσε την κληρονομιά των φυσικών έργων και άυλων χαρακτηριστικών γνωρισμάτων μίας ομάδας ή κοινωνίας, που κληρονομούνται από τις προηγούμενες γενιές, διατηρούνται στο παρόν και

---

¹ Delanty 2010: 4./ Macdonald,2013: 293. /Smith, 2006: 4.

απονέμονται στις μελλοντικές γενιές προς όφελός τους.² Με εργαλεία τους διεθνείς χάρτες και τα ψηφίσματα των τελευταίων δεκαετιών , η UNESCO , μετά τη λήξη του δευτέρου παγκοσμίου πολέμου κινητοποίησε τη συνεργασία των κρατών σε διεθνές επίπεδο με στόχο τον σεβασμό και την προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς σε περίπτωση που κάποια χώρα βρισκόταν υπό την απειλή ένοπλης σύγκρουσης.³

Συγκεκριμένα, ο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών στις 16 Νοεμβρίου του 1972 στο Παρίσι σύναψε σύμβαση , όπου σύμφωνα με το πέμπτο άρθρο της διασφαλίστηκαν τα μέτρα για την προστασία, τη διατήρηση και την παρουσίαση της πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς , όπου κάθε κράτος οφείλει να εφαρμόζει.⁴ Η αποστολή της είναι να ενθαρρύνει τα κράτη – μέλη να υπογράψουν τη Συμφωνία για την Παγκόσμια κληρονομιά και να διασφαλίσουν την προστασία της φυσικής και πολιτιστικής τους προίκας με απώτερο σκοπό η τελευταία να συμπεριληφθεί στην παγκόσμια λίστα κληρονομιάς. Επίσης, στόχος είναι τα κράτη – μέλη να εγκαθιδρύσουν διοικητικά σχέδια και να οργανώσουν αναφορικά συστήματα για την ίδια χώρα , όπου θα υπάρχει η δυνατότητα συζήτησης των θεμάτων που αφορούν την κληρονομιά αυτή. Σημαντική κρίνεται η περιφρούρηση της παγκόσμιας περιουσίας υποβοηθούμενη από τεχνική βοήθεια και επαγγελματική κατάρτιση. Επιπροσθέτως, τα κράτη μέλη πρέπει να στηρίζονται σε περίπτωση που η εθνική τους κληρονομιά πληγεί από κάποια φυσική αιτία , να προστατεύεται από άμεσους κινδύνους και καλύπτονται οι δυσκολίες που αφορούν οικοδομικές εργασίες για τη διάσωση και τη συντήρησή τους. Τέλος, η UNESCO αναλαμβάνει το

---

² <https://thesafiablog.com/2019/07/08/vakalopoulou-analysis-2/>

³ Calligaro, 2014:70-71

⁴ <https://whc.unesco.org/?cid=175>

δύσκολο έργο της ενθάρρυνσης του τοπικού πληθυσμού στη διάσωση και συντήρηση της δικής τους πολιτιστικής κληρονομιάς.⁵

Βάση του Άρθρου 1 της Σύμβασης της Παγκόσμιας κληρονομιάς του 1972 , η πολιτιστική κληρονομιά ενός τόπου διαιρείται σε τρεις κατηγορίες. Πρώτον, τα μνημεία, στα οποία περιλαμβάνονται αρχιτεκτονικά έργα, έργα μνημειακής γλυπτικής και ζωγραφικής , στοιχεία ή δομές αρχαιολογικού χαρακτήρα, επιγραφές, κατοικίες σε σπήλαια και συνδυασμοί χαρακτηριστικών που έχουν εξαιρετική παγκόσμια αξία από την άποψη της ιστορίας, της τέχνης και της επιστήμης.⁶ Δεύτερον, ομάδες κτιρίων ή οικοδομικά συγκροτήματα στα οποία περιλαμβάνονται υποομάδες ξεχωριστών ή συνδεδεμένων μεταξύ τους κτιρίων που έχουν μία ιδιαίτερη αρχιτεκτονική δομή ή ομοιογένεια, έχουν ιδιαίτερη γεωγραφική θέση , έχουν καθολική αξία λόγω της σημασίας που διαδραμάτισαν στον ρου της ιστορίας είτε της τέχνης είτε της επιστήμης.⁷ Τρίτον, τα τοπία που φιλοξενούν ανθρώπινα έργα ή δημιουργήματα της φύσης και περιοχές στις οποίες υπάρχουν αρχαιολογικοί χώροι παγκόσμιας αξίας από ιστορική, αισθητική, εθνολογική ή ανθρωπολογική σκοπιά.⁸

Ύστερα, συντάχθηκε η Λίστα της Παγκόσμιας Κληρονομιάς (World Heritage List) η οποία συνεχώς διευρύνεται και εξελίσσεται . Έτσι, η έννοια της πολιτιστικής κληρονομιάς δεν περιλαμβάνει μόνο μνημεία, αλλά και πολιτιστικά τοπία, διαδρομές καθώς και τη σύγχρονη αγροτική και βιομηχανική αρχιτεκτονική.⁹ Αυτό οδήγησε στην ανάγκη στη διάκριση του

---

⁵ http://unescochair.uom.gr/?page_id=10

⁶ UNESCO: 1972, 2

⁷ Οπ. πρ

⁸ Οπ. πρ

⁹ Soldano, Borzilli, Valle, 2017: 29

όρου «πολιτιστική κληρονομιά» σε υλική και άυλη , με τη Σύμβαση του 2003 περί της προστασίας της άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς.

2.2. Ιδεολογική Προσέγγιση του όρου «Άυλη Πολιτιστική Κληρονομιά».

Ήδη από το 2002 και παράλληλα με τις διεθνείς ζυμώσεις για την κατάρτιση της Σύμβασης για τη Διαφύλαξη της Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς από την UNESCO, η ελληνική πολιτεία έχει υιοθετήσει τον όρο «άυλα πολιτιστικά αγαθά» για να θεσπίσει τη διαφύλαξη της πολιτιστικής κληρονομιάς που μέχρι τότε αποδιδόταν με τον όρο «παραδοσιακός και σύγχρονος λαϊκός πολιτισμός». ¹⁰ Έτσι, σύμφωνα με το Νόμο 3028/2002 «Περί Προστασίας Αρχαιοτήτων και εν γένει της Πολιτιστικής Κληρονομιάς» (ΦΕΚ 153/ Α' 28/06/2002) ως άυλα πολιτιστικά αγαθά νοούνται εκφράσεις, δραστηριότητες, γνώσεις και πληροφορίες , όπως μύθοι , έθιμα , προφορικές παραδόσεις, χοροί , δρώμενα , μουσικοί, τραγούδια, δεξιότητες ή τεχνικές που αποτελούν μαρτυρίες του παραδοσιακού , λαϊκού και λόγιου πολιτισμού. ¹¹

Η Σύμβαση αποδίδει πρωταρχική σημασία στις κοινότητες φορέων της άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς. Έτσι, ως άυλη πολιτιστική κληρονομιά , ορίζονται οι πρακτικές , αναπαραστάσεις, εκφράσεις , γνώσεις και τεχνικές , καθώς και τα εργαλεία , αντικείμενα, χειροτεχνήματα και πολιτιστικοί χώροι που συνδέονται με αυτές και τις οποίες οι κοινότητες , οι ομάδες και,

---

¹⁰ <https://ayla.culture.gr/orismos-apk/>

¹¹ <https://www.e-nomothesia.gr/kat-arxaiotites/n-3028-2002.html>

κατά περίπτωση , τα άτομα αναγνωρίζουν ότι αποτελεί μέρος της πολιτιστικής κληρονομιάς τους.¹²

Με την εν λόγω σύμβαση ο νέος όρος «Άυλη Πολιτιστική Κληρονομιά» παγιώνεται και ορίζονται τα βασικά πεδία στα οποία μπορεί να διααιρεθεί ή άυλη πολιτιστική κληρονομιά. Συγκεκριμένα:

Α) οι προφορικές παραδόσεις και εκφράσεις , συμπεριλαμβανομένης της γλώσσας ως φορέα της άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς (παραμύθια, μύθοι και διηγήσεις, αφηγηματικά τραγούδια).

Β) οι τέχνες του θεάματος , ή ορθότερα οι επιτελεστικές τέχνες(χορός, μουσική λαϊκό θέατρο)

Γ) οι κοινωνικές πρακτικές, οι τελετουργίες και οι εορταστικές εκδηλώσεις (λαϊκά δρώμενα, έθιμα ευετηρίας, έθιμα στον κύκλο του χρόνου, σημαντικοί σταθμοί στη ζωή του ανθρώπου)

Δ) οι γνώσεις και οι πρακτικές που αφορούν τη φύση και το σύμπαν (παραδοσιακές καλλιέργειες, εθνοβοτανική γνώση, λαϊκές αντιλήψεις για τη μετεωρολογία κ.α)

Ε) η τεχνογνωσία που συνδέεται με την παραδοσιακή χειροτεχνία (υφαντική, αγγειοπλαστική, ξυλοναυπηγική κ.α).¹³

Συγκεκριμένα, στον αντιπροσωπευτικό κατάλογο της άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς της ανθρωπότητας (unesco, 2003) συγκαταλέγονται για την Ελλάδα τα εξής:

---

¹² Σύμβαση 2003, άρθρο 2 , παρ. 1

¹³ Σύμβαση 2003, άρθρο 2 , παρ. 2

1. Η Μεσογειακή διατροφή (2013) από κοινού με Ιταλία, Ισπανία, Μαρόκο, Πορτογαλία, Κύπρος, Κροατία.
2. Η τεχνογνωσία της παραδοσιακής Μαστιχοκαλλιέργειας στη Χίο (2014)
3. Η τηνιακή μαρμαροτεχνία (2015)
4. Το εθιμικό το Μωμόερων σε οκτώ χωριά της Κοζάνης (2016)
5. Το ρεμπέτικο τραγούδι (2017)
6. Η τέχνη της ξερολιθιάς (2018), από κοινού με Γαλλία, Ελβετία, Ισπανία, Ιταλία, Κροατία, Κύπρος, Σλοβενία.
7. Η μετακινούμενη κτηνοτροφία (2019) από κοινού με Αυστρία και Ιταλία
8. Η Βυζαντινή μουσική ή ψαλτική τέχνη (2019) από κοινού με την Κύπρο.¹⁴

Τα κράτη – μέλη της UNESCO θεωρούν πως η άυλη πολιτιστική κληρονομιά εστιάζει σε άυλες πτυχές του πολιτισμού και αυτό τη διαφοροποιεί από την Απτή Παγκόσμια κληρονομιά. Αυτό συμβαίνει, διότι η άυλη πολιτιστική κληρονομιά περιλαμβάνει σύγχρονες πρακτικές από τις παραδόσεις που κληροδοτούνται στις επόμενες γενιές. Αυτές είτε προέρχονται από το παρελθόν, είτε έχουν διαμορφωθεί στο σήμερα και διατηρούνται, γιατί συμμετέχουν σε αυτές οι κατά τόπους πολιτιστικές και κοινωνικές ομάδες. Ακόμη, η μετάδοσή της γίνεται στο πλαίσιο της κοινότητας που τη διατηρεί, τη μεταδίδει και αναγνωρίζει τη σημασία μεταλαμπάδευσής της.¹⁵

---

¹⁴ <https://ayla.culture.gr/vyzantini-mousiki-eggrafi-unesco/>

¹⁵ UNESCO, 2021 α, πρόσβαση 04/07/2022

Η άυλη πολιτιστική κληρονομιά περιλαμβάνει τα προϊόντα και τις διαδικασίες ενός πολιτισμού που διατηρούνται και μεταδίδονται ανά τους αιώνες. Τα στοιχεία αυτά που θεωρούνται άυλα είναι το τραγούδι, η μουσική, ο χορός, το δράμα, οι δεξιότητες, η μαγειρική, οι γλώσσες, οι χειρωνακτικές δημιουργίες και τα φεστιβάλ. Είναι μορφές που μπορούν να καταγραφούν με επιτόπια έρευνα και να αναβιώνουν αλλά δεν μπορούν να αγγιχτούν ή να αποθηκευτούν σε φυσική μορφή, όπως για παράδειγμα σε ένα μουσείο. Βιώνονται όμως με την ύπαρξη ενός μέσου που δίνει έκφραση σε αυτές. Τα πολιτιστικά αυτά μέσα ο ΟΗΕ τα αποκαλεί «Ανθρώπινους Θησαυρούς».¹⁶

Η άυλη πολιτιστική κληρονομιά μεταδίδεται σε μία κοινότητα με προφορικό τρόπο. Σε μερικές περιπτώσεις υπάρχουν άνθρωποι που συμβάλουν στην μετάδοσή της, αλλά η έννοια είναι ευρύτερη και δεν περιθωριοποιείται στις δεξιότητες και τις γνώσεις ενός ατόμου. Οι διαδικασίες που εμπλέκονται στη συνέχιση αυτής της παραδοσιακής γνώσης αποτελούν μία από τις πιο ενδιαφέρουσες πτυχές της ζωντανής μας κληρονομιάς. Κάθε μέλος της κοινότητας έχει τη δική του γνώση και αυτή είναι κοινή με τα υπόλοιπα μέλη. Η γνώση αυτή μεταδίδεται κατά τη διάρκεια των δραστηριοτήτων μίας κοινότητας, κάποιες φορές όμως δεν είναι αυτός ο κυρίαρχος στόχος.¹⁷

2.3 Τομείς Δράσης της Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς

Όπως προαναφέρθηκε, οι πολιτιστικοί τομείς στην Ελλάδα, σύμφωνα με τον Οργανισμό του Υπουργείου Πολιτισμού είναι το θέατρο, η μουσική, ο χορός, οι εικαστικές τέχνες, ο κινηματογράφος, η καλλιτεχνική εκπαίδευση

---

¹⁶ Vrdoljak, 2017: 52

¹⁷ Farah, Tremolada, 2014: 1-2

, τα γράμματα , λαϊκός πολιτισμός , τα πολιτιστικά σωματεία, τα πνευματικά κέντρα , τα συνέδρια και τα φεστιβάλ.

2.3.1. Ο Χορός:

Ο χορός είναι μία από τις σημαντικότερες εκδηλώσεις τέχνης. Στηρίζεται στην ευκινησία, την εξωτερική ισορροπία , καθώς ειδικεύει διάφορες σωματικές κινήσεις που μορφοποιούνται με βάση συγκεκριμένους όρους και κανόνες.¹⁸

Κατά τις προηγούμενες δεκαετίες η αναζήτηση του όρου έχει οδηγήσει στην εισαγωγή του όρου «νεοελληνικός χορός». Εμπεριέχει τις αλλαγές που διαμόρφωσαν νέες ιστορικές, κοινωνικές και οικονομικές συνθήκες. Για παράδειγμα, τα δημοτικά τραγούδια αποτύπωσαν τον αγώνα της επανάστασης του 1821. Έτσι ορίζεται ο βασικός άξονας πάνω στον οποίο κινείται η ελληνική ύπαιθρος ως ιστορική και πολιτιστική προσωπογραφία , η οποία φανερώνεται μέσα από τα τραγούδια , τους χορούς, τα ήθη και τα έθιμα της λαϊκής παράδοσης.¹⁹

Περίοδος ορόσημο για τις σημαντικές επιδράσεις που δέχθηκε το υφολογικό περιεχόμενο του χορού υπήρξε η Βιομηχανική Επανάσταση . Κατά συνέπεια ο χορός απεικονίζει τη πνευματική παράδοση του τόπου μας και βρίσκεται σε άμεση συνάφεια με τους θεσμούς , τα έθιμα, τις θρησκευτικές πεποιθήσεις , με γιορτές, προλήψεις και δοξασίες. Είναι ένας διαφορετικός τρόπος επικοινωνίας των ανθρώπων. Ο χορός δεν είναι μόνο

---

¹⁸ Μπιτσάνη σ. 114

¹⁹ Ράφτης Άλκης, (επιμ.), σελ 30-50.

βήματα , είναι η έκφραση του προσώπου και του σώματος , η φορεσιά και η αλληλεπίδραση με τους χορευτές της υπόλοιπης ομάδας.

Στις παλαιότερες κοινωνίας η διδασκαλία του χορού γινόταν κυρίως επιτόπια με την διαδικασία της μίμησης των νεώτερων από τους παλαιότερους. Οι πατεράδες μάθαιναν τη κινησιολογία στα παιδιά τους είτε στο σπίτι είτε στις τοπικές γιορτές. Αργότερα διαμεσολάβησαν θεσμοί κυρίως επαγγελματικοί, πολιτιστικοί και εκπαιδευτικοί. Συγκεκριμένα, οι επαγγελματίες δάσκαλοι υπό την στέγη των πολιτιστικών συλλόγων και τα ιδιωτικά διδασκαλεία άρχισαν να διαμορφώνουν μία νέα συνθήκη , κυρίως τις δεκαετίες 1990-2010 όπου παρατηρούνται αλλοιώσεις στα βήματα και την υφολογική διαφοροποίηση της εκάστοτε περιοχής , χάριν μίας ομοιομορφίας που θα εξυπηρετούσε το στόχο του θεάματος και όχι την μεταλαμπάδευση της άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς κάθε περιοχής.

Την τελευταία δεκαετία αυτό τείνει να αλλάξει, καθώς υπάρχουν λαογραφικές έρευνες, επιτόπιες έρευνες και δάσκαλοι που είναι διασώστες της αυθεντικής παράδοσης ενός τόπου. Έτσι, χάριν στα οπτικοακουστικά μέσα και τα εργαλεία της τεχνολογίας , ο αυθεντικός χορός των χωριών από ντόπιους κατοίκους έχει αποτυπωθεί, έχει μελετηθεί και διδάσκεται απόφιος στις επόμενες γενιές. Ωστόσο, δεν πρέπει να θεωρείται αμελητέο το ότι στη σημερινή εποχή υπάρχουν και τα δύο και εξελίσσονται παράλληλα. Για παράδειγμα, στα πανηγύρια, συναντά κανείς την αυθεντικότητα του χορού με τη συνοδεία παραδοσιακής μουσικής ενώ στα εκπαιδευτικά μαθήματα αυτό βασίζεται πάνω σε κανόνες , ώστε να αποφεύγονται τα λάθη και εξελίσσεται.

2.3.2. Η μουσική

Η ελληνική μουσική είναι συγγενής με την με την βυζαντινή, την τούρκικη και την αραβική μουσική. Όλες οι παραπάνω έχουν τις ρίζες τους στην αρχαία ελληνική μουσική , η μουσική όμως των δυτικών χωρών αποστασιοποιείται και χαράζει μία δική της προσωπική πορεία. Οι λαοί της Μεσογείου δεν έπαψαν να ακολουθούν την κατεύθυνση των αρχαίων Ελλήνων . Επομένως, η ελληνική παραδοσιακή μουσική δέχθηκε εξευρωπαϊσμό που σε καμία περίπτωση δεν αποτελεί εμπλουτισμό αλλά ριζική αλλαγή από τα θεμέλια, διότι θίγονται οι αρχές πάνω στις οποίες αυτή στηρίζεται.²⁰

Η σχέση που έχουν οι Έλληνες με την παραδοσιακή μουσική είναι ενοχική. Τις περισσότερες φορές , για να μελετήσουν μουσική , πρέπει να υπάρχει κάποιος λόγος , όπως οι εθνικές επέτειοι , οι σχολικές εορτές και οι συνεστιάσεις των χωριανών. Υπάρχει όμως και η μουσική που κρύβεται πίσω από όλα αυτά. Η μουσική που διεγείρει συναισθήματα , που διαπλάθει το ήθος , που ενώνει τους ανθρώπους. Και είναι η γνήσια παραδοσιακή μουσική που ακούγεται στις εκδηλώσεις της παράδοσής μας.

Στην επαρχία λειτουργούν δημοτικές ή ιδιωτικές ορχήστρες , οι οποίες αναλαμβάνουν να συνοδεύουν τις παρελάσεις στις εορταστικές εκδηλώσεις και τις θρησκευτικές λιτανείες. Ταυτόχρονα υπάρχουν και χορωδιακά σχήματα ανά περιοχές που με τη συμβολή των μαέστρων αναπαράγουν κλασικά αλλά και παραδοσιακά τραγούδια με σκοπό την παρουσίασή τους στις τοπικές εορταστικές εκδηλώσεις.²¹

---

²⁰ Κ.Δ Τσαγγαλάς σ. 75-85

²¹ Ντ. Κόνσολα, Πολιτιστική Πολιτική, σ. 45-47

Η βυζαντινή μουσική ή η ψαλτική τέχνη συμπεριλήφθηκε στον αντιπροσωπευτικό κατάλογο της άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς της Ανθρωπότητας. Την ενέκρινε Διακυβερνητική επιτροπή της Σύμβασης για τη διαφύλαξη της Άυλης Πολιτιστικής κληρονομιάς (UNESCO, 2003) στη συνεδρίαση της το 2019. Αποτελεί μία διεθνή συνθήκη που στην Ελλάδα κυρώθηκε το 2006. Προέκυψε ως ώριμος καρπός του διεθνούς προβληματισμού σχετικά με την έννοια πολιτιστικής κληρονομιάς , με ιδιαίτερη έμφαση στις πολιτισμικές πρακτικές που συγκροτούν την ζωντανή παράδοση και οι οποίες δεν αφήνουν πάντοτε απτό, υλικό ίχνος.

Η σύμβαση αναγνωρίζει ότι η άυλη πολιτιστική κληρονομιά συχνά υπερβαίνει τα σύνορα μίας χώρας, γι' αυτό και δίνει στα κράτη μέλη τη δυνατότητα να υποβάλουν – εκτός από τους εθνικούς και διεθνικούς φακέλους , προκειμένου να εγγράψουν στους διεθνείς καταλόγους στοιχεία της άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς που ασκείται ή επιτελείται στο έδαφός τους.²²

2.3.3. Έθιμα:

Αδιάσπαστο κομμάτι του πολιτισμού κάθε κοινωνίας αποτελούν τα έθιμα και οι λαϊκές τελετές. Μέσα από αυτά αντιπροσωπεύεται και εκφράζεται η ιστορία και ο πολιτισμός του κάθε τόπου βάση των στοιχείων της παράδοσης. Τα έθιμα λειτουργούν ως συνδετικοί κρίκοι στις διαπροσωπικές σχέσεις των ανθρώπων , εφόσον είναι η αφορμή λαϊκών συγκεντρώσεων και έκφρασης συναισθημάτων , επομένως αποτελούν τα ίδια κοινωνικά φαινόμενα.

---

²² <https://ayla.culture.gr/vyzantini-mousiki-eggrafi-unesco/>

Μερικά από τα έθιμα ενός τόπου είναι ο τρόπος παρασκευής κάποιας τοπικής συνταγής που συνδυάζεται συνήθως με τον εορτασμό θρησκευτικής εορτής, τα σκεύη που χρησιμοποιούσαν για να την παρασκευάσουν, ο τρόπος ντυσίματος σε επίσημες συγκεντρώσεις όπως αρραβώνες και γάμοι, βαφτίσια, πανηγύρια , μνημόσυνα και κηδείες. Οι άνθρωποι συγκεντρώνοντα στο ίδιο μέρος , αντάλλαζαν απόψεις για διάφορα ζητήματα , επικοινωνούσαν μεταξύ τους και αλληλεπιδρούσαν. Σε όλες αυτές τις λαϊκές και θρησκευτικές εκδηλώσεις ακολουθούνταν κάθε φορά συγκεκριμένες διαδικασίες και κατ' αυτό τον τρόπο δημιουργήθηκαν τα έθιμα.

Αν ληφθεί υπόψη το γεγονός πως τα παλαιότερα χρόνια η ζωή των ανθρώπων ήταν ως επί το πλείστον αγροτική, τα έθιμα που συνόδευαν τις λαϊκές τελετές ήταν ένα διάλειμμα από την σκληρή καθημερινότητα που έδινε την δυνατότητα στους ανθρώπους να διασκεδάσουν. Όσο αφορά τον κοινωνικό τους ρόλο, αυτός είναι πολύ σημαντικός για την ενότητα της εκάστοτε κοινότητας , αφού αναδεικνύουν τις συνήθειες και τις ιδιαιτερότητες της κοινωνικής ομάδας στην οποία διαδραματίζονται. Στη συγχρονία , πολλά από τα έθιμα έχουν αλλοιωθεί ή ακόμα και καταργηθεί. Εξαιτίας αυτού οι τοπικοί πολιτιστικοί σύλλογοι προσπαθούν να αναβιώνουν πολλά από αυτά σε τοπικές εκδηλώσεις προκειμένου να συνδέονται οι νέοι με το παρελθόν και να ανακαλύπτουν μία πτυχή της πολιτισμικής τους ταυτότητας. Επιπροσθέτως, η κάθε λαϊκή εκδήλωση μπορεί να αποτελέσει πόλο έλξης επισκεπτών της περιοχής που επιθυμούν να γνωρίσουν την τοπική παράδοση και να προβληθεί έτσι το έθιμο και σε ανθρώπους άλλων περιοχών ή χωρών.²³

---

²³ Μ. Μερρακλής, σ. 110-111

2.4 Αναγκαιότητα προστασίας και προβολής της άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς σε τοπικό και εθνικό επίπεδο.

Η άυλη πολιτιστική κληρονομιά διαφοροποιείται σε ένα χαρακτηριστικό από την υλική, καθώς έλλειψη υλικοτεχνικής υποδομής και ο μόνος τρόπος μετάδοσής της στις επόμενες γενιές μπορεί να πραγματοποιηθεί με τον προφορικό λόγο. Αυτό ενέχει τον κίνδυνο σημαντικά στοιχεία της κληρονομιάς να χαθούν οριστικά με το πέρασμα των χρόνων. Η προστασία της είναι σχεδόν αποκλειστικά αρμοδιότητα που έχουν αναλάβει οι πολιτιστικοί σύλλογοι και στις κοινότητες που προσπαθούν να διατηρήσουν ζωντανά τα τοπικά χαρακτηριστικά των παραδόσεών τους και να τα μεταφέρουν στους νεότερους ανθρώπους.²⁴ Το τελευταίο αποτελεί δύσκολο έργο, λόγω της εξέλιξης των εποχών και της τεχνολογίας, και σε ορισμένες περιπτώσεις κρίνεται απαραίτητη και η στήριξη άλλων φορέων ή δωρητών προκειμένου να μην οδηγηθεί σε εξαφάνιση το κάθε στοιχείο της πολιτιστικής κληρονομιάς.

Η κάθε περιοχή έχει και τη δική της μοναδικότητα. Η κάθε τοπική πολιτιστική παράδοση δεν έχει πανομοιότυπα στοιχεία με μία άλλη. Προκειμένου να διαφυλαχτεί ένα στοιχείο πολιτιστικής παράδοσης απαραίτητη είναι η εγγραφή του στο Εθνικό Ευρετήριο της Άυλης Πολιτιστικής κληρονομιάς. Η αίτηση που απαιτείται από τον φορέα που επιθυμεί να την εντάξει πρέπει να είναι εξατομικευμένη για το στοιχείο αυτό. Απαραίτητη διεκπεραίωση όλων αυτών των διαδικασιών είναι η ύπαρξη συγκεκριμένης κρατικής πολιτικής για το εν λόγω ζήτημα. Σημαντικότερη είναι η συμβολή και η δράση των τοπικών φορέων. Εφόσον η παράδοση υπάρχει ζωντανή ακόμα σε επαρχιακές κυρίως περιοχές της

---

²⁴ Cuche, 2001: 148-149

Ελλάδος , οι φορείς αυτών των περιοχών είναι εκείνοι που γνωρίζουν καλύτερα την αναγκαιότητα διαφύλαξης των συνηθειών που είχαν οι παλαιότερες γενιές. Οι τοπικοί φορείς είναι αυτοί που μπορούν να διατυπώσουν τις κατάλληλες προτάσεις χάρη στις εμπειρίες που έχουν από τις προηγούμενες δεκαετίες , προτάσεις οι οποίες θα είναι ρεαλιστικές και εφαρμόσιμες. ²⁵ Αδιαμφισβήτητα η πιο σημαντική συμβολή είναι η συμμετοχή των τοπικών κοινοτήτων και όλων των τομέων της, των κατοίκων και των παραγωγικών της δυνάμεων. ²⁶

2.5. Ο ρόλος της Τοπικής Αυτοδιοίκησης στην διαφύλαξη και την ανάδειξη της άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς

Η παρουσία του χορού στην εκπαιδευτική διαδικασία και στους οργανωμένους πολιτιστικούς φορείς , φανερώνει την ανάγκη της χορευτικής έκφρασης με την οργανωμένη διδασκαλία, γεγονός που διαδραματίζει σημαντικό ρόλο για όλη την πορεία και την εξέλιξη του χορού. Η οργανωμένη διδασκαλία οφείλει να είναι δημιουργική διαδικασία μάθησης , μια δημιουργική δραστηριότητα , ένα παιχνίδι ελεύθερης έκφρασης και φαντασίας. ²⁷

Η Τοπική Αυτοδιοίκηση αναγνωρίζει τη γειτονιά, την κοινότητα και το δήμο ως χώρους ανάπτυξης και διάδοσης της ελληνικής παράδοσης στα πλαίσια των πολιτιστικών δραστηριοτήτων. Με αφορμή τα φεστιβάλ και τις πολιτιστικές γιορτές που οργανώνονται από τους δήμους και τις

---

²⁵ Ανδρεάτου, 2007 : 71

²⁶ Μπιτσάνη, 2002 : 192-193

²⁷ Ζερμαίν Πρυντομό, 1^{ος} τόμος

κοινωνικές επιχειρήσεις τους , ο νεοελληνικός χορός μπορεί από το τοπικό επίπεδο να ανοίγεται προς το εσωτερικό της υπόλοιπης χώρας αλλά και στο εξωτερικό αυτής. Έτσι, ο χορός θα ανανεώνεται και η χορευτική παράδοση θα συνεχίσει να αφομοιώνεται πολιτιστικά. Η Τοπική Αυτοδιοίκηση οφείλει να συνεργάζεται και με άλλα κέντρα πολιτισμού και παιδείας του τόπου , όπως τα εκπαιδευτικά κέντρα δημόσιας και ιδιωτικής εκπαίδευσης , οι πολιτιστικοί σύλλογοι, τα πνευματικά ιδρύματα, σωματεία λαϊκής τέχνης κ.α. Ο χορός λοιπόν, αποτελεί τον συνδυαστικό κρίκο των διαφορετικών φορέων , το ενωτικό σημείο αυτό που είναι υπεύθυνο για την κοινωνική , δημιουργική και καλλιτεχνική φύση του ανθρώπου . Μέσα από τη συνεργασία τη Τοπικής Αυτοδιοίκησης με τους άλλους φορείς θα προκύψει η προβολή της τοπικής μουσικοχορευτικής παράδοσης. Μέσα από όλη αυτή τη διαδικασία θα προκύψουν νέες πολιτιστικές αλλαγές , αφού ο χορός είναι μία ζωντανή πραγματικότητα.²⁸

Ένα άλλο στοιχείο το οποίο η Τοπική Αυτοδιοίκηση πρέπει να λάβει υπόψη της είναι οι λεγόμενες «πολιτιστικές ανταλλαγές». Η ανταλλαγή εθίμων μέσω των συμμετοχών σε τοπικές εκδηλώσεις ανά την Ελλάδα θα δώσει την ευκαιρία σε όσα άτομα συμμετέχουν να πληροφορηθούν για τα έθιμα και την ιστορία ανά τόπο. Οι διδασκόμενοι μπορούν σε συνεργασία με τις ειδικές επιτροπές των δήμων ή των κοινοτήτων να συγκεντρώνουν αυτά τα στοιχεία που αφορούν την τοπική πολιτιστική παράδοση. Με αυτό τον τρόπο οι δήμοι και οι κοινότητες θα αποκτήσουν αρχείο των τοπικών πολιτιστικών παραδόσεων . Έτσι, η τοπική κοινωνία θα έχει στη διάθεσή της βιβλιοθήκη , αρχείο καταγραφών των ντόπιων χορών , τραγουδιών και

---

²⁸ Ράφτης και Άννα Λάζου, σ. 32

εθίμων. Το γεγονός αυτό θα έχει αδιαμφισβήτητα ως αποτέλεσμα την μη παραποίηση και κακοποίηση των πολιτιστικών στοιχείων της παράδοσης.

Όσον αφορά την παραδοσιακή μουσική , οι διάφοροι πολιτιστικοί σύλλογοι βοηθούνται οικονομικά από τα αρμόδια υπουργεία και τους φορείς της Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Διοργανώνονται τοπικές πολιτιστικές εκδηλώσεις καλούμενες ως «φεστιβάλ». Οι εκδηλώσεις αυτές είναι υπεύθυνες για την παρουσίαση και την γνωστοποίηση των τοπικών στοιχείων κάθε περιοχής σε άλλες ελληνικές περιοχές ή και ακόμα σε χώρες του εξωτερικού που έχουν το ρόλο του καλεσμένου. Διαδραματίζονται συνήθως τη καλοκαιρινή περίοδο , η οποία συνδέεται και με την αύξηση του τουρισμού. Τις τελευταίες δεκαετίες δίνονται πολλές κρατικές επιχορηγήσεις για την οργάνωση των φεστιβάλ ανά τη χώρα, καθώς και για την μετακίνηση συλλόγων από την Ελλάδα για τη συμμετοχή τους σε αντίστοιχα φεστιβάλ του εξωτερικού.

Ο ρόλος των Τοπικών Αυτοδιοικήσεων είναι να συνειδητοποιήσουν κατά πόσο οι εκδηλώσεις αυτές πραγματοποιούνται με σκοπό το ταξίδι του πολιτισμού και των παραδόσεων και κατά πόσο υπηρετούν τα διεθνή οικονομικά συμφέροντα. Οι υπάλληλοι που διαχειρίζονται τα οικονομικά ποσά δεν είναι εκπαιδευμένοι ώστε να οργανώνουν και να παράγουν πολιτισμό , γι 'αυτό και παρατηρείται το φαινόμενο οι περισσότερες από αυτές τις εκδηλώσεις να συμβαίνουν με ελλιπή οργάνωση.²⁹

Καταλήγοντας , η Τοπική Αυτοδιοίκηση οφείλει να διεκπεραιώσει το έργο της με απόλυτο σεβασμό στην επιστημονική μέθοδο, τους τοπικούς φορείς

---

²⁹ Μπιτσάνη, σ. 126.

και στους επιστήμονες, να υποστηρίξει το έργο της με σεβασμό ώστε να συμβάλει στην καλύτερη ποιότητα της πολιτισμικής ζωής.³⁰

Κεφάλαιο 3ο – Πολιτισμός και Ανάπτυξη

3.1 Πολιτισμός – Εννοιολογική Προσέγγιση

Ο πολιτισμός είναι μία πολύπτυχη κοινωνική έννοια , η οποία κατά καιρούς επιδέχεται διαφορετικούς ορισμούς και σημασιολογικές επεξηγήσεις. Στην αγγλική γλώσσα ο πολιτισμός ονομάζεται culture , λέξη η οποία προέρχεται από το λατινικό απαρέμφατο colere που μεταφράζεται ως « να κατοικήσει, να καλλιεργήσει ή να τιμήσει» και αναφέρεται γενικά στην ανθρώπινη δραστηριότητα και τα πρότυπά της και στις συμβολικές δομές που δίνουν ουσία στη δραστηριότητα αυτή.³¹ Οι ορισμοί αυτοί που έχουν δοθεί για την έννοια του πολιτισμού είναι συνυφασμένοι με τις διαφορετικές ιδεολογικές προσεγγίσεις των εκάστοτε ερευνητών οι οποίοι προσπάθησαν να κατανοήσουν και να αποτυπώσουν την ανθρώπινη δραστηριότητα.

Από το 1952, δύο ανθρωπολόγοι ο Kroeber και ο Kluckhohn είχαν απαριθμήσει στο σύνολο 164 ορισμούς για την έννοια του πολιτισμού που αναφέρονται σε πολλούς τομείς διάφορων επιστημών όπως η κοινωνιολογία, η ανθρωπολογία, η ιστορία και η γλωσσολογία³², τις οποίες ταξινόμησαν σε επτά κατηγορίες : περιγραφικοί, ιστορικοί, κανονιστικοί, ψυχολογικοί, δόκιμοι, γενετικοί και ελλιπείς. Οι ίδιοι έδωσαν τον ορισμό

---

³⁰ Μπιτσάνη, ., σ. 123

³¹ Werle, 2014, σ. 84

³² Heyes, 2020 : 1.246

του πολιτισμού ως ένα συνονθύλευμα χαρακτηριστικών και προϊόντων των ανθρώπινων κοινωνιών , και συνεπώς της ανθρωπότητας ολόκληρης , τα οποία μεταδίδονται από γενιά σε γενιά. Μέσω αυτού του ορισμού γίνεται αντιληπτό με ποιόν τρόπο τα άτομα αποκτούν τη συμπεριφορά τους εφόσον είναι ενταγμένα σε μία ομάδα , τις ιδέες τους, τις αξίες τους και τις πεποιθήσεις τους και διαμορφώνουν τη στάση ζωής τους.³³

Ο πολιτισμός έχει αρκετά ευρεία έννοια γεγονός που έχει επισημανθεί από τους κοινωνιολόγους Emile Durkheim, Max Weber, Georg Simmel και Karl Marx και είναι θεμελιώδης για την ύπαρξη κοινωνιών και τη διαμόρφωση των κοινωνικών σχέσεων μέσα σε αυτές. Η UNESCO με τη σειρά της αναφέρει ότι ο πολιτισμός είναι « το σύνολο των διακριτών πνευματικών , υλικών, πνευματικών και συναισθηματικών χαρακτηριστικών της κοινωνίας ή μίας κοινωνικής ομάδας και περιλαμβάνει , εκτός από τις τέχνες και τη λογοτεχνία, τους τρόπους ζωής , τους τρόπους που τα άτομα ζουν μαζί , τα συστήματα αξιών , τις παραδόσεις και τις πεποιθήσεις». ³⁴ Ο ορισμός αυτός παρουσιάζει τον πολιτισμό ως τη δημιουργική ποικιλομορφία που έχει ενσωματωθεί σε διαφορετικούς πολιτισμούς , η οποία εκφράζεται μέσα από τις μοναδικές παραδόσεις, απλές ή άυλες εκφράσεις των πολιτισμών. Καθώς ο πολιτισμός έχει σχέση με διαφορετικές μορφές ανθρώπινης ζωής , δίνει ταυτότητα, νόημα , αξία, φιλοδοξίες εμπεριέχοντας παράλληλα και την αίσθηση του τόπου. Περιλαμβάνει επίσης, τις σχέσεις μεταξύ ατόμων , ομάδων, ιδεών και πλαισίων.³⁵

---

³³ Lyman, 2010: 6-7

³⁴ UNESCO, 2001

³⁵ Papazoglou, 2019: 2.625

Ο πολιτισμός αποτελεί ένα σύστημα γνώσεων το οποίο χρησιμοποιεί μία μεγάλη μερίδα του πληθυσμού , η οποία έχει ήδη διαμορφώσει συγκεκριμένες συμπεριφορές και εμπειρίες. Ο πολιτισμός μεταδίδεται μέσω των κοινωνιών , εφόσον οι συμπεριφορές που τον χαρακτηρίζουν περνούν από τη μία γενιά στην άλλη μέσω της κοινωνικής μάθησης. Κατά τη διαδικασία αυτής της μετάδοσης, ο πολιτισμός μπορεί να υποστεί αλλαγές εξαιτίας των συμπεριφορών των ανθρώπων σε σχέση με τις γνώσεις, τις εμπειρίες, τις αξίες, τη θρησκεία , τις στάσεις σε διάφορες καταστάσεις, της αντίληψης του χρόνου, την ανάληψη ρόλων , των υλικών αντικειμένων και όλων των άλλων εκείνων που αποκτήθηκαν από τους ανθρώπους ανά τους αιώνες. Ο πυρήνας του πολιτισμού αποτελείται από τις παραδοσιακές ιδέες και τις συνδεδεμένες αξίες τους.³⁶

Συνοψίζοντας , όλοι οι παραπάνω ορισμοί αποδεικνύουν την πολύπλευρη δυναμική φύση του όρου. Ο πολιτισμός αποτυπώνει την εξέλιξη των κοινωνιών , τις διαπροσωπικές σχέσεις, τις διασυνδέσεις με άλλους πολιτισμούς , τις παραδόσεις και τις αξίες μίας κοινωνίας. Ο πολιτισμός υπάρχει και μέσω της τέχνης και αποτελεί τη βάση όλων των ανθρώπινων δραστηριοτήτων.

Για τη σύγχρονη κοινωνία ο πολιτισμός αποτελεί τον μοχλό ανάπτυξης των περιφερειών. Αποτυπώνει διαφορετικές μορφές της ανθρώπινης ζωής και χαρακτηρίζει μοναδικά κάθε τόπο. Οι πολιτικοί φορείς προσπαθούν να αξιοποιήσουν όλους τους πολιτιστικούς πόρους που προσφέρονται με σκοπό την πολιτιστική ανάπτυξη³⁷

---

³⁶ Bennett , 2015: 553

³⁷ OECD (2018). Culture and local development. Background document.

3.2 Πολιτισμός και ανάπτυξη : Οικονομικές και κοινωνικές διαστάσεις

Τα τελευταία χρόνια, οι κρατικοί φορείς επενδύουν όλο και περισσότερο στην πολιτιστική διάσταση της ανάπτυξης , για την οποία δίνονται συνεχώς κονδύλια από την Ευρωπαϊκή Ένωση, και ίδια πλέον εντάσσεται στα αναπτυξιακά προγράμματα των κρατών – μελών της. Στο πλαίσιο που παρουσιάζεται, η ύπαρξη του πολιτισμού θεωρείται απαραίτητο στοιχείο για την πλήρη ανάπτυξη των ατόμων και των κοινοτήτων στις οποίες ζουν.³⁸ Σύμφωνα με την Unesco (1982)³⁹ ο πολιτισμός είναι αυτός που προσφέρει το πρόσφορο έδαφος , τις αξίες, την υποκειμενική γνώμη και κρίση , τις στάσεις και τις δεξιότητες επάνω στις οποίες μπορεί να γίνει πραγματικότητα η διαδικασία ανάπτυξης του ευρύτερου πλαισίου.

Πολλοί ερευνητές , στο πέρασμα των χρόνων, έχουν ασχοληθεί με την εννοιολογική προσέγγιση του όρου «πολιτισμός» σε συσχέτιση με την ανάπτυξη της εκάστοτε περιοχής οικονομικά και κοινωνικά.⁴⁰ Σύμφωνα με τον Petraki (2014:29), υποστηρίζεται πως έως και τα πρώτα χρόνια του 17^{ου} αιώνα η έννοια του πολιτισμού συνδεόταν μονάχα με την ηθική και πνευματική καλλιέργεια των ατόμων σε πνευματικό και προσωπικό επίπεδο , όπου η γνώση και η αυτοβελτίωση βασιζόταν στο διάβασμα και τη μελέτη προγενέστερων συγγραμμάτων καθώς και τη πραγματοποίηση εξερευνητικών ταξιδιών. Όσο περνούσαν τα χρόνια του ίδιου αιώνα και με την έλευση του επόμενου , ο όρος του πολιτισμού επεκτάθηκε ευρύτερα και πλέον εξέφραζε την εξέλιξη των κοινωνιών και σε συλλογικό επίπεδο .

---

³⁸ Marana M, 2010

³⁹ World Conference on Cultural Policies – Mexico.

⁴⁰ Petrakis, 2014: 29, Lopez- Claros& Perotti , 2014: 1,2

Σε αυτό το χρονικό σημείο, οι πολιτισμοί άρχισαν να διερευνούνται σε ένα ευρύτερο οικονομικό πλαίσιο, που σχετίζεται με τις οικονομικές θεωρίες ανάπτυξης και απέκτησε έτσι τη δημοτικότητα και το ενδιαφέρον των πολιτισμών.

Ένας από τους κορυφαίους οικονομολόγους, ο Adam Smith, είχε υπογραμμίσει μία σχέση που συνέδεσε τον πολιτισμό με την οικονομία. Υποστήριξε πως η ανάπτυξη του κάθε πολιτισμού ήταν καθολική και αναγκαίο αποτέλεσμα της χρονικής εξέλιξης, η ειδοποιός διαφορά όμως σημειώνεται στον βαθμό ανάπτυξης του κάθε πολιτισμού.⁴¹ Αργότερα, ο Karl Marx, ως ιστορικός οικονομολόγος, επιχείρησε να εξετάσει την έννοια του πολιτισμού ως ένα συνονθύλευμα κοινωνικών αξιών από την οπτική της πολιτικής οικονομίας. Στο έργο του «Το Κεφάλαιο» το 1867, περιέγραψε τον τρόπο που το καπιταλιστικό σύστημα επιδρά στην διάρθρωση της παραγωγικής διαδικασίας. Θεωρούσε πως η εργασιακή εκμετάλλευση από το κεφάλαιο βασίστηκε σε μία σειρά από πεποιθήσεις, αντιλήψεις και κοινωνικοπολιτικούς θεσμούς που έπαιξαν καθοριστικό ρόλο στην ενοποίηση του καπιταλιστικού συστήματος. Δηλαδή θεώρησε ότι ο πολιτισμός είναι εργαλείο ενοποίησης του καπιταλισμού.⁴² Το ίδιο ακριβώς επισημαίνεται και από άλλους μεταγενέστερους ερευνητές⁴³ που μελέτησαν τα επιμέρους χαρακτηριστικά των κοινωνιών, ότι δηλαδή τη διαφοροποίηση της ανάπτυξης του κάθε πολιτισμού την ορίζει το επίπεδο ανάπτυξης του καθενός από αυτούς.

Συνεχίζοντας, στις αρχές του 19^{ου} αιώνα, κάνουν την παρουσία τους δύο διαφορετικές τάσεις που αφορούν τη σύνδεση του πολιτισμού και της

---

⁴¹ Smith, 1776; 1759

⁴² Karl Marx, σ. 10-50

⁴³ Murdock, 1965:3, Dieckmann, 1996: 297, Harrison & Huntington, 2000: 68

οικονομίας. Από τη μία, ο πολιτισμός θεωρήθηκε ως το σύνολο των χαρακτηριστικών μίας συγκεκριμένης κοινωνίας , τα οποία τον ξεχωρίζουν από τις υπόλοιπες και τον κάνουν να διανύει περιόδους ανάπτυξης. Από την άλλη, όσοι ενέτασαν τον πολιτισμό στο περιβάλλον της οικονομίας , του προσέδιδαν το χαρακτηριστικό «εργαλείο» εργαλείο μίας άρχουσας τάξης. Από τη μελέτη των θεωριών αυτών αποδείχθηκε πως και οι δύο ήταν σχεδόν πανομοιότυπες λειτουργικά για να την ανάπτυξη ενός πολιτισμού και συνδέθηκαν μεταξύ τους αλληλένδετα , επομένως ο πολιτισμός επηρεάζει την οικονομία και η οικονομία επηρεάζει τον πολιτισμό⁴⁴.

Μεταγενέστερα, μπορούν να αντληθούν πληροφορίες από το παράδειγμα της Ασιατικής ανάπτυξης ως κατεξοχήν παράδειγμα σχέσης πολιτισμού και οικονομικής ανάπτυξης. Ορισμένες χώρες της ανατολικής Ασίας είχαν θεαματική οικονομική πρόοδο και τέθηκε το ερώτημα για το αν ο πολιτισμός έπαιξε ρόλο σε αυτό. Αντίθετα, υπήρχαν και χώρες ακμαίες με μεγάλες προοπτικές ανάπτυξης, όπως η Σρι Λάνκα, που είχαν φθίνουσα πορεία. Μελετώντας τα όλα αυτά οι επιστήμονες οδηγήθηκαν σε πληθώρα στοιχείων για το ποιοι παράγοντες αποτέλεσαν ρόλο καταλύτη στην διαφορετική πορεία κάθε χώρας. Οι εξηγήσεις που δόθηκαν αφορούσαν αίτια εκτός εμβέλειας πολιτιστικών χαρακτηρισμών, όπως ο ανταγωνισμός, η εφαρμογή κρατικών πολιτικών για την προστασία της τοπικής παραγωγής κ.α. Πολλές όμως από αυτές δεν ήταν ικανές να πείσουν την κοινή επιστημονική γνώμη.⁴⁵

Στον αντίποδα, βρίσκεται η παραδοχή πως οι «ασιατικές αξίες» είναι ένα τρανό παράδειγμα της σύνδεσης του πολιτισμού με την οικονομική

---

⁴⁴ Beugelsdijk & Maseland 2011: 18-19

⁴⁵ Petrakis, 2014: 38, Rabie, 2016: 115-120

ανάπτυξη των χωρών. Η παραπάνω προσέγγιση συνδέθηκε με την άποψη πως οι αξίες που χαρακτήρισαν ορισμένες ασιατικές χώρες ενίσχυσαν κατά πολύ την οικονομική ανάπτυξη των τόπων. Η ομαδική συνεργασία, η αλληλεγγύη, η προσήλωση σε έναν συγκεκριμένο στόχο, ο σεβασμός στον συνάδελφο, ο διάλογος και η ομοφωνία αποτελούν τις αξίες αυτές, επιπροσθέτως το σεβασμό στους νόμους και στους θεσμούς. Παρά τη κρίση που σημειώθηκε το 1997 στις χώρες αυτές και σήμανε την έλλειψη ενδιαφέροντος για τις αξίες αυτές, παρ'όλα αυτά δεν στάθηκε εμπόδιο στην εξέλιξη του πολιτισμού στο οικονομικό επίπεδο.⁴⁶

Στο σημείο αυτό, κρίνεται απαραίτητο να αναφερθεί η έννοια του κοινωνικού κεφαλαίου. Το τελευταίο ορίζεται ως η ικανότητα που προκύπτει από την επικράτηση της εμπιστοσύνης στην κοινωνία ή σε ορισμένα μέρη της.⁴⁷ Υποστηρίχθηκε πως υπάρχουν κοινωνίες με περισσότερη ή λιγότερη κοινωνική εμπιστοσύνη σε σύγκριση με άλλες, γεγονός που τις κατατάσσει σε κοινωνίες υψηλής ή χαμηλής εμπιστοσύνης αντίστοιχα. Έχει αποδειχθεί ότι οι κοινωνίες υψηλής εμπιστοσύνης έχουν μεγαλύτερη παραγωγική δυνατότητα από της χαμηλής, άρα διαθέτουν και υψηλότερα κοινωνικά κεφάλαια, άρα είναι επαρκέστερα εξοπλισμένες και ικανές να σημειώνουν οικονομική πρόοδο και ευημερία. Το κοινωνικό κεφάλαιο εντάσσεται στη λειτουργία της κοινωνικής εμπιστοσύνης και διευκολύνει την δημιουργία διάφορων ενώσεων που είναι απαραίτητες για την οικονομική ανάπτυξη. Αν μη τι άλλο όμως στηρίζεται και στις πολιτιστικές ρίζες ενός τόπου, άρα ο πολιτισμός καθορίζει ο ίδιος το ποσοστό της κοινωνικής εμπιστοσύνης που έχει αναπτύξει. Μία σχέση που

---

⁴⁶ Rabie, 2016: 115-120

⁴⁷ Fukuyama, 1992: 49

είναι αλληλένδετη , αφού η κοινωνική εμπιστοσύνη καθορίζει την ικανότητα της εκάστοτε κοινωνίας να αποκτήσει κοινωνικό κεφάλαιο, κι έτσι η κοινωνία δημιουργεί τις ομάδες που θα τη διευκολύνουν ώστε να αναπτυχθεί οικονομικά. Με δεδομένο ότι η εμπιστοσύνη καθορίζεται πολιτισμικά, μπορούμε να εξάγουμε το συμπέρασμα ότι ο πολιτισμός είναι ο καταλυτικός παράγων που σηματοδοτεί και κατευθύνει την οικονομική απόδοση κάθε κοινωνίας.⁴⁸

Ολοκληρώνοντας την εκτενή αυτή παρουσίαση για την σύνδεση πολιτισμού και οικονομικής ανάπτυξης , ακολουθεί μία συνοπτική αναφορά του όρου του πολιτισμού στις διάφορες οικονομικές θεωρίες. Στη νεοκλασική θεωρία των οικονομικών⁴⁹, ο πολιτισμός ορίστηκε ως το σύνολο προτιμήσεων ή πεποιθήσεων⁵⁰ και ως ένα σύστημα συμπεριφορών , αξιών και γνώσεων που διδάσκεται στο πλαίσιο μίας κοινωνίας και μεταδίδεται από γενιά σε γενιά⁵¹. Ο De Jong στην ανάλυσή του , επιχειρηματολόγησε για τον τρόπο με τον οποίο ο πολιτισμός επηρεάζει την οικονομική δραστηριότητα μίας κοινωνίας⁵².

Συμπερασματικά, ο πολιτισμός μπορεί να θεωρηθεί ως το σύνολο των αξιών και των αντιλήψεων που κυριαρχούν σε μία ομάδα ανθρώπων και επηρεάζει το αποτέλεσμα των οικονομικών διαδικασιών άμεσα ή έμμεσα. Οι διαμορφωμένες ιδέες και σκέψεις των πολιτών που τις διακατέχει ένα σύνολο αξιών καθορίζουν την λειτουργία των θεσμών και εν τέλει το πώς θα διανεμηθούν οι διαθέσιμοι οικονομικοί πόροι.

---

⁴⁸ Ομοίως και Rabie , 2016 : 115-120

⁴⁹ Petrakis, 2014:39

⁵⁰ Fernandez and Fogli, 2007: 2

⁵¹ Inglehart, 1997: 44-47

⁵² De Jong : 2009, 9-12

3.3 Πολιτισμός και Ανάπτυξη – Πολιτιστική προσέγγιση

Τα τελευταία πενήντα χρόνια κάποιοι διεθνείς οργανισμοί ξεκίνησαν να διεξάγουν ερευνητικές μελέτες και να μελετούν πάνω σε ένα συγκεκριμένο πλαίσιο τον τρόπο με τον οποίο οι διαστάσεις των πολιτισμών θα μπορούσαν να επηρεάζουν την ανάπτυξή τους. Λόγω του ότι ο πολιτισμός είχε συνδεθεί πολύ στενά με την οικονομική ανάπτυξη, τέθηκαν θεωρητικά ερωτήματα για το πώς θα μπορούσε να συνδεθεί και με τις δημόσιες πολιτικές των κρατών.⁵³

Η πολιτιστική ανάπτυξη ορίζεται ως μία διαδικασία κατά την οποία ενεργοποιούνται οι πολιτιστικές δραστηριότητες που θα εξασφαλίσουν τους επικείμενους στόχους κάθε κοινωνίας, ιδιαίτερα μίας πολιτιστικά πλούσια πολιτιστικής κοινότητας.⁵⁴ Η πολιτιστική ανάπτυξη δεν πρέπει να συνδέεται μόνο με τις οικονομικές συνθήκες ανάπτυξης μίας κοινωνίας, αλλά αποτελεί τον πραγματικό στόχο που θέτει ο κάθε άνθρωπος για να μπορέσει να προοδεύσει κοινωνικά το κράτος. Είναι μία ολοκληρωμένη κοινωνική και παράλληλα οικονομική ανάπτυξη, όπου στη βάση της τοποθετούνται οι πολιτιστικές αξίες των κοινωνιών.⁵⁵

Όπως έχει προαναφερθεί, ο πολιτισμός είναι ένα ευρύτερο κοινωνικό πλαίσιο μέσα στο οποίο συνυπάρχουν η άυλη και υλική πολιτιστική κληρονομιά και κατ' επέκταση και η ανάπτυξη της δημιουργικής βιομηχανίας, η οποία αποτελεί ισχυρό εργαλείο ανάπτυξης που έχει

---

⁵³ Marana, 2010:4

⁵⁴ Pascual, 2013: 3

⁵⁵ Sempere, 2012: 2

σημαντικές κοινωνικές, οικονομικές και περιβαλλοντολογικές επιπτώσεις σε όλες τις κοινότητες. Από έρευνες έχει διαπιστωθεί η συνεισφορά των πολιτιστικών πόρων που διαθέτουν οι κοινότητες στην οικονομική τους ευημερία, ενώ την ίδια στιγμή προβάλλεται από τις ίδιες η πολιτιστική ταυτότητα, οι παραδόσεις, τα ήθη και τα έθιμα καθώς και τα επιτόπια παραδοσιακά παραγόμενα προϊόντα της περιοχής. Έτσι λοιπόν, είναι ανάγκη ο κάθε πολίτης να προσπαθεί να διατηρήσει και να μεταδώσει τα πολιτιστικά αγαθά του τόπου του, τις πολιτιστικές δραστηριότητες και τις παραδοσιακές γνώσεις και δεξιότητες, διότι όλα τα παραπάνω μπορούν να αποτελέσουν τη βάση για περαιτέρω οικονομική ανάπτυξη και την ενίσχυση της περιβαλλοντικής βιωσιμότητας του τόπου.⁵⁶

Εξετάζοντας το πλαίσιο αυτό, οι πολιτιστικές δραστηριότητες έχουν κερδίσει το ενδιαφέρον των κρατικών αρχών σε τοπικό επίπεδο. Από τα τέλη της δεκαετίας του 1990 πολλές τοπικές πολιτικές ανάπτυξης, που έχουν ως βάση τους τον πολιτισμό, έχουν αναδειχθεί ως υποστηρικτικά εργαλεία οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης, αστικής ανάπλασης και βελτίωσης της ποιότητας στιγμής.⁵⁷ Αυτές οι τοπικές αναπτυξιακές μέθοδοι αναγνωρίζουν ότι τα πολιτιστικά αγαθά αντιπροσωπεύουν συγκεκριμένα χαρακτηριστικά μίας δεδομένης περιοχής και ενός συγκεκριμένου πληθυσμού και με αυτόν τρόπο αποτελούν για την παραγωγή και εξαγωγή προϊόντων, υπηρεσιών. Το άυλο και πολιτιστικό κεφάλαιο των κοινοτήτων τοποθετείται στο κέντρο της οικονομικής ανάπτυξης. Έτσι, ο πολιτισμός στον αστικό χώρο γίνεται το πεδίο δράσης όπου μπορούν να αναπτυχθούν διάφορες ενέργειες που βοηθούν στην ανάπτυξη μίας κοινωνίας όπως οι

---

⁵⁶ UNESCO, 2017

⁵⁷ Urzua et al., 2013: 1.296

δομές υγείας , η γνωστική ανάπτυξη, η κοινωνική συνοχή και το κοινωνικό κεφάλαιο.⁵⁸

Οι πολιτιστικές δραστηριότητες συνδέονται με την κοινωνική ευημερία των κοινοτήτων τους και επιδρούν στην ανάπτυξη των κοινωνικών αξιών τους.⁵⁹ Το αντίκτυπο του πολιτισμού στις κοινωνικές αξίες αφορά την διεύρυνση των κοινωνικών επαφών του ατόμου, την αλληλεπίδραση με τους συμπολίτες του και την ένταξή του στη κοινωνία, την ενίσχυση της αίσθησης ταυτότητας και κοινότητας , την ανάπτυξη της ικανότητας του να συνεργάζεται στο κοινωνικό πλαίσιο και να επιλύει σημαντικά καθημερινά κοινωνικά προβλήματα. Κατ ' αυτόν τον τρόπο οικοδομείται το κοινωνικό κεφάλαιο της κοινωνίας. Οι πολιτιστικές δραστηριότητες δίνουν ευκαιρίες στους ανθρώπους να απολαύσουν δημόσιους χώρους, να συνδιαλεχθούν μεταξύ τους και να γνωρίσουν νέους ανθρώπους. Έτσι, προωθείται ο διάλογος, η πολυφωνία και κατ' επέκταση η δημοκρατία που αποτελεί βασικό στοιχείο μίας ευρωπαϊκής κοινωνίας. Τα άτομα που αναλαμβάνουν να συμμετέχουν και να οργανώσουν τις εκδηλώσεις έχουν περισσότερες ευκαιρίες για κοινωνικές επαφές κι έτσι αντιμετωπίζεται η κοινωνική απομόνωση , δημιουργούν δεσμούς και απολαμβάνουν την κοινωνική ένταξη.⁶⁰ Με το να συμμετέχουν σε όλες αυτές τις πολιτιστικές δραστηριότητες νιώθουν ότι ανήκουν σε μία ομάδα και αναπτύσσουν την αίσθηση της κοινωνικής ταυτότητας.

Σύμφωνα με την UNESCO , η ανάπτυξη στον τομέα του πολιτισμού επιφέρει και μη κερδοσκοπικά οφέλη σε μία κοινωνία. Η κοινωνική ένταξη των ατόμων , η ενίσχυση της αυθεντικότητας των κοινωνιών , οι καινοτόμες

---

⁵⁸ Azevedo, 2017: 48-49

⁵⁹ Fujiwara et al, (2014: 9-10)

⁶⁰ Secker et al, 2007:8

ιδέες, η θέληση για δημιουργία, η επιχειρηματικότητα που μπορεί τα άτομα να αναπτύξουν, οι τοπικοί πόροι καθώς και η διαχείριση και η αξιοποίησή τους, οι δεξιότητες και οι γνώσεις που μία κοινωνία μπορεί να προσφέρει. Ο σεβασμός και η υποστήριξη στις πολιτιστικές εκφράσεις ενισχύει την εμπιστοσύνη των πολιτών στους κοινωνικούς θεσμούς. Οι πολιτιστικοί παράγοντες μπορούν να επηρεάσουν πολλές πτυχές της ανθρώπινης ύπαρξης, όπως τον τρόπο ζωής, την ατομική συμπεριφορά, τα πρότυπα κατανάλωσης, τις αξίες που έχουν σχέση με την ανάπτυξη της περιβαλλοντικής συνείδησης και κατ' επέκταση της συμπεριφοράς του ανθρώπου στο περιβάλλον.⁶¹

Αναμφίβολα, ο πολιτισμός έχει να προσφέρει πολλά οφέλη στον άνθρωπο και την κοινωνία και επειδή αυτό αντιληπτό από την πολιτιστική πολιτική, οι πρωτοβουλίες για έναν πιο σοβαρό και πλούσιο σχεδιασμό της έχει γίνει στόχος στο σχεδιαστικό πρόγραμμα των περιφερειών.⁶² Η πολιτιστική πολιτική περιλαμβάνει τις κυβερνητικές δραστηριότητες, τους νόμους και τα σχέδια που ελέγχουν, προστατεύουν, εμπνέουν και υποστηρίζουν οικονομικά τις δραστηριότητες που σχετίζονται με τις τέχνες και πολλές από τις πτυχές της, όπως η ζωγραφική, η γλυπτική, η μουσική, ο χορός και η λογοτεχνία. Η πολιτιστική πολιτική μπορεί να εφαρμοστεί σε πολλά κρατικά επίπεδα, εθνικά, υποεθνικά, περιφερειακά και δημοτικά και έχει ως βασικό στόχο την οικονομική, κοινωνική και πολιτιστική ανάπτυξη του τόπου.⁶³

Συμπερασματικά, οι κυβερνήσεις σχεδιάζουν την πολιτιστική πολιτική, ενώ τα πολιτιστικά ιδρύματα και οι οργανισμοί, όπως βιβλιοθήκες και

---

⁶¹ UNESCO 2012:4

⁶² Nared and Bole, 2020: 109

⁶³ Papazoglou, 2019: 2.526- 2.527

μουσεία, προωθούν τα πολιτιστικά αγαθά και τις υπηρεσίες και διευκολύνουν την πολιτιστική ποικιλομορφία και τη δημιουργική έκφραση σε μία σειρά από μορφές τέχνης και δημιουργικές δραστηριότητες.⁶⁴ Οι πολιτικές που βοηθούν στην πολιτιστική ανάπτυξη καθορίζουν τον τρόπο της αναπτυξιακής διαδικασίας με τους πολιτιστικούς οργανισμούς ως βασικούς πυλώνες της υλοποίησης των σχετικών πολιτικών. Συνεπώς, ο ρόλος τους στην παραπάνω διαδικασία, είναι πολύ σημαντικός.

Κεφάλαιο 4^ο: Ο ρόλος των πολιτιστικών συλλόγων στην Τοπική Ανάπτυξη

4.1. Ο ρόλος και η σημασία των Πολιτιστικών Οργανισμών

Οι Πολιτιστικοί Οργανισμοί στην Ελλάδα έκαναν την εμφάνισή τους έναν αιώνα πριν το σήμερα. Όσοι εντάσσονται στο Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού, αφορούν την πολιτιστική κληρονομιά, όπου εντάσσονται οι ξένες αρχαιολογικές σχολές και τον Σύγχρονο Πολιτισμό. Στον τελευταίο εντάσσονται η μουσική που περιλαμβάνει τα ωδεία, το θέατρο με τα δημοτικά περιφερειακά θέατρα και τις ανώτερες σχολές δραματικής τέχνης. Επίσης, ο χορός με τις ανώτερες επαγγελματικές ιδιωτικές σχολές χορού, ο κινηματογράφος με το δίκτυο δημοτικών κινηματογράφων και τέλος, τις εικαστικές τέχνες με το δίκτυο δημοτικών εικαστικών εργαστηρίων.⁶⁵

---

⁶⁴ Οπ. π. Papazogloy, 2019

⁶⁵ <https://www.culture.gov.gr/el/ministry/SitePages/organizations.aspx>

Σύμφωνα με την UNESCO οι πολιτιστικοί οργανισμοί συνιστούν ιδρύματα με σκοπό «την παραγωγή, τη διανομή και την κατανάλωση πολιτιστικών αγαθών και υπηρεσιών».⁶⁶ Σε ευτύτερο πλαίσιο εμφανίζεται η πολιτισμική βιομηχανία και όλοι αυτοί οι οργανισμοί που δραστηριοποιούνται στο εσωτερικό της , έχοντας ως κύριο στόχο να παράγουν και διανέμουν αγαθά και υπηρεσίες με βάση την άυλη πολιτιστική κληρονομιά κάθε τόπου, ανεξάρτητα από την εμπορική αξία.⁶⁷

Στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης , οι πολιτιστικοί σύλλογοι συνδέονται με την ιδέα του τρόπου μετάδοσης της γνώσης του πολιτισμού στη κοινωνία. Τα πολιτιστικά ιδρύματα έχουν στόχο να ερμηνεύουν, να διατηρούν και να διαδίδουν γνώσεις , πολιτιστικές, επιστημονικές και περιβαλλοντολογικές, καθώς και να προωθούν δραστηριότητες με σκοπό την ενημέρωση και την εκπαίδευση των πολιτών σχετικά με όλες τις πλευρές του πολιτισμού, της ιστορίας, των επιστημών και του περιβάλλοντος.⁶⁸ Έτσι, γίνεται σαφής ο ρόλος και η σημασία τους στη διατήρηση της άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς από γενιά σε γενιά, στην αλληλεπίδραση των πολιτών με τον πολιτισμό και στην ενίσχυση του πολιτιστικού διαλόγου.⁶⁹

Ο Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (OECD) αναφέρει πως οι πολιτιστικοί οργανισμοί , λόγω του ότι καταπιάνονται με πολλές και ποικίλες δραστηριότητες , κρίνεται αναγκαίος ο διαχωρισμός τους όσο αφορά με το πεδίο δράσης τους. Υπάρχουν αυτοί που ασχολούνται με τον μη – βιομηχανικό πολιτιστικό τομέα και εκείνοι που δραστηριοποιούνται

---

⁶⁶ UNESCO, 2002: 1

⁶⁷ Moore , 2014: 739

⁶⁸ Riches Resources, 2014

⁶⁹ Οπ. πρ.

στην πολιτιστική και δημιουργική βιομηχανία. Στην πρώτη περίπτωση κατατάσσονται οι οργανισμοί που έχουν σχέση με τις εικαστικές τέχνες, τις παραστατικές τέχνες, την πολιτιστική κληρονομιά και τα μουσεία. Το στοιχείο που χαρακτηρίζει τις τέχνες αυτές είναι η μοναδικότητα και η μη αναπαραγωγικότητα. Οι οργανισμοί αυτοί, είτε λαμβάνουν χρήματα για τις υπηρεσίες που προσφέρουν είτε όχι, αποτελούν καινοτόμες ιδέες για την ανάπτυξη του πολιτισμού. Αναλυτικά, επιτρέπουν τη συμμετοχή του κόσμου ώστε να παραχθεί το πολιτισμικό αγαθό, ενισχύουν την κοινωνική συνοχή και την ανανέωση της αστικής ρουτίνας, αποτελούν παρακαταθήκη πολιτιστικών περιεχομένων και δράσεων καθώς, διαφυλάσσουν την πολιτισμική και ιστορική αξία των εθίμων και όλων των παραγόμενων πολιτιστικών αγαθών.⁷⁰

Βάση του OECD, στη δεύτερη κατηγορία υπάρχουν οι οργανισμοί που δραστηριοποιούνται στον τομέα της δημιουργικής και πολιτιστικής βιομηχανίας και το χαρακτηριστικό τους είναι η τεχνολογική αναπαραγωγικότητα του περιεχομένου τους, παράγουν και διανέμουν αγαθά σε οργανωμένες αγορές και μπορούν να αποφέρουν σημαντικά κέρδη. Έτσι, σε αυτή τη κατηγορία, οι οργανισμοί διαχωρίζονται σε αυτούς που απευθύνονται στον πολιτιστικό τομέα, όπως οι εκδόσεις βιβλίων, η μουσική, ο κινηματογράφος, το ραδιόφωνο και η τηλεόραση και σε αυτούς που απευθύνονται στον δημιουργικό τομέα, όπως ο σχεδιασμός, η μόδα, ο αρχιτεκτονικός σχεδιασμός, η επικοινωνία και η διαφήμιση.⁷¹

Αρκετοί ερευνητές πρότειναν και άλλα κριτήρια διαχωρισμού των πολιτιστικών οργανισμών. Αναλυτικότερα, το μοντέλο της επιχειρηματικής

---

⁷⁰ OESD, 2018: 13

⁷¹ OESD, 2018: 14

λειτουργίας, οι στόχοι, η χρηματοδότηση και τα είδη των πολιτιστικών παραγόμενων αγαθών είναι μερικά από αυτά. Οι πολιτιστικοί οργανισμοί είναι ποικίλοι, ανάλογα με το είδος της τέχνης στην οποία απευθύνονται, όπως είναι οι γκαλερί τέχνης, τα μουσεία, οι όπερες, τα θέατρα, οι βιβλιοθήκες, τα πολιτιστικά κέντρα των δήμων και άλλα. Κατηγοριοποιούνται επίσης, ανάλογα και με την οικονομική τους κατάσταση σε δημόσιους, ιδιωτικούς, μη κερδοσκοπικούς και σε ιδιωτικούς κερδοσκοπικούς. Εξάγεται έτσι το συμπέρασμα, πως δεν λειτουργούν όλοι οι πολιτιστικοί οργανισμοί σκεπτόμενοι τις οικονομικές τους απολαβές, αλλά την προσφορά τους στο πολιτισμό και το δημόσιο συμφέρον. Αξίζει να σημειωθεί, πως οι περισσότεροι πολιτιστικοί οργανισμοί, δημόσιοι και ιδιωτικοί, λαμβάνουν κατά χρονικά διαστήματα και κρατικές επιχορηγήσεις από τους δήμους ή τις κεντρικές αρχές των πόλεων. Οι στόχοι τους αποτελούν και αξίες που έχουν ως αντικείμενο την ψυχαγωγία των πολιτών, την εκπαίδευση της νέας γενιάς και την διατήρηση των πολιτιστικών αγαθών και της πολιτιστικής κληρονομιάς.⁷²

Δεδομένου πως ζούμε στην εποχή της εξέλιξης της τεχνολογίας, οι πολιτιστικοί οργανισμοί καλούνται να προσαρμοστούν στις εξελίξεις του 21^{ου} αιώνα. Για να καταστεί αυτό εφικτό χρειάζεται να διαθέτουν ένα συγκεκριμένο οργανόγραμμα. Η οργανωτική ανάπτυξη των πολιτιστικών οργανισμών θα πρέπει να εστιάζει στην προσπάθεια αξιοποίησης του ανθρώπινου δυναμικού. Ως εκ τούτου, η ανάπτυξη συγκεκριμένης οργανωτικής δομής, θα υπηρετήσει με τον καλύτερο δυνατό τρόπο την εξυπηρέτηση των αντικειμενικών στόχων που έχει θέσει ο οργανισμός.⁷³

---

⁷² Trivella et al: 2017 : 204

⁷³ Μπιτσάνη, Π. Ε (2004) σ. 101-102

Η λειτουργία ενός πολιτιστικού οργανισμού βασίζεται στην στελέχωση, την οργάνωση , την ιεράρχηση , τη διεύθυνση , την ηγεσία και το συντονισμό που θα διαθέτει. Προκειμένου να επιτευχθεί η εκκίνηση της λειτουργίας του πρέπει να επιτευχθούν οι παρακάτω ενέργειες. Αρχικά, να προσδιοριστεί η αποστολή των στόχων , των σκοπών του οργανισμού και οι δραστηριότητες που αυτός θα έχει για να μπορέσει να εκπληρώσει τους στόχους του. Επίσης, είναι αναγκαίο να στελεχωθούν οι ανάγκες του οργανισμού , ο αριθμός, οι ιδιότητες και οι δεξιότητες των εργαζομένων, όπως επίσης να γίνει το οργανόγραμμα και να μοιραστούν στα μέλη οι αρμοδιότητες. Τέλος, να προσδιοριστούν οι οικονομικές ανάγκες και ο προϋπολογισμός του πολιτιστικού οργανισμού.⁷⁴

4.2. Πολιτιστικοί Σύλλογοι: Ορισμός, Σκοπός και Χαρακτηριστικά

Οι πολιτιστικοί σύλλογοι είναι οργανώσεις που έχουν ως βασικό σκοπό να ασκούν πολιτιστικές δραστηριότητες, λειτουργούν συνήθως σε τοπικό επίπεδο και αποτελούνται από ομάδες ατόμων ή δίκτυα πολιτών.⁷⁵ Βάση των χαρακτηριστικών τους, οι πολιτιστικοί σύλλογοι, θα μπορούσαν να οριστούν ως οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών. Οι ομάδες της κοινωνίας των πολιτών συμπεριλαμβάνουν κοινωνικές ομάδες, εθελοντικές οργανώσεις αλλά και πολιτιστικές οργανώσεις , οι οποίες πληρώνουν τα κενά στο έργο των τοπικών ή κεντρικών αρχών σε πολιτιστικά περιβάλλοντα.⁷⁶

---

⁷⁴ Οπ. πρ. σ 109

⁷⁵ Οπ. πρ. σ 157

⁷⁶ Yang and Holgaard: 2012, 133

Άλλο ένα στοιχείο που δίνει χαρακτήρα στην προσωπικότητα των πολιτιστικών συλλόγων είναι η συμμετοχή των πολιτών που κατοικούν στις περιοχές που εδρεύουν οι ίδιοι, χωρίς αυτό να αποκλείει ότι ανά τον κόσμο, καθώς και στη χώρα μας, υπάρχουν σύλλογοι με εθνικό χαρακτήρα. Σε έναν δήμο, μπορεί να υπάρχουν πολιτιστικοί σύλλογοι που έχουν διαφορετικά αντικείμενα ενασχόλησης. Είναι πολύ συχνό το φαινόμενο σε ξένες χώρες, όπως στην Αμερική, την Αυστραλία να συναντώνται σύλλογοι που αναπτύσσουν δραστηριότητες για τους πληθυσμούς της διασποράς, π.χ για την Ελλάδα και προσπαθούν να διαδώσουν τους ελληνικούς παραδοσιακούς χορούς και τη μουσική. Τέλος, όλες αυτές οι δραστηριότητες μπορούν να μεταφέρονται στον τόπο καταγωγής τους μαζί με τα μέλη των συλλόγων στο πλαίσιο ενός φεστιβάλ.⁷⁷

Οι πολιτιστικοί σύλλογοι έχουν ως σκοπό να διασφαλίσουν και να διατηρήσουν την άυλη και υλική πολιτιστική κληρονομιά , να διατηρήσουν τα έθιμα και τις παραδόσεις των τοπικών κοινοτήτων , καθώς να διαπαιδαγωγήσουν και να εκπαιδεύσουν τους πολίτες.⁷⁸ Το έργο των πολιτιστικών συλλόγων γίνεται το εργαλείο της διάδοσης του πολιτισμού στις μετέπειτα γενιές, ενώ ενθαρρύνοντας την συμμετοχή των πολιτών στις δραστηριότητες και στα δρώμενα , αποτελούν και οι ίδιοι μέρος της τοπικής παράδοσης. Ο πολιτισμός του κάθε τόπου , άλλωστε, αποτυπώνει την πολιτισμική ταυτότητα όλων των επαρχιακών αγροτικών περιοχών , ενώ οι δράσεις των πολιτιστικών συλλόγων συνήθως αφορούν αναβιώσεις

---

⁷⁷ Ζούμπος, 2014: 12

⁷⁸ Μπιτσάνη: 2004, 157

των τοπικών εθίμων και έτσι ενισχύεται παραπάνω το αίσθημα πως η κάθε περιοχή έχει το δικό της πολιτιστικό στίγμα.⁷⁹

Οι στόχοι των πολιτιστικών συλλόγων διατυπώθηκαν και από άλλους ερευνητές. Οι βασικοί σκοποί που εντοπίζονται είναι η διάδοση των πολιτιστικών αγαθών και των μορφών του σύγχρονου πολιτισμού , έχει ως αποτέλεσμα να ενισχυθούν οι τοπικές πρωτοβουλίες ώστε να διατηρηθεί η πολιτιστική κληρονομιά.⁸⁰ Μπορεί σε κάθε περιοχή , όπου συστήνονται πολιτιστικοί σύλλογοι και αναλαμβάνουν δράσεις πολιτισμού , για να διατηρήσουν , να αναβιώσουν και να αξιοποιήσουν τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της, ωστόσο το έργο τους έχει ένα ευρύτερο πλαίσιο από το να συντηρήσουν μόνο την παλαιά παράδοση. Πιο συγκεκριμένα, αναλαμβάνουν να ενισχύσουν την συλλογική ταυτότητα των τοπικών πληθυσμών ώστε αυτό να λειτουργήσει ως βάση πάνω στην οποία θα εξελιχθούν οι σύγχρονες κοινωνίες.⁸¹ Επιπλέον, είναι πολύ σημαντικό στοιχείο είναι η τέρψη των συμμετεχόντων , εθελοντών και ακροατών , μέσω των ποικίλων πολιτιστικών εκδηλώσεων.⁸²

Οι πολιτιστικοί σύλλογοι έχουν παρομοιαστεί με « κύτταρα πολιτισμού» , που έχουν ως στόχο να διαπαιδαγωγήσουν και να εκπαιδεύσουν τους πολίτες και να συμβάλουν στην διεύρυνση των πνευματικών τους οριζόντων.⁸³ Οι πολιτιστικοί σύλλογοι μπορούν να παρέμβουν σε διάφορους τομείς της ανθρώπινης δραστηριότητας, που έχουν ως στόχο την διατήρηση των τοπικών εθίμων ενώ παράλληλα είναι αναγκαίο να

---

⁷⁹ Γκόντης, 2014

⁸⁰ Caftanzoglou & Kovani : 1997: 242

⁸¹ Τσαούσης: 1984: 497

⁸² Μπιτσάνη, 2004: 157

⁸³ Ζούμπος: 2014: 18

προστατευτεί το φυσικό περιβάλλον, την ανάδειξη διαφορετικών ειδών τεχνών (χορός, τραγούδι, θέατρο) , την διατήρηση της ιστορίας και την προβολή των τοπικών πολιτιστικών στοιχείων.⁸⁴

Μέσα σε όλο αυτό το πλαίσιο θα πρέπει να οριοθετηθεί ο προσανατολισμός των πολιτιστικών συλλόγων όσο αφορά την πιστή αναπαράσταση της παράδοσης. Δεδομένου ότι οι εποχές εξελίσσονται και οι συνθήκες μεταβάλλονται, οι σύλλογοι δεν θα πρέπει να μείνουν προσκολλημένοι στο παρελθόν. Οφείλουν να τονίζουν τα τοπικά παραδοσιακά έθιμα αλλά να τα προσαρμόζουν στα νέα δεδομένα της κοινωνίας.⁸⁵ Οι πολιτιστικοί σύλλογοι αποτελούν θεματοφύλακες του τοπικού πολιτισμού και της ιστορίας των περιοχών, όμως ο σκοπός τους και η δράση τους δεν θα πρέπει να επικεντρώνεται αποκλειστικά στις μιμητικές αναπαραστάσεις του παρελθόντος για να διατηρηθεί το έθιμο, καθώς και την αναβίωση αυτών.⁸⁶ Η παράδοση είναι « η συνείδηση της ύπαρξης του παρελθόντος μέσα στο παρόν» και οι πρωτοβουλίες που προωθούν την διατήρησή της, θα πρέπει να λάβουν υπόψη το σύγχρονο πλαίσιο και τις τρέχουσες συνθήκες ζωής. Ετσι, οι σύλλογοι καλούνται να βρουν την «χρυσή τομή» ανάμεσα στην προώθηση των πολιτιστικών αξιών του τόπου τους και στην ενσωμάτωσή τους σε νέες αξίες.⁸⁷

Συμπερασματικά, οι ενέργειες των πολιτιστικών συλλόγων είναι η βάση της τοπικής και πολιτιστικής ανάπτυξης αλλά υπεύθυνες και για την διατήρηση των πολιτιστικών παραδόσεων και γενικά του τρόπου ζωής. Η ανάπτυξη αυτή συνδέεται με τον ρόλο των τοπικών πολιτισμών και

---

⁸⁴ Συννεφάκης, 2012

⁸⁵ Ζούμπος : 2014, 7

⁸⁶ Παλλακίδα: 2020

⁸⁷ Συννεφάκης, 2012

κοινοτήτων και του ρόλου που οι τελευταίοι διαδραματίζουν στην διαμόρφωση της συλλογικής πολιτιστικής ταυτότητας. Πολιτιστικοί σύλλογοι και σωματεία βρίσκονται πολλά ανά τον κόσμο , ωστόσο είναι χρήσιμο να εξεταστεί η οργάνωσή τους στο πλαίσιο της ελληνικής επικράτειας.

4.3 Η ιστορία των πολιτιστικών συλλόγων στην Ελλάδα και το σήμερα

Η ιστορία των πολιτιστικών συλλόγων στην Ελλάδα ξεκινά από πολύ παλιά, συγκεκριμένα στις αρχές του 19^{ου} αιώνα. Σπουδαίο ρόλο στην διαμόρφωση και την εξέλιξή τους διαδραμάτισαν οι εθνολογικές αλλαγές που υπέστη η χώρα πριν και μετά τη διεξαγωγή των πολέμων καθώς και οι πολιτικές εξελίξεις των εποχών. Οι πρώτοι σύλλογοι ήταν μη κερδοσκοπικοί οργανισμοί και μερικοί συνεχίζουν την ιδιότητά τους αυτή μέχρι και σήμερα. Ο χαρακτήρας αυτών των συλλόγων ήταν τοπικός, ως επί το πλείστον, άλλοτε και εθνικός.⁸⁸ Ένα παράδειγμα αποτελεί το «Αναγνωστήριο Αγιάσου- Η ανάπτυξις», που ιδρύθηκε το 1984 στη Αγιάσο της Λέσβου και είχε κοινωνικό και φιλανθρωπικό χαρακτήρα.⁸⁹

Άλλος ένας ξακουστός σύλλογος που ιδρύθηκε το 1911 , αποτελεί πλέον εθνικό

Πολιτιστικό σωματείο το «Λύκειο Ελληνίδων». Είναι ο πρώτος σύλλογος που μπόρεσε και επεκτάθηκε σε πολλές περιοχές της Ελλάδος , κυρίως τις μεγάλες επαρχιακές πόλεις. Αποτελούσε γυναικεία οργάνωση που

---

⁸⁸ Μάργαρη, 2008

⁸⁹ Χατζηβασιλείου: 1975: 50

ιδρύθηκε από την φεμινίστρια Καλλιρόη Παρρέν.⁹⁰ Την περίοδο που ιδρύθηκε ο σύλλογος οι περισσότερες γυναίκες ζούσαν σε συνθήκες αναλφαβητισμού, οπότε ο κύριος στόχος ήταν να διδαχθούν την γραφή και την ανάγνωση. Έτσι, ιδρύθηκαν σχολεία νυχτερινά και σχολές κατάρτισης επαγγελματικής και τεχνικής, μέσω των οποίων υποστηρίχθηκε το δικαίωμα των γυναικών στην εκπαίδευση και στην εργασία. Το Λύκειο Ελληνίδων έχει επιδοθεί σε ένα τεράστιο έργο διάσωσης και ανάδειξης της πολιτιστικής κληρονομιάς συλλέγοντας για πολλές δεκαετίες ελληνικές εθνικές παραδοσιακές φορεσιές, παρουσιάζοντάς τις το 1988 στο Μουσείο Ιστορίας της Ελληνικής ενδυμασίας. Μεγάλο μέρος του Συλλόγου αυτού είναι αφιερωμένο στην περιοχή της Μικράς Ασίας και του Πόντου. Στο σήμερα διαθέτει οκτώ συλλόγους στο Μητροπολιτικό Κέντρο της Αθήνας, πενήντα συλλόγους ανά την Ελλάδα και άλλους είκοσι στο εξωτερικό. Οι δραστηριότητές του περιλαμβάνουν την παράδοση μαθημάτων ελληνικού παραδοσιακού χορού σε παιδιά και ενήλικες, μαθήματα ελληνικής γλώσσας και πολιτισμού και μαθήματα λαογραφίας σε σχέση με το χορό. Παράλληλα, πραγματοποιεί πλήθος σεμιναρίων και χορευτικών εκδηλώσεων στην Ελλάδα και το εξωτερικό.⁹¹

Από το 1910 και μετά άρχισαν να ιδρύονται στην Ελλάδα περισσότεροι μη κερδοσκοπικοί οργανισμοί με την μορφή εκπολιτιστικών και μορφωτικών συλλόγων κυρίως στις αγροτικές περιοχές της χώρας.⁹² Στη συγχρονία, ο τρόπος λειτουργίας των πολιτιστικών συλλόγων δεν θυμίζει αυτών του εξωτερικού. Το χαρακτηριστικό αυτής της διαφοροποίησης είναι ότι στην Ελλάδα τα μέλη των πολιτιστικών συλλόγων ασχολούνται αφιλοκερδώς με

---

⁹⁰ Μάργαρη, 2008

⁹¹ Λύκειο των Ελληνίδων : 2021

⁹² Μάργαρη, 2008

το έργο αυτών. Έχουν ως σκοπό της ίδρυσής τους να διατηρήσουν και να διασώσουν τις λαϊκές παραδόσεις και την πολιτιστική κληρονομιά , να ενισχύσουν τον πολιτιστικό διάλογο και να διδάξουν τέχνες και παραδοσιακούς χορούς.⁹³

Σε έρευνα που έχει πραγματοποιηθεί για τους συλλόγους σε όλη την Ελλάδα , συμπεραίνεται ότι αυτοί λειτουργούν σε αστικές και ημιαστικές περιοχές αλλά και σε αγροτικές περιοχές σε όλη την επικράτεια. Έχουν πολλές διαφορές στον τρόπο που οργανώνονται και λειτουργούν , οι δραστηριότητες που έχουν αναπτύξει και είναι κυρίως εκπαιδευτικού και μορφωτικού χαρακτήρα συμβάλλουν στην ανάπτυξη των τεχνών.⁹⁴

Οι πολιτιστικοί σύλλογοι έχουν ευρύ φάσμα δραστηριοτήτων το οποίο περιλαμβάνει την οργάνωση τοπικών και κοινωνικών εκδηλώσεων (όπως παρουσιάσεις βιβλίων, ομιλίες διακεκριμένων προσώπων κ.α), στην εκμάθηση χορών και τεχνών, στην διοργάνωση χορευτικών και θεατρικών παραστάσεων, την διοργάνωση εκθέσεων ζωγραφικής και φωτογραφίας καθώς και τη λειτουργία μουσείων. Τα τελευταία χρόνια παρατηρείται και μία προσπάθεια της προσέγγισης διάφορων κοινωνικών προβλημάτων που αφορούν κυρίως γονείς και εφήβους , με την ομιλία ενός ειδικού που αναλαμβάνει την παρουσίαση και προτείνει τρόπους αντιμετώπισης για το εκάστοτε θέμα. Σκοπός είναι η ενημέρωση του κοινού για αυτά τα ιατρικά θέματα και η αντιμετώπιση της πραγματικότητας με έναν πιο σύγχρονο τρόπο.⁹⁵

---

⁹³ Γκόντης, 2014

⁹⁴ Μάργαρη, 2008

⁹⁵ Γκόντης, 2014

Λόγω της πληθώρας των πολιτιστικών συλλόγων που υπάρχουν στη χώρα μας και των διαφορετικών δραστηριοτήτων με τις οποίες ασχολούνται, θα μπορούσαν να χωριστούν σε πέντε ομάδες, αν και αυτό δεν αποκλείει το γεγονός ότι ένας πολιτιστικός σύλλογος μπορεί να αναλαμβάνει δράσεις σε περισσότερες από μία, από τις παρακάτω ομάδες.⁹⁶

Στην πρώτη ομάδα ανήκουν οι σύλλογοι, οι οποίοι επικεντρώνονται στο να παρουσιάζουν στις εκδηλώσεις τους αναβίωση τοπικών ηθών και εθίμων και στο να οργανώνουν τοπικά φεστιβάλ, τα λεγόμενα πανηγύρια, συχνά με την αφορμή του εορτασμού κάποιας θρησκευτικής εορτής.⁹⁷ Τα φεστιβάλ αποτελούν πολιτιστικές και κοινωνικές εκδηλώσεις με χορό και μουσική, και σε αυτές συμμετέχουν ως εθελοντές κάτοικοι των τοπικών περιοχών στις οποίες εδρεύουν οι πολιτιστικοί σύλλογοι. Συχνά βέβαια, στοχεύουν στο να προσελκύσουν κατοίκους και κοντινών περιοχών, καθώς και τουριστών.⁹⁸

Στην δεύτερη ομάδα ανήκουν οι πολιτιστικοί σύλλογοι που επικεντρώνονται σε εκπαιδευτικές δράσεις, όπως η εκμάθηση των παραδοσιακών χορών, μουσικής, θεάτρου, ζωγραφικής και άλλων καλών τεχνών. Αυτές οι εκπαιδευτικές δράσεις απευθύνονται σε άτομα όλων των ηλικιών.⁹⁹ Ως εκ τούτου, η δραστηριότητα, η οποία κυριαρχεί σε όλους τους συλλόγους είτε σε αυτούς που εδρεύουν στα μεγάλα αστικά κέντρα, είτε στις μικρές επαρχιακές πόλεις της χώρας είναι η εκμάθηση

---

⁹⁶ Ζούμπος 2014: 9-11

⁹⁷ Οπ. πρ. 9-11

⁹⁸ Georgoula & Terkenli, 2018: 100-105

⁹⁹ Ζούμπος : 2014: 10

παραδοσιακών χωρών , ενώ άλλες δραστηριότητες που περιλαμβάνουν εκμάθηση μουσικής , καθώς επίσης και το κέντημα και το ράψιμο.¹⁰⁰

Στην τρίτη κατηγορία εντάσσονται οι πολιτιστικοί σύλλογοι, οι οποίοι αναλαμβάνουν εκδηλώσεις καλλιτεχνικού περιεχομένου, όπως οι συναυλίες, τα θεατρικά έργα, οι εκθέσεις ζωγραφικής και οι εκθέσεις φωτογραφίας. Υπάρχουν επίσης σύλλογοι που λειτουργούν σαν ερασιτεχνικά χορωδιακά σύνολα, μπάντες, φιλαρμονικές ορχήστρες.¹⁰¹ Η Ελλάδα είναι μία πλούσια σε μουσική παράδοση , στο πλαίσιο της οποίας παρατηρείται η συνύπαρξη διαφορετικών μελωδιών , οι οποίες χαρακτηρίζουν τις διάφορες τοπικές περιοχές , όπως για παράδειγμα η δημοτική μουσική , η οποία προέρχεται από τις αγροτικές περιοχές της χώρας.¹⁰²

Συνεχίζοντας, στη τέταρτη κατηγορία , τοποθετούνται οι σύλλογοι οι οποίοι ασχολούνται με κοινωνικά ζητήματα. Μερικοί χαρακτηρίζονται ως «εξωραϊστικοί» , «περιβαλλοντικοί» και «αθλητικοί». Οι εξωραϊστικοί σύλλογοι , για παράδειγμα, αποτελούνται κυρίως από τους Έλληνες της διασποράς, που διοργανώνουν εκδηλώσεις προκειμένου να διατηρούν ισχυρή την πολιτιστική τους ταυτότητα και να θυμούνται τις ρίζες τους.¹⁰³ Οι δραστηριότητες αυτών των συλλόγων είναι καλλιτεχνικής και εκπαιδευτικής φύσεως και διαδραματίζονται είτε σε χώρες του εξωτερικού όπου εδρεύουν οι σύλλογοί τους είτε στην Ελλάδα.¹⁰⁴ Στο εξωτερικό το στοιχείο της αναβίωσης των ελληνικών εθίμων είναι πιο έντονο, καθώς οι

---

¹⁰⁰ Karampampa: 2020, 655

¹⁰¹ Ζούμπος: 2014

¹⁰² Dionyssioy : 2000: 141

¹⁰³ Ζούμπος: 2014

¹⁰⁴ Υπουργείο Εξωτερικών , 2019

μετανάστες προσπαθούν να ισορροπήσουν ανάμεσα στην πραγματικότητα που ζουν αλλά και στη προσπάθεια να μην χάσουν την πατριωτική τους ταυτότητα , επιθυμούν να διατηρήσουν και να μεταφέρουν τα στοιχεία της ιστορίας τους και της πολιτιστικής τους κληρονομιάς , και αυτό επιτυγχάνεται μέσα από το έργο των πολιτιστικών συλλόγων.¹⁰⁵

Τελειώνοντας, στην πέμπτη κατηγορία ανήκουν οι πολιτιστικοί σύλλογοι που λειτουργούν για να δημιουργούν και να διαμορφώνουν τις υποδομές και οι δράσεις τους ταυτίζονται με την ανάπτυξη του πολιτιστικού τομέα, όπως για παράδειγμα τα μουσεία, οι βιβλιοθήκες και τα πνευματικά κέντρα. Τα μουσεία που λειτουργούν υπό την αιγίδα των πολιτιστικών συλλόγων έχουν λαογραφικό χαρακτήρα και τα εκθέματά τους αποτελούν παλαιά αγροτικά εργαλεία, φωτογραφίες ανθρώπων σε καθημερινά στιγμιότυπα ή επιφανείς προσωπικότητες των περιοχών, αντικείμενα όπως έπιπλα, σίδερα και διάφορα ιστορικά έγγραφα και αρχεία. Μερικές φορές μερικοί παλαιοί μύλοι ή ελαιοτριβεία αποτελούν κι αυτά επισκέψιμα μουσεία. Τα πνευματικά κέντρα είναι μεγάλοι χώροι , όπου συνήθως διαθέτουν χώρο για σκηνή και καθίσματα θεατών, όπου πραγματοποιούνται οι εκδηλώσεις όπως παραστάσεις χορού και μουσικής , ομιλίες, θεατρικά έργα και αποτελούν κέντρα ανάπτυξης πολιτιστικών δραστηριοτήτων.¹⁰⁶

---

¹⁰⁵ Χρυσανθοπούλου : 2018

¹⁰⁶ Ζούμπος : 2014, 9-10

4.4. Πολιτιστικοί Σύλλογοι- ο ρόλος τους στην τοπική ανάπτυξη

Παρά τα όσα προαναφέρθηκαν για τον ρόλο των πολιτιστικών συλλόγων στη διατήρηση του πολιτισμού καθώς και τον εκπαιδευτικό και τον μορφωτικό τους ρόλο, οι περισσότεροι σύλλογοι στην Ελλάδα αντιμετωπίζουν πρόβλημα οικονομικής επιβίωσης. Από τη μία ενισχύουν τις πολιτισμικές αρχές των τοπικών δήμων, από την άλλη πάσχουν από την έλλειψη οργάνωσης και οικονομικών πόρων.¹⁰⁷ Οι τοπικές αρχές δεν μπορούν με θεσμοθετημένο τρόπο να ενισχύσουν οικονομικά τους συλλόγους, με αποτέλεσμα οι ίδιοι να χρηματοδοτούνται μέσω των διδάκτρων από τις υπηρεσίες που προσφέρουν ή από δωρεές μελών ή από τα έσοδα που λαμβάνουν από τις λαχειοφόρους αγορές που διοργανώνουν κατά τη διάρκεια των πολιτιστικών τους εκδηλώσεων.¹⁰⁸ Οι πολιτιστικοί σύλλογοι δεν είναι αμιγώς πολιτιστικοί φορείς, επομένως δεν μπορούν να λάβουν χρήματα από την κοινότητα και την τοπική αυτοδιοίκηση, γεγονός που ενισχύει ακόμα περισσότερο τη δυσχερή οικονομική τους κατάσταση.¹⁰⁹

Ακόμη και αν οι τοπικές αρχές βρουν τρόπο για χρηματοδότηση, τα κριτήρια που θεσπίζονται δεν είναι σαφή, ενώ η παροχή χρημάτων δεν γίνεται ανά τακτά χρονικά διαστήματα. Άρα, οι σύλλογοι είναι ευάλωτοι στις οικονομικές συνθήκες και εν μέσω των οικονομικών κρίσεων¹¹⁰ δεν μπορούν να ανταπεξέλθουν στα έξοδά τους, όπως είναι η συντήρηση των κτιρίων, η πληρωμή των καθηγητών και του ηλεκτρικού ρεύματος. Το 2014 μέσω της πρωτοβουλίας του Μητρώου Πολιτιστικών Φορέων, οι σύλλογοι

---

¹⁰⁷ Παπαζογλου: 2019: 2. 629

¹⁰⁸ Ζούμπος: 2014: 10

¹⁰⁹ Γκόντης, 2014

¹¹⁰ Οπ. πρ.

έλαβαν μία οικονομική ενίσχυση από το κράτος και την τοπική αυτοδιοίκηση, αλλά αυτή δεν ήταν επαρκής για να τους βοηθήσει να συνεχίσουν τις δράσεις τους για να συμβάλουν στην πολιτιστική ζωή αλλά ούτε και για την κάλυψη των βασικών τους εξόδων.¹¹¹

Σε πολλές περιπτώσεις η χρηματοδότηση των πολιτιστικών συλλόγων εξαρτάται από τη σχέση που έχουν με τους τοπικούς άρχοντες.¹¹² Το πρόβλημα αυτό αφορά τους συλλόγους που βρίσκονται σε μεγάλα αστικά κέντρα.¹¹³ Στις μικρές αγροτικές περιοχές υπάρχουν λίγοι σύλλογοι, επομένως η οικονομική στήριξη παρέχεται ευκολότερα. Στις μεγάλες αστικές περιοχές υπάρχει πληθώρα συλλόγων και συνήθως η κατανομή των οικονομικών πόρων γίνεται βάση κομματικών κριτηρίων καθώς και βάση της πολιτιστικής προσφοράς του εκάστοτε συλλόγου. Εξαιτίας όλων όσων προαναφέρθηκαν τίθεται αμφίβολο κατά πόσο οι πολιτιστικοί σύλλογοι μπορούν να ενισχύσουν την οικονομική ανάπτυξη ενός τόπου.

Ωστόσο κρίνεται απαραίτητο να τονιστεί, πως οι πολιτιστικοί σύλλογοι συμβάλλουν στις αναπτυξιακές διαδικασίες ενός τόπου.¹¹⁴ Ο πολιτισμός είναι στόχος και κίνητρο ανάπτυξης για τις τοπικές περιοχές. Τα πολιτιστικά αγαθά εμπορευματοποιούνται, με αποτέλεσμα να υπάρχει κίνδυνος αλλοίωσης ή απώλειας των τοπικών παραδόσεων. Αυτό αποτρέπουν οι πολιτιστικοί σύλλογοι με τις δράσεις τους και συμβάλουν σε μία ισορροπημένη τοπική ανάπτυξη. Οι τελευταίοι, αναδεικνύουν την τοπικότητα και της αυθεντικές παραδόσεις του τόπου, διατηρούν τα έθιμα και τις παραδόσεις και ενσωματώνουν σύγχρονα στοιχεία στις δράσεις τους

---

¹¹¹ Ζούμπος: 2014

¹¹² Γκόντης, 2014

¹¹³ Συννεφάκης : 2012

¹¹⁴ Οπ. πρ

, όπως τα φεστιβάλ και οι εκδηλώσεις που τονώνουν την τοπική οικονομία. Αυτό γίνεται , διότι οι τουρίστες επισκέπτονται τον τόπο , επιλέγουν διαμονή σε αυτόν και απολαμβάνουν τις παροχές των διαφόρων καταστημάτων εστίασης και εμπορίου.

Παρακάτω , θα ακολουθήσει η μελέτη περίπτωσης ενός τέτοιου συλλόγου , που σε βάθος μία εκατονταετίας έχει συμβάλει στην τοπική ανάπτυξη της πόλης των Φιλιατρών Μεσσηνίας καθώς και στη διατήρηση των τοπικών εθίμων της περιοχής.

Κεφάλαιο 5^ο – Ο Σύλλογος Φιλοπροόδων Φιλιατρών

5.1 – Ίδρυση και σκοπός του Συλλόγου

Η ιδέα για την ίδρυση του Συλλόγου ήρθε το Σεπτέμβριο του 1926 στην κεντρική πλατεία των Φιλιατρών Μεσσηνίας , όταν οι αγρότες τελείωναν τη συγκομιδή της σταφίδας και κάθονταν να ξαποστάσουν. Η φθινοπωρινή αυτή μελαγχολία θα διαδεχόταν τον κρύο χειμώνα που σε συνδυασμό με τον απόηχο της Μικρασιατικής καταστροφής που είχε παραλύσει ολόκληρη τη χώρα, έκανε ακόμη πιο βαριά την διάθεση και την ζωή των κατοίκων του τόπου αυτού. Ύστερα από δεκατρία συνεχή χρόνια πολέμου , τα νοικοκυριά συνέχιζαν να ζουν χωρίς ρεύμα , δρόμους , νερό και μέσα σε τέτοιες συνθήκες ήταν δύσκολο να γίνεται λόγος για πολιτιστικά έργα και εξωραϊσμούς.

Στα Φιλιατρά υπάρχει ένα πάρκο το οποίο το οποίο ανήκει σε χώρο μοναστηριακό και η ασχήμια του περιβάλλοντα χώρου προβλημάτιζε πολύ όλους τους κατοίκους της περιοχής. Απέναντι από αυτό στεγαζόταν ένα

από τα επιβλητικά κτίρια της εποχής εκείνης πανελλαδικώς που ήταν το Γυμνάσιο. Ο στόχος ήταν να δημιουργηθεί ένας όμορφος χώρος , ένα πάρκο που να ταιριάζει με το κτίριο του Γυμνασίου. Η ιδέα για την ίδρυση του Συλλόγου ήταν ακριβώς αυτή. Η συζήτηση συνεχίστηκε ως τα μεσάνυχτα στη τοπική λέσχη και υπήρξα πολύ ενδιαφέρουσες προτάσεις από τους συμμετέχοντες για τους σκοπούς του Συλλόγου.

Βασικοί στόχοι ήταν να δημιουργηθούν πάρκα και δεντροφυτεύσεις , να ξανά συσταθεί η Φιλαρμονική Ορχήστρα , να ιδρυθεί βιβλιοθήκη και εντευκτήριο , να προστατευτούν τα ορφανά και οι κάτοικοι, να επισκευασθούν τα εξωκκλήσια , να εξωραϊσθούν τα φιλιατρικά προάστια , να παρασχεθεί ιατρική περίθαλψη στους φτωχούς και πολλά ακόμα.

Από εκείνη την ημέρα η ομάδα των φιλοπροόδων νέων που συνέλαβε την ιδέα για την ίδρυση του Συλλόγου βρισκόταν σε συνεχή κίνηση. Έγιναν πολλές συνελεύσεις, διαβουλεύσεις που κράτησαν εβδομάδες. Παράλληλα ξεκίνησε η εποχή του ράβδου που εκείνη την εποχή έμοιαζε με πανηγύρι. Μέσα σε αυτό το όμορφο κλίμα ο τότε δικηγόρος και δήμαρχος Γεώργιος Βορρές ανακοίνωσε πως στις 25 Νοεμβρίου του 1926 με την απόφαση 250/1926 του Πρωτοδικείου Κυπαρισσίας ιδρύεται Σύλλογος στα Φιλιατρά με την επωνυμία «Σύλλογος Φιλοπροόδων Φιλιατρών».¹¹⁵ Η λειτουργία του συνεχίζεται έως και σήμερα.

---

¹¹⁵ Σύλλογος Φιλοπροόδων Φιλιατρών , Κώστα Ερασιώτη , σελ. 11-17

5.2 Η εκκλησία της Βλαχέρνας και το Πάρκο

Η περιοχή που βρίσκεται η εκκλησία και το πάρκο είναι υπολείμματα της κατοχής των Φιλιατρών από τους Φράγκους. Το 1204 η περιοχή των Φιλιατρών δόθηκε στον Βιλλαρδουίνο που ήταν Φράγκος υπότης και με τη σειρά του ο ίδιος μοίρασε τις περιοχές της πόλης στον αξιωματούχο του. Η

μικρή αυτή εκκλησία ήταν η πρώτη που είχε κτιστεί στην περιοχή , διότι αν και δεν βρέθηκε κάποιο γραπτό τεκμήριο , βρέθηκαν θραύσματα κεραμιδιών συγκεκριμένου πάχους. Εικάζεται ότι είναι ο τρίτος φράγκικος ναός , όχι αυτή που υπάρχει σήμερα αλλά ούτε και η προϋπάρχουσα βυζαντινή. Κανείς δεν μπορεί να πληροφορήσει αν οι Φράγκοι μετασκεύασαν το κτίσμα που υπήρχε πριν από αυτούς, ή αν γκρέμισαν αυτή που υπήρχε ή αν βρήκαν ερείπια. Υποστηρίζεται πως οι Φράγκοι ανήγειραν στο σημείο ναό από υλικά προηγούμενου ναού. Το σχέδιο της εκκλησίας και η γωνιακή αψίδα είναι χαρακτηριστικό της δυτικής αρχιτεκτονικής.

Μετά την αποχώρηση των Φράγκων , τη περίοδο της μεσοβυζαντινής αυτοκρατορίας, δεν υπάρχει κάποια πληροφόρηση για το ναό. Μεταξύ του 1500-1600 η Βλαχέρνα ακμάζει ξανά ως χριστιανικός ορθόδοξος ναός. Οι τοιχογραφίες που βρέθηκαν στο εσωτερικό του ναού δεν αφήνει αμφιβολία πως ο ίδιος κατασκευάστηκε από τα υλικά παλαιότερου ναού. Η εκκλησία άντεξε στον μεγάλο σεισμό του 1886 που είχε ως συνέπεια την ολική καταστροφή της πόλης.

Το πάρκο που υπάρχει γύρω από την εκκλησία αποτελεί έως και σήμερα ιδιοκτησία της Μονής Σκαφιδιάς της Ηλείας. Η εκκλησία παραχωρήθηκε στο Σύλλογο Φιλοπροόδων Φιλιατρών με το υπ' αριθμόν 1851/1931 έγγραφο της Ιεράς Μητρόπολης Ηλείας, ύστερα από απόφαση του τοπικού της συμβολίου. ¹¹⁶Ο σύλλογος έκτοτε έχει αναλάβει την προστασία του εσωτερικού του ναού αλλά και του περιβάλλοντα χώρου. ¹¹⁷ Η πρώτη ενέργεια ήταν να καθαριστεί ο τόπος από τα βάτα και τις φραγκοσυκιές και

---

¹¹⁶ Οπ. πρ. σελ 52

¹¹⁷ Περιοδικόν Φιλιατρά, τεύχος 9 , έτος 1958 , σελ 4-7

να απαλλαχθεί από επικίνδυνα ερπετά ζώα , όπως τα φίδια και οι σαύρες. Περιφράχτηκε με συρματοπλέγμα και εγκαταστάθηκε ένα μικρό συντριβάνι. Δυστυχώς τα χρήματα του συλλόγου εξαντλήθηκαν , ένα έμβασμα όμως από το Σύλλογο Φιλιατρικών του Σικάγο , έδωσε την ευκαιρία να συνεχιστούν οι εργασίες στο πάρκο. Η μελέτη κατασκευής ήταν πρόχειρη και έτσι καλέστηκε ο διευθυντής του Ινστιτούτου ΑΣΟ Πύργου ανέλαβε αφιλοκερδώς την εκπόνηση σχεδίου του πάρκου. Υπήρχε και ένα ακόμη πρόβλημα που αφορούσε το βορειοδυτικό τμήμα του πάρκου, που δεν ήταν ιδιοκτησία του Συλλόγου. Η λύση δόθηκε από τον Μητροπολίτη Ηλείας Αντώνιο και το πάρκο αποτέλεσε ένα όμορφο σύνολο.

Η μνήμη της Παναγίας Βλαχέρνας γιορτάζεται στις 2 Ιουλίου από το 1932 και μέχρι σήμερα. Την παραμονή το βράδυ ψάλλεται ο εσπερινός , ενώ έχει προηγηθεί ο στολισμός της εικόνας από τους εθελοντές. Ακολουθεί η λιτανεία της εικόνας γύρω από το πάρκο με την συνοδεία ιερέων , ανθρώπων και των μελών του Συλλόγου που φορά τις τοπικές παραδοσιακές φορεσιές. Την επόμενη ημέρα το πρωί ξεκινά η λειτουργία και στο τέλος η αρτοκλασία.

5.3 Η Φιλαρμονική Ορχήστρα

Ο Σύλλογος Φιλοπροόδων Φιλιατρών με τη συγκρότηση και τη συντήρηση της Φιλαρμονικής δεν αποσκοπούσε μονάχα στο να δώσει πανηγυρικότερο χαρακτήρα στις διάφορες εκδηλώσεις , ούτε να δημιουργήσει μόνο ένα μέσο ψυχαγωγίας. Η σημαντικότερη προσφορά του είναι η διαπαιδαγώγηση της νεολαίας και το άνοιγμα επαγγελματικής αποκατάστασης.

Τμήμα της Φιλαρμονικής Ορχήστρας αποτελεί το σχολείο μουσικής. Ιδρύθηκε και αυτό το 1926. Η συμμετοχή νεαρών αγοριών που είχαν συμπληρώσει το 10^ο έτος της ηλικίας τους ήταν δωρεάν. Η φοίτηση των

κοριτσιών επετράπη πολύ αργότερα , συγκεκριμένα το 1972. Υπήρχαν εξετάσεις στο τέλος της χρονιάς ενώπιον επιτροπής. Το σχολείο είχε 6 τάξεις και μία προπαρασκευαστική μετά το τέλος αυτών. Οι τρεις τελευταίες ήταν προαιρετικές, αλλά υποχρεωτικές μόνο για εκείνους που ήθελαν να λάβουν ανώτερη μουσική μόρφωση, δεξιοτεχνία του οργάνου ή να ακολουθήσουν το επάγγελμα του μουσικού.¹¹⁸ Στον κανονισμό καθορίζονταν επίσης και τα χρονικά διαστήματα φοίτησης καθώς και οι ποινές για τη μη ενδεδειγμένη συμπεριφορά όσων φοιτούσαν.

Με την εφαρμογή του κανονισμού αυτού , την αδιάκοπη φροντίδα του Συλλόγου, την αγάπη για δουλειά των περισσότερων αρχιμουσικών και το ζήλο των μαθητών , στο σχολείο μουσικής εξελίχθηκε σε ένα καλά οργανωμένο ωδείο με συστηματική και άρτια μουσική εκπαίδευση. Σήμερα το σχολείο μουσικής δέχεται μικρά παιδιά ηλικιών εννέα έως και δεκαεπτά ετών και κάθε καλοκαίρι διοργανώνεται μία συναυλία για να παρουσιάσουν το μουσικό κομμάτι τους στο κοινό.

Η φιλαρμονική ορχήστρα δεν έχει αλλάξει το ρόλο της. Συνοδεύει τους μαθητές στις παρελάσεις των εθνικών εορτών , τις παραμονές των αργιών βγαίνει στους δρόμους και παίζει τους σκοπούς από τα κάλαντα, συνοδεύει τις λιτανείες στις παραδοσιακές εορτές και δίνει το παρόν σε εκδηλώσεις άλλων πόλεων μετά από προσκλήσεις που δέχεται. Πραγματοποιεί εβδομαδιαίες συναντήσεις για την μελέτη μουσικής και συντονισμό των οργάνων υπό την σκέπη του μαέστρου. Τα έξοδά της καλύπτονται από τα μηνιαία δίδακτρα των μαθητών καθώς και από τις δωρεές του κόσμου , κυρίως τις αργίες και κατά την καλοκαιρινή συναυλία.

---

¹¹⁸ οπ'πρ. Σύλλογος Φιλοπροόδων Φιλιατρών σελ. 104

Τέλος, τα τελευταία χρόνια υπήρχε άμεση ανάγκη για αντικατάσταση στολών και οργάνων. Κάτι τέτοιο είχε δυσβάσταχτο κόστος για το Σύλλογο. Το σύνολο των δωρεών δεν έφταναν για να καλύψουν τις ανάγκες αυτές. Υπήρχαν πολλά όργανα από το παρελθόν που ήταν μερικώς κατεστραμμένα και η επιδιόρθωσή τους ήταν εξαιρετικά δύσκολη και κοστοβόρα. Χάρη στην προνοητικότητα και την εγρήγορση της επί χρόνια προέδρου κας Παντελάκη Παρασκευής ο σύλλογος εντάχθηκε στο πρόγραμμα «Αγροτική Ανάπτυξη 2014-2020» (Μέτρο 19-Υπομέτρο 19.2 – Δράση 19.2.4- Υπόδραση 19.2.4.5) με τίτλο «Διατήρηση και Αναβάθμιση της Πολιτιστικής Κληρονομιάς της Δ.Ε Φιλιατρών μέσω της ενίσχυσης του 92χρονου Συλλόγου Φιλοπροόδων Φιλιατρών»¹¹⁹. Το συνολικό χορηγηθέν ποσό ανήλθε στα 58868,60 ευρώ και συντίθεται στις εξής κατηγορίες:

1. «Ενίσχυση της Φιλαρμονικής του Συλλόγου Φιλοπροόδων Φιλιατρών με μουσικά όργανα»
2. «Ενίσχυση της Φιλαρμονικής του Συλλόγου Φιλοπροόδων Φιλιατρών με στολές Φιλαρμονικής»
3. « Ενίσχυση των τμημάτων παραδοσιακών χορών του Συλλόγου Φιλοπροόδων με Παραδοσιακές φορεσιές».

Μετά την διεξαγωγή του διαγωνισμού και την υλοποίηση του προγράμματος , η παραλαβή των νέων οργάνων, στολών και φορεσιών έδωσε μία ανάσα πνοής σε όλους τους συμμετέχοντες , οι εμφανίσεις του Συλλόγου καθίστατο πιο λειτουργικές και μειωμένου κόστους, καθώς δεν χρειάζεται να δαπανήσει έξοδα να ενοικιάσει φορεσιές και οι εγγραφές και στα τρία τμήματα αυξήθηκαν.

---

¹¹⁹ Απόφαση 11146/ 3-09-2020 του Δ.Σ. (Πρακτικά Συνεδρίου)

5.4 – Οι δράσεις του Συλλόγου Φιλοπροόδων Φιλιατρών

Με το πέρασμα των χρόνων, την εισαγωγή της τεχνολογίας στην καθημερινότητα, τις κοινωνικές αλλαγές και νέες συνθήκες που ξεπροβάλλουν στην σύγχρονη εποχή , ένας σύλλογος με μία πολυετή πορεία δε θα μπορούσε παρά να ακολουθήσει τις εξελίξεις.

Τα μέλη του Συλλόγου, σεβόμενα τις παραδοσιακές αξίες και έχοντας ως μόνο μέλημα την διατήρηση της κληρονομιάς, συνεχίζουν την οργάνωση των εθίμων που γνωρίσαμε από τους προγόνους μας. Ο σύλλογος συμμετέχει σε πληθώρα τέτοιων δραστηριοτήτων. Οργανώνει ετήσιες συναυλίες φιλαρμονικής ορχήστρας, συμμετέχει στις θρησκευτικές εορτές, παρουσιάζει παραστάσεις παραδοσιακών χορών.

Πολλές από τις δραστηριότητες αυτές τις εντάσσει στο σύγχρονο κοινωνικό γίνεσθαι. Αναλυτικότερα, συμμετέχει σε γυρίσματα τηλεοπτικών εκπομπών με σκοπό την ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς. Το 2019 εντάχθηκε ως μέλος του εθνικού τμήματος του CIOFF και φιλοξένησε την Εαρινή Συνάντηση του τομέα της Νότιας Ευρώπης του CIOFF δίνοντας την ευκαιρία σε ανθρώπους από πολλά μέρη του κόσμου να έρθουν σε επαφή με την τοπική παράδοση και τα έθιμα του τόπου. Ακόμη, διοργανώνει σεμινάρια παραδοσιακών χορών με δασκάλους από την Ελλάδα και δίνει την δυνατότητα στους κατοίκους να έρθουν σε επαφή με ήθη και έθιμα και άλλων περιοχών της Ελλάδας. Τέλος, φιλοξενεί το φεστιβάλ «Κυπαρισσιακές Ηλιαχτίδες» όπου κάθε καλοκαίρι εμφανίζονται χορευτικά τμήματα από όλο τον κόσμο. Ο στόχος είναι κοινός και δίνεται η ευκαιρία για οικονομική ενίσχυση του ίδιου του συλλόγου αλλά και των τοπικών επιχειρήσεων.

Ο Σύλλογος επίσης διοργανώνει εκδηλώσεις παρουσίασης βιβλίων κυρίως συγγραφέων με εντοπιότητα και δίνει την ευκαιρία στους πολίτες να έρθουν σε επαφή με την λογοτεχνία. Ακόμη, πραγματοποιεί βραδιές τίμησης δωρητών και αλλά και παρουσίασης Φιλιατρικών που έχουν διαπρέψει επιστημονικά, αποδίδοντάς τους φόρο τιμής για το σημαντικό τους έργο, τονίζοντας τις ρίζες του πολιτισμού που βασιζόταν από παλιά στην ανάπτυξη και την δημιουργία. Ακόμη, παρουσιάζει ομιλίες με προσκεκλημένους για ιστορικά θέματα, όπως η επέτειος της μικρασιατικής καταστροφής.

Πολύ ενδιαφέρουσες είναι οι δράσεις που αφορούν τα παιδιά. Κάθε καλοκαίρι διεξάγεται διήμερο καλλιτεχνικό εργαστήριο για μικρά παιδιά νηπιαγωγείου και πρώτων τάξεων του δημοτικού στον περιβάλλοντα χώρο του πάρκου, όπου έρχονται σε επαφή με χειροτεχνίες, ενισχύουν την κοινωνικότητά τους και περνούν ευχάριστα το χρόνο τους. Βραδιές κουκλοθέατρου και μουσικοχορευτικές παραστάσεις πλαισιώνουν ακόμη περισσότερο τις ενέργειες των μελών του Συλλόγου.

Ο Σύλλογος δεν μένει αμέτοχος στις καταστροφές που συμβαίνουν στον κόσμο. Στηρίζει έμπρακτα τις ανθρωπιστικές βοήθειες που γίνονται κατά καιρούς για πληγέντες και ορφανοτροφεία, διαθέτοντας το χώρο του για τη συγκέντρωση των πολύτιμων αγαθών και την αποστολή τους. Στηρίζει επίσης, τα σωματεία που ασχολούνται με τις αρρώστιες όπως η Φλόγα, διοργανώνοντας δράσεις όπως συναυλίες και παραχωρώντας τα έσοδα για κάθε σκοπό. Τέλος, ευαισθητοποιείται από όλα τα παραβατικά κοινωνικά φαινόμενα που υπάρχουν στην εποχή μας όπως η παιδική κακοποίηση και ο εθισμός των νέων στο διαδίκτυο και καλεί ψυχολόγους και ψυχοθεραπευτές να ενημερώνουν τους γονείς για τα φαινόμενα αυτά

καθώς και τα ίδια τα παιδιά σε κλειστό διάλογο , ώστε να είναι προετοιμασμένα για τα φαινόμενα που θα συναντήσουν στο μέλλον.

6^ο κεφάλαιο- Ερευνητικό Μέρος

6.1 Επιλογή Ερευνητικής μεθόδου

Η εκάστοτε έρευνα έχει ως αφορμή έναν προβληματισμό και προσπαθεί να απαντήσει σε ένα ερευνητικό ερώτημα. Ο κάθε ερευνητής υιοθετεί την μεθοδολογία του σε σχέση με τον προβληματισμό που έχει και σε συνάρτηση με το υπό εξέταση θέμα.¹²⁰ Το ερευνητικό ερώτημα πρέπει να είναι συγκεκριμένο , μετρήσιμο και να ρωτά τη σχέση μεταξύ μεταβλητών. Επίσης, να είναι διατυπωμένο με σαφήνεια, νοηματικά αξιόλογο και να μπορεί να διερευνηθεί.

Στη συγκεκριμένη εργασία το ερευνητικό ερώτημα που προκύπτει είναι το αν οι πολιτιστικοί σύλλογοι έχουν επιτύχει στο σήμερα να διαφυλάξουν την άυλη πολιτιστική κληρονομιά των τοπικών περιοχών. Επίσης, κατά πόσον η πολύχρονη λειτουργία τους έχει συνεισφέρει στην τοπική και οικονομική ανάπτυξη των τόπων και το αν η τελευταία είναι ουσιαστική ή επιφανειακή. Τέλος, ο ρόλος που έχει η τοπική αυτοδιοίκηση στην ενίσχυση του έργου τους και η εθελοντική προσφορά των πολιτών στις δράσεις τους.

Όλα τα παραπάνω θα διερευνηθούν θεωρητικά αλλά και μέσα από τη διεξαγωγή έρευνας.

Στη παρούσα μεικτή πρωτογενή έρευνα χρησιμοποιείται η μεθοδολογία της μελέτης περίπτωσης με τη διεξαγωγή συνεντεύξεων (ποιοτική έρευνα) και διακίνηση ερωτηματολογίου (ποσοτική έρευνα).

---

¹²⁰ <https://eclass.uoa.gr/modules/document/file.php>

Ένας πλήρης ορισμός της ποιοτικής έρευνας μπορεί να προκύψει από την ένωση όλων εκείνων των στοιχείων που αφορούν το άτομο που ερευνά, την πραγματικότητα αλλά και τη μεθοδολογία που ακολουθεί. Ένας ποιοτικός ερευνητής από εμπειρίες, ερευνητικές επιλογές και πεποιθήσεις που απαρτίζουν την κοινωνική πραγματικότητα. Οι αντίληψη που έχει ο ερευνητής για το αντικείμενο που μελετά συνδέονται με τα συμπεράσματα που θα βγάλει γι' αυτό , εφόσον αυτά εξάγονται από τα αποτελέσματα που προκύπτουν μέσα από ένα σύνολο τεχνικών και μεθόδων.¹²¹ Η ποιοτική έρευνα θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως μία δραστηριότητα ευρισκόμενη σε πλαίσιο που διέπεται από κανόνες και όρια (situated activity), η οποία τοποθετεί τον παρατηρητή στον κόσμο.¹²² Είναι μία διαδικασία που περιλαμβάνει ερμηνευτικές και υλικές πρακτικές οι οποίες κάνουν ορατό τον κόσμο και τον μετασχηματίζουν. Η μετατροπή του μοιάζει σαν αναπαράσταση του εαυτού μέσα από σημειώσεις, συνεντεύξεις, συνομιλίες, φωτογραφίες , μαγνητοφωνήσεις και σημειώσεις στα ημερολόγια. Εν τέλει οι ποιοτικοί ερευνητές μελετούν τα πράγματα στο φυσικό τους πλαίσιο και επιχειρούν να τα ερμηνεύσουν , αφού οι άνθρωποι τους έχουν προσθέσει τα δικά τους νοήματα.

Η ποιοτική έρευνα διακρίνεται από δύο μεθόδους, την κλασική και την πρότυπη.

Στην κλασική υπάρχουν οι ομάδες συζήτησης (focus groups), η παρατήρηση και οι σε βάθος ατομικές συνεντεύξεις. Οι πρώτες αποτελούνται από ικανά άτομα που αλληλοσυμπληρώνονται μεταξύ τους σε γνωσιακό επίπεδο και χαρακτηριστικά. Μπορούν να δώσουν ποιοτικές

---

¹²¹ Denzin & Lincoln (2005)

¹²² Πουρκός Δαφέρμος , 2010, σελ 60

συνεντεύξεις και να απαντήσουν σε πλήθος θεμάτων. Στην παρατήρηση , το άτομο που διεξάγει την έρευνα πρέπει να χρησιμοποιεί τα κατάλληλα εργαλεία, ώστε να παρακολουθεί και να απομονώνει τις κατάλληλες πληροφορίες που χρειάζεται για να συλλέξει τα δεδομένα. Η συνέντευξη εις βάθος , προϋποθέτει την κατάλληλη επιλογή του συνεντευξιζόμενου και των ερωτήσεων που θα τεθούν. Ο ερωτώμενος είναι σε συνεχή αλληλεπίδραση με τον αναλυτή και μπορεί να καθοδηγούνται από έναν συντονιστή.¹²³

Μία ποσοτική έρευνα έχει ως σκοπό την κατανόηση και την εξοικείωση της ποσοτικής ανάλυσης και της δειγματοληπτικής μεθόδου στο τι ακριβώς θα πρέπει να μετρήσουν και να παρατηρήσουν οι καταρτιζόμενοι. Η ποσοτική ανάλυση προσπαθεί να ανακαλύψει ποιες είναι οι αιτίες που τα κοινωνικά φαινόμενα αλλάζουν και το καταφέρνει μέσω της αντικειμενικής μέτρησης και της αριθμητικής ανάλυσης. Στο είδος της ανάλυσης αυτής ο ερευνητής χρησιμοποιεί την deductive reasoning , δηλαδή ξεκινά με μία θεωρία που ήδη υφίσταται και αναμένει μία απάντηση. Έτσι, αποβλέπει στην επαλήθευση μίας υπόθεσης μέσω αριθμητικών στοιχείων.¹²⁴

Τα κοινωνικά φαινόμενα εξετάζονται μέσω των διάφορων μεταβλητών που τα εκλαμβάνουν ως τα βασικά χαρακτηριστικά. Τα στοιχεία πρέπει να είναι αντικειμενικά και χωρίς προκαταλήψεις.¹²⁵ Η ποσοτική ανάλυση χρησιμοποιείται στον επιστημονικό και ιδιωτικό χώρο , όπως σε επιχειρήσεις, σε εταιρίες που σφισμομετρούν την κοινή γνώμη με σκοπό την περιγραφή, ανάλυση και εξήγηση των φαινομένων.

---

¹²³ Αργυρίου Γ, Κασσού Β , σελ 55-57

¹²⁴ https://sociology.soc.uoc.gr/pegasoc/wp-content/uploads/2014/10/Microsoft-Word-Papageorgiou_DEIGMATOLHPTIKH1.pdf

¹²⁵ De Vaus, κεφ. 4

Τα είδη των ποσοτικών ερευνών είναι τέσσερα: Η πειραματική, όπου ο ερευνητής ελέγχει τις συνθήκες, η δειγματοληπτική, που αφορά την συλλογή δεδομένων κυρίως μέσω κλειστών ερωτηματολογίων, η δευτερογενής έρευνα όπου αντλούνται οι πληροφορίες μέσω των στοιχείων που έχουν ήδη συλλεχθεί από στατιστικές έρευνες, κρατικές υπηρεσίες, ιστορικές πηγές κ.α και τέλος, η ανάλυση του περιεχομένου όπου αναλύονται τα κείμενα και τα ντοκουμέντα, ποσοτικοποιείται το περιεχόμενο και τοποθετείται σε συγκεκριμένες κατηγορίες με συστηματικό τρόπο, μέθοδος η οποία εφαρμόζεται σε πολλές μορφές επικοινωνίας.¹²⁶

Η μελέτη περίπτωσης περιλαμβάνει μία επιλογή για το τι πρέπει να μελετηθεί.¹²⁷ Σύμφωνα με αυτό το δεδομένο, η τελευταία ως μέθοδος επιτρέπει τη δημιουργία δεδομένων μέσω της συγκέντρωσής τους από διάφορες πηγές. Είναι μία ερευνητική διαδικασία που αναλύει ένα σύγχρονο φαινόμενο, όπως αυτό εκτυλίσσεται στη πραγματικότητα, κυρίως όταν δεν υπάρχουν εμφανή όρια μεταξύ του φαινομένου και του πλαισίου που εξετάζεται.¹²⁸ Άλλη μία θεωρία υποστηρίζει πως η μελέτη περίπτωσης αποτελεί την εντατική μελέτη μίας μονάδας με σκοπό την κατανόηση μίας μεγαλύτερης κατηγορίας μονάδων ίδιων με αυτή.¹²⁹ Μία μελέτη περίπτωσης ορίζεται ακόμη ως μία στρατηγική που ερευνά και εστιάζει στο να κατανοηθεί μία δυναμική που υπάρχει σε ένα περιβάλλον, όπως αυτό μίας κοινότητας που εξετάζεται στην παρούσα έρευνα.¹³⁰ Βάση

---

¹²⁶ Οπ. πρ. <https://sociology.soc.uoc.g>

¹²⁷ Stake, 2003: 134

¹²⁸ Yin, 1994:13

¹²⁹ Gerring: 2004, 342

¹³⁰ Eisenhardt: 1989, 534

των παραπάνω θεωριών , η συγκεκριμένη μέθοδος κρίθηκε η πιο κατάλληλη για τη φύση και τους σκοπούς της παρούσας μελέτης.

6.2 Ερευνητικά ερωτήματα με σκοπό την διπλωματική μέθοδο

Η παρούσα εργασία εξετάζει την σημασία της διάδοσης και διάσωσης της πολιτιστικής κληρονομιάς στην Ελλάδα και ειδικότερα την περίπτωση του Συλλόγου Φιλοπροόδων Φιλιατρών, την αναγκαιότητα προστασίας και προβολής αυτής της κληρονομιάς σε τοπικό και εθνικό επίπεδο, όπως επίσης τη συμβολή του στην τοπική ανάπτυξη της περιοχής.

Οι στόχοι της παρούσας έρευνας είναι οι εξής:

1. Η διερεύνηση των όρων πολιτιστική κληρονομιά και άυλη πολιτιστική κληρονομιά.
2. Η ανάδειξη των πολιτιστικών δράσεων και διαφορετικών πτυχών του Συλλόγου Φιλοπροόδων Φιλιατρών (φιλαρμονική ορχήστρα, ανάδειξη του θρησκευτικού μνημείου της Εκκλησίας της Παναγίας της Βλαχέρνας, εκμάθηση παραδοσιακών χορών).
3. Η σημασία των δράσεων του συλλόγου για την τοπική ανάπτυξη και την εκπαίδευση των πολιτών της περιοχής.
4. Η αποτύπωση και η καταγραφή των στοιχείων των πολιτών που αφορά τη στήριξη των δράσεων του συλλόγου αλλά και την βιωματική τους εμπειρία.

5. Η αποτύπωση και η καταγραφή των στοιχείων που αφορούν τα επιτεύγματα και την εξέλιξη του συλλόγου , όσο αφορά τη διάσωση και την μεταλαμπάδευση της άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς.

Ο Σύλλογος Φιλοπροόδων Φιλιατρών ιδρύθηκε το 1926 και αριθμεί ενενήντα έξι χρόνια λειτουργίας. Σε κάθε τόπο, σε κάποια στιγμή της ιστορίας του, υπάρχουν οραματιστές που καταθέτουν τις ιδέες τους , μετουσιώνοντάς τες σε δράσεις για την κοινωνική ζωή, τη κουλτούρα και τη πορεία του τόπου. Αυτοί είναι οι άνθρωποι που χαράσσουν την πορεία και τη διαδρομή του , αφήνοντας το δικό τους ιδεολογικό αποτύπωμα με απώτερο στόχο να το συνεχίσουν οι επόμενες γενιές. Όλα ξεκίνησαν από τους ανθρώπους εκείνους που σχεδίασαν τους δρόμους της πόλης, πενήντα χρόνια μετά την απελευθέρωση από τον τουρκικό ζυγό. Ο τρόπος με τον οποίο σχεδίασαν την αρχιτεκτονική της πόλης είχε έναν σκοπό. Αυτός ήταν να παραμείνουν τα στοιχεία αυτά διαχρονικά , ώστε κάθε γενιά να γίνεται καλύτερη μέσα από την παιδεία και τον πολιτισμό. Όλα αυτά τα χρόνια, διατηρείται η Φιλαρμονική Ορχήστρα , συντηρείται το πάρκο που περιβάλλει το οίκημα του συλλόγου καθώς και το βυζαντινό μνημείο το εκκλησάκι της Παναγίας της Βλαχέρνας, όπως και τα τμήματα εκμάθησης παραδοσιακών χορών.

Συνοψίζοντας , ο Σύλλογος Φιλοπροόδων Φιλιατρών είναι ένας από τους μακροβιότερους πολιτιστικούς συλλόγους με μη κερδοσκοπικό χαρακτήρα, που αγωνίστηκε με σκοπό να δημιουργήσει τις προϋποθέσεις ανάπτυξης και προόδου για τους ανθρώπους της περιοχής .¹³¹

---

¹³¹ <http://www.filoproodoifiliatron.gr/wb/>

6.3 Δείγμα και Μέσα συλλογής δείγματος

Το εργαλείο που χρησιμοποιήθηκε στην παρούσα έρευνα για τη συλλογή πρωτογενούς υλικού ήταν οι ημιδομημένες συνεντεύξεις τυποποιημένης μορφής που αποτελούνταν από ερωτήσεις ανοικτού τύπου. Ως μονάδα ανάλυσης αξιοποιήθηκαν οι απαντήσεις που συλλέχθηκαν από επτά άτομα , κυρίως πρώην και νυν μέλη του Συλλόγου Φιλοπροόδου Φιλιατρών , καθώς και επί χρόνια εθελοντές στις δράσεις του Συλλόγου , αλλά και πρόεδροι άλλων Συλλόγων της ευρύτερης περιοχής με πολυετές έργο. Οι ερωτήσεις διανεμήθηκαν μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου και των μέσων κοινωνικής δικτύωσης (messenger , viber), ενώ οι απαντήσεις συνελέχθησαν τοιουτοτρόπως αλλά και χειρόγραφα , για την εξυπηρέτηση μερικών ατόμων που δεν έχουν πρόσβαση στην τεχνολογία. Οι συνεντευξιαζόμενοι έστειλαν τις απαντήσεις τους κατά το χρονικό διάστημα 21/01/2023 έως 26/01/2023.

Οι συνεντευξιαζόμενοι ενημερώθηκαν βάση πρωτοκόλλου ότι τα προσωπικά τους δεδομένα θα διασφαλιστούν καθώς και η βεβαίωση πως οι συνεντεύξεις τους θα χρησιμοποιηθούν αποκλειστικά για την παρούσα έρευνα.

Η παρούσα έρευνα εστιάζει στην διερεύνηση σχετικά με θέματα που αφορούν το ζητήματα της άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς στην Ελλάδα. Αναλυτικότερα, η έρευνα στοχεύει στο να παρουσιάσει τη σχέση των ατόμων μίας κοινωνίας με τα πολιτιστικά δρώμενα και τη συμμετοχή τους στους πολιτιστικούς συλλόγους των περιοχών όπου διαμένουν. Απώτερος σκοπός της ποσοτικής έρευνας είναι να διαπιστωθούν τα προβλήματα και οι αιτίες για συγκεκριμένα φαινόμενα που αναδεικνύονται στην σημερινή

κοινωνία. Ο στόχος της ποιοτικής έρευνας είναι οι συνεντευξιαζόμενοι να δώσουν λύσεις στα προβλήματα που διαπιστώθηκαν.

Πιο συγκεκριμένα, οι στόχοι της διεξαχθείσης έρευνας είναι οι εξής:

1. Η ανάδειξη της σημασίας της άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς.
2. Η παρουσίαση των πολιτιστικών συλλόγων και η συμβολή τους στην τοπική ανάπτυξη των περιοχών.
3. Η συμμετοχή των πολιτών και η ανάγκη μεταλαμπάδευσης των παραδοσιακών εθίμων.
4. Η παρουσίαση του Συλλόγου Φιλοπροόδων Φιλιατρών , οι δράσεις του και η συμβολή του στην πνευματική και πολιτιστική ανάπτυξη της περιοχής.
5. Η αποτύπωση και η καταγραφή πληροφοριών που αφορούν στην σχέση και τα βιώματα των πολιτών με τα έθιμα του τόπου τους και την εθελοντική τους προσπάθεια σε αυτές τις δράσεις.

Τα βασικά ερωτήματα που καλείται να απαντήσει η έρευνα είναι:

1. Αν ο κόσμος αγαπά να συμμετέχει κατά τη διάρκεια της ζωής του σε δράσεις των πολιτιστικών συλλόγων και τα συναισθήματα που απορρέουν από αυτή την συμμετοχή.
2. Αν οι πολίτες νιώθουν την ανάγκη να μεταδώσουν τα έθιμα στις επόμενες γενιές ώστε να διατηρηθεί η πολιτιστική κληρονομιά κάθε τόπου
3. Αν η δράση των πολιτιστικών συλλόγων ενισχύει την οικονομία του τόπου τους.

Ο σκοπός και οι στόχοι της παρούσας εργασίας υπέδειξαν και το είδος της έρευνας που πραγματοποιήθηκε. Πρόκειται για μία έρευνα που αναζήτησε ποιοτικά στοιχεία και σχεδιάστηκε ως ποιοτική έρευνα διευκρινιστικής φύσεως. Το αντικείμενο της, δηλαδή ο «Σύλλογος Φιλοπροόδων Φιλιατρών», υπαγόρευσε το σχεδιασμό και την αντιμετώπιση της έρευνας ως «μελέτη περίπτωσης».

Ο όρος «μελέτη περίπτωσης» είναι γενικός και προσεγγίζει την εξέταση ενός ατόμου, μίας ομάδας ή ενός φαινομένου.¹³² Άρα, μία μελέτη περίπτωσης είναι μία πλήρης περιγραφή μίας μοναδικής περίπτωσης και η ανάλυσή της, δηλαδή ο χαρακτηρισμός μίας υπόθεσης και των γεγονότων, καθώς και η περιγραφή της διαδικασίας που θα συντελέσει στο να ανακαλυφθούν αυτά τα χαρακτηριστικά που θα συστήσουν το αντικείμενο της έρευνας.

Άλλη μία θεωρία για τον όρο «μελέτη περίπτωσης» αποτελεί αυτή που την ορίζει ως πολύπλευρη, διεξοδική διερεύνηση της πολυπλοκότητας και της μοναδικότητας ενός συγκεκριμένου έργου, μίας πολιτικής, ενός θεσμού, ενός προγράμματος ή ενός συστήματος πραγματικής ζωής.¹³³ Παρεμφερής άποψη είναι και αυτή που υποστηρίζει πως η «μελέτη περίπτωσης» δεν είναι μία επιλογή μεθόδου, αλλά περισσότερο μία επιλογή για το επιμέρους θέμα που πρέπει να μελετηθεί, με οποιεσδήποτε μεθόδους επιλέγονται κάθε φορά.¹³⁴ Κατ' αυτόν τον τρόπο, ένα φαινόμενο μπορεί να διερευνηθεί αναλυτικά, ολιστικά, ερμηνευτικά και πολιτισμικά.

---

¹³² Sturman, 1997 : 61

¹³³ Simons, 2009: 21

¹³⁴ Stake, 2004 : 443

7. Συμπεράσματα ερευνητικού μέρους

Ερευνητικά Ευρήματα

Συνολικά απαντήθηκαν ενενήντα τρία (93) ερωτηματολόγια τους μήνες Νοέμβριο και Δεκέμβριο 2022. Τα ερωτηματολόγια στάλθηκαν στο ευρύ κοινό μέσω ηλεκτρονικής πλατφόρμας που συνιστά τρόπο επικοινωνίας της σημερινής εποχής. Από τους συμμετέχοντες το 77,4% αποτελεί γυναικείο πληθυσμό ενώ το 22,6% είναι άντρες. Το 53,8% δήλωσε ότι έχει ηλικία από τριάντα ένα έως πενήντα ετών, το 31% είναι από πενήντα ένα ετών και άνω. Τα ανήλικα άτομα που συμμετείχαν στην έρευνα ανέρχονται σε οκτώ, ενώ από πέντε έως δεκατριών ετών απάντησαν μόνο έξι άτομα.

Στη συνέχεια, παρουσιάζεται το ποσοστό των ατόμων που σε κάποια περίοδο της ζωής τους έχουν συμμετάσχει σε δραστηριότητες ενός πολιτιστικού συλλόγου και αυτό ανέρχεται στο 93,5%, γεγονός που αναδεικνύει έμπρακτα την ανάγκη των ανθρώπων να παρακολουθούν πολιτιστικές δραστηριότητες. Από αυτές, έδαφος κερδίζει η διδασκαλία χορών παραδοσιακών και μη (ποσοστό 48,2%), ενώ η διδασκαλία μουσικής αφορά το 22% των συμμετεχόντων. Μικρότερα ποσοστά συμμετέχουν σε δράσεις όπως η γυμναστική, το θέατρο και οι εικαστικές τέχνες.

Παρακάτω, συλλέγονται πολύ ενδιαφέροντα στοιχεία που αφορούν τη συμμετοχή των πολιτών στους πολιτιστικούς συλλόγους. Πιο συγκεκριμένα, το 44,4% δηλώνει πως παρακολουθεί δραστηριότητες των συλλόγων από δύο έως τέσσερις ώρες εβδομαδιαίως, ενώ μόλις το 25,6% λιγότερο από δύο ώρες την εβδομάδα. Το 21,1% συμμετέχει περισσότερες από τέσσερις ώρες την εβδομάδα στις πολιτιστικές δράσεις, ενώ για το 8,9% των

ερωτηθέντων δεν υπάρχει κάποια συμμετοχή σε οποιαδήποτε δραστηριότητα.

Προχωρώντας, διαπιστώνεται η εθελοντική προσφορά των συμμετεχόντων σε δράσεις που αφορούν τους πολιτιστικούς συλλόγους, όπως για παράδειγμα, η προετοιμασία του χώρου για την διεξαγωγή κάποιας εκδήλωσης. Αναλυτικότερα, και προς έκπληξη σε σχέση με τα προηγούμενα δεδομένα, το 43,5% δεν έχει προσφέρει καθόλου τη βοήθειά του, το 30,4 % συμμετέχει μία έως δύο φορές μηνιαίως, το 16,3% κάθε εβδομάδα ενώ το 9,8% δείχνει εθελοντική προσφορά περισσότερες από τρεις φορές το μήνα. Τα συναισθήματα που γεννιούνται από την εθελοντική προσφορά στα άτομα αφορούν το 84,3 % σε χαρά και ικανοποίηση ενώ το 17.7% παρέμεινε ουδέτερο.

Σε επόμενο στάδιο οι ερωτηθέντες κλήθηκαν να απαντήσουν για το αν η δράση ενός πολιτιστικού συλλόγου αποτελεί αφορμή , ώστε να επισκεφθούν τον τόπο αυτόν και άλλοι κάτοικοι γειτονικών περιοχών ή τουρίστες. Η συντριπτική πλειοψηφία (92,5%) είναι θετική ως προς αυτό ενώ το ελάχιστο ποσοστό των 7,5% έχει αρνητική γνώμη. Μία ενδιαφέρουσα ερώτηση τέθηκε στη συνέχεια, η οποία αφορά στο αν η δράση των τοπικών πολιτιστικών συλλόγων ενισχύει τις τοπικές επιχειρήσεις. Τα αποτελέσματα θέτουν ερωτηματικά , καθώς το 35,5% ισχυρίζεται ότι τις ενισχύει μέτρια, το 30,1% πάρα πολύ, το 28% πολύ, ενώ μονάχα πέντε άτομα απάντησαν λίγο και ένα ισχυρίστηκε καθόλου.

Οδεύοντας προς το τέλος της έρευνας , οι συμμετέχοντες κλήθηκαν να απαντήσουν σε ερωτήματα σχετικά με την αξία της άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς. Ειδικότερα, στην ερώτηση κατά πόσον έχει βοηθήσει η επαφή με κάποιο πολιτιστικό σύλλογο , ώστε να έρθουν σε επαφή με τα

παραδοσιακά έθιμα του τόπου τους , το 45,1% ισχυρίστηκε πολύ, το 30,8 % πάρα πολύ και το 17,6% μέτρια. Διερευνώντας περεταίρω, αν θεωρούν σημαντική την αναβίωση των πολιτιστικών εθίμων τα υψηλότερα ποσοστά απάντησαν ότι την θεωρούν πάρα πολύ και πολύ σημαντική. Τέλος, το 49,5% θα ήθελε πάρα πολύ να μεταδώσει τα πολιτιστικά έθιμα και στις επόμενες γενιές, το 40,9% θα ήθελε πολύ, ενώ επτά άτομα το επιθυμούν σε μέτριο βαθμό και δύο άτομα καθόλου.

Ανάλυση S.W.O.T.

Η S.W.O.T. analysis αποτελεί μία από τις πιο διαδεδομένες μεθόδους που χρησιμοποιούνται ως εργαλεία στην επεξεργασία δεδομένων της σύγχρονης πραγματικότητας. Η διασημότητα της δικαιολογείται από το γεγονός ότι επιτρέπει να εξαχθούν αξιόπιστα συμπεράσματα που καθορίζουν την διαμόρφωση της στρατηγικής των επιχειρήσεων. Εφόσον ολοκληρωθούν οι παράγοντες που αποτελούν την ανάλυση s.w.o.t , αυτός που τη χρησιμοποιεί θα μπορεί να αντιληφθεί στο σύνολο και περιεκτικά τις προκλήσεις που έχει να αντιμετωπίσει προκειμένου να επιβιώσει και να αναπτυχθεί επιχειρησιακά μέσα στον ανταγωνισμό που τον περιβάλλει.¹³⁵ Γνωρίζοντας λοιπόν κάποια δεδομένα, ο ερευνητής θα αναζητήσει λύσεις που θα τον βοηθήσουν στην επιχείρησή του προκειμένου:

- Να εκμεταλλευτεί αποτελεσματικά τα δυνατά του σημεία που θα τον βοηθήσουν να αποδώσει
- Να βελτιώσει τυχόν αδυναμίες
- Να αξιοποιήσει ενδεχόμενες ευκαιρίες
- Να είναι έτοιμος να αντιμετωπίσει μελλοντικούς κινδύνους

---

¹³⁵ Garry J, 2016

Στην περίπτωση του Συλλόγου Φιλοπροόδων Φιλιατρών εξετάζονται πολύπτυχοι παράγοντες που αφορούν και την εσωτερική λειτουργία του Συλλόγου αλλά και τον αντίκτυπό του στην ευρύτερη κοινωνία , όσο και την σχέση του με τον κόσμο και την παράδοση.

Δυνατά Σημεία (Strengths)

- Σημαντικό πολιτιστικό έργο που διαφυλάσσει και μεταλαμπαδεύει στοιχεία της παράδοσης.
- Προώθηση συνεργασίας και αλληλεγγύης μεταξύ των ατόμων.
- Διάδοση της αξίας του εθελοντισμού που ηθικοποιεί τα άτομα .
- Αφορμή για πολιτιστικές εκδηλώσεις που κατ' επέκταση τονώνουν την οικονομία του τόπου.
- Διατήρηση ενός όμορφου χώρου , όπως είναι το Πάρκο , το οποίο αποτελεί πόλο έλξης οικογενειών αλλά και χώρο όπου γίνονται καλοκαιρινές συναυλίες και δραστηριότητες που αφορούν μικρούς μαθητές.
- Δυνατότητα παροχής επιμορφωτικών προγραμμάτων για σύγχρονα κοινωνικά θέματα στους γονείς , χωρίς καταβολή χρημάτων.
- Φιλανθρωπικό έργο (συγκέντρωση και αποστολή βοήθειας στις πληγείσες περιοχές).

Αδύνατα Σημεία (Weaknesses)

- Έλλειψη οικονομικών πόρων για την πλήρη συντήρηση του κτιρίου και την εμπρόθεσμη πληρωμή οφειλών.
- Μειωμένη εθελοντική συμμετοχή νέων ατόμων στην διεκπεραίωση των εκδηλώσεων.

Ευκαιρίες (Opportunities)

- Σημαντικές συνεργασίες με παγκόσμιους οργανισμούς όπως ο CIOFF που αναδεικνύουν την προβολή της τοπικής κουλτούρας στο εξωτερικό.
- Αξιοποίηση διεθνών ευρωπαϊκών προγραμμάτων (Leader) , απαραίτητων για τη συντήρηση και την εξέλιξη των εργασιών του συλλόγου.
- Συμμετοχή και παραχώρηση χώρου σε τοπικές εκθέσεις και ημερίδες αγροτικών συνεταιρισμών.
- Μεγαλύτερη επισκεψιμότητα τους θερινούς μήνες λόγω της αυξημένης προσέλευσης τουριστών.
- Συνεργασία με το Υπουργείο Πολιτισμού για την αναμόρφωση και ανάδειξη του βυζαντινού μνημείου «Εκκλησία Παναγίας της Βλαχέρνας» που βρίσκεται στο εσωτερικό του πάρκου.
- Δωρητές που επιθυμούν να δωρίσουν στο Σύλλογο είτε χρηματικό ποσό είτε ακίνητο για να το εκμεταλλευτεί ως επιθυμεί , με σκοπό τη συνέχιση του έργου του.

Απειλές (Threats)

- Η μη φύλαξη χώρου έχει γίνει αιτία για βανδαλισμούς στο παρελθόν.
- Συνεχιζόμενη οικονομική ύφεση.
- Μειωμένο ενδιαφέρον νέας γενιάς στην συμμετοχή των πολιτιστικών εκδηλώσεων.

Από την παράθεση των ισχυρών σημείων προκύπτει πως ο Σύλλογος Φιλοπροόδων Φιλιατρών διεξάγει σημαντικό πολιτιστικό έργο με

σκοπό να μεταδώσει στις επόμενες γενιές την παράδοση του τόπου που είναι συνδεδεμένη με την φιλαρμονική ορχήστρα, τους παραδοσιακούς χορούς και τη θρησκεία. Μέσα από τις διεργασίες που γίνονται για την οργάνωση μίας πολιτιστικής εκδήλωσης δίνει την ευκαιρία στα άτομα να συνεργάζονται και να ανταλλάσσουν ιδέες , καθώς ο καθένας από αυτούς βοηθά με τις γνώσεις και τις ικανότητές του , ώστε να πραγματοποιηθεί η κάθε εκδήλωση. Κατ' επέκταση , ενισχύεται η οικονομία του τόπου , εφόσον επισκέπτονται πολλοί άνθρωποι από τις γύρω περιοχές τη πόλη των Φιλιατρών αλλά και ο ίδιος ο σύλλογος αποκτά περισσότερη φήμη και έσοδα, εάν υπάρχει εισιτήριο για την εκδήλωση. Στα δυνατά σημεία του Συλλόγου ανήκει επίσης το πάρκο , το οποίο κοσμεί την είσοδο της πόλης και προσφέρει μία διέξοδο από την καθημερινή ρουτίνα. Μπορούν να το επισκέπτονται οικογένειες για να μπορούν τα παιδιά να παίζουν περιφραγμένα και με ασφάλεια καθώς και να διοργανώνονται δράσεις γι' αυτά , υπό την αιγίδα του Συλλόγου, όπως για παράδειγμα το «Καλλιτεχνικό Εργαστήριο για παιδιά». Ακόμη, μπορεί το ίδιο να παραχωρείται επι χρήμασι για την διεξαγωγή κάποιας συναυλίας. Επιπροσθέτως, ο Σύλλογος διοργανώνει και πολλές ομιλίες με διακεκριμένους επιστήμονες έχοντας ως σκοπό την ενημέρωση των γονέων για διάφορα κοινωνικά θέματα που απασχολούν το σήμερα. Τέλος, το φιλανθρωπικό έργο του Συλλόγου παραμένει εξέχον , καθώς σε κάθε καταστροφή που συμβαίνει και απασχολεί τη χώρα μας , προσφέρει τον χώρο του για τη συλλογή της ανθρωπιστικής βοήθειας που αποστέλλεται στις πληγείσες περιοχές.

Σχετικά με τις αδυναμίες , παρατηρείται αφενός η έλλειψη οικονομικών πόρων , καθώς τα χρήματα που εισπράττονται από τα

δίδακτρα δεν επαρκούν , ώστε να συντηρηθεί το κτίριο του Συλλόγου και να γίνουν οι δουλειές στον περιβάλλοντα χώρο του πάρκου. Πολλές φορές δε , ο Σύλλογος αδυνατεί να αποπληρώσει τις βασικές οικονομικές υποχρεώσεις , όπως η παροχή ρεύματος και αναγκάζεται να κάνει διακανονισμό με την υπηρεσία. Αφετέρου , αδυναμία αποτελεί και το γεγονός ότι οι εθελοντές δεν είναι αρκετοί και προκειμένου να οργανωθεί κάποια δράση , οι εργασίες βαρύνουν συγκεκριμένα άτομα που υπερπροσπαθούν για να τις φέρουν εις πέρας.

Όσον αφορά τις ευκαιρίες που έχει ο σύλλογος συνδέονται κυρίως με την Ευρωπαϊκή Ένωση. Ειδικότερα, έγινε μέλος του CIOFF (Διεθνές Συμβούλιο Οργανώσεων Λαογραφικών Φεστιβάλ και Λαϊκής τέχνης), γεγονός που του επέτρεψε να διεξάγει ένα μεγάλο φεστιβάλ στο χώρο του Πάρκου παρουσιάζοντας τη παραδοσιακή κουλτούρα (έθιμα, δρώμενα, φαγητό, παραδοσιακοί χοροί) στα μέλη του δυτικού τομέα του CIOFF. Επιπλέον, με την κατοχύρωση προγράμματος Leader εξασφάλισε νέα όργανα και στολές για τη φιλαρμονική ορχήστρα, καθώς λόγω του περάσματος του χρόνου, τα περισσότερα είχαν βλάβες που ήταν δύσκολο να επισκευαστούν και παραδοσιακές επιτόπιες φορεσιές για τα μέλη των χορευτικών τμημάτων. Άλλη μία ευκαιρία που του δίνεται είναι να συμμετέχει σε μεγάλες οργανώσεις που γίνονται στη περιοχή , όπως αγροτικές εκθέσεις και να γίνεται ευρέως γνωστός και σε ανθρώπους από άλλες περιοχές, γεγονός που θα αυξήσει την επιλεξιμότητά του ως χώρο διεξαγωγής τα επόμενα έτη και κατ'επέκταση και των εσόδων του. Τους θερινούς μήνες έχει την ευκαιρία να διοργανώνει περισσότερες εκδηλώσεις, όπως χορευτικές παραστάσεις, παραστάσεις φιλαρμονικής, να φιλοξενεί θεατρικές

ομάδες και μουσικά σχήματα , χρεώνοντας το αντίστοιχο αντίτιμο του εισιτηρίου στον επισκέπτη. Καθώς ο τουρισμός αυξάνεται , αναλόγως αυξάνονται και τα έσοδά του. Η τύχη του να φιλοξενεί στον περιβάλλοντα χώρο του ένα μνημείο βυζαντινής κληρονομιάς αποτέλεσε ευκαιρία συνεργασίας με το Υπουργείο Πολιτισμού για την αναμόρφωση του ναού « Παναγία η Βλαχέρνα» , όπου του παραχωρήθηκαν τα ανάλογα κονδύλια για να συνεχιστεί η θρησκευτική παράδοση. Καταλήγοντας, ευκαιρίες αποτελούν και οι δωρεές που δέχεται κατά καιρούς από επιφανείς πολίτες , που είτε τον ενισχύουν χρηματικώς είτε δωρίζοντας κάποια ακίνητα που επιτρέπουν στον Σύλλογο να διευρύνει τις δράσεις του και να στεγάσει νέα τμήματα στα αποκτηθέντα οικήματα.

Τέλος, οι απειλές που έχει δεχθεί κατά καιρούς είναι η καταπάτηση του εξωτερικού αλλά και του εσωτερικού χώρου από βανδαλισμούς και ληστείες, καθώς δεν υπάρχει φύλακας για τον περιβάλλοντα χώρο αλλά ούτε και ισχυρή αντικλεπτική προστασία του εσωτερικού χώρου. Ολοκληρώνοντας η συνεχιζόμενη οικονομική ύφεση δεν επιτρέπει στον κόσμο την ενίσχυση που μπορούσε να προσφέρει παλαιότερα , αλλά και το ενδιαφέρον της νέας γενιάς έχει μετατοπιστεί σε άλλου είδους ασχολίες ώστε να αποφεύγουν να προσφέρουν εθελοντικά το χρόνο τους για τις ανάγκες του Συλλόγου.

<u>Δυνατά Σημεία (Strenghts)</u>	<u>Αδύνατα Σημεία (Weaknesses)</u>
<ul style="list-style-type: none"> • Πολιτιστικό έργο • Συνέχιση παράδοσης • Διάδοση εθελοντισμού 	<ul style="list-style-type: none"> • Έλλειψη οικονομικών πόρων • Αδυναμία συντήρησης

<ul style="list-style-type: none"> • Τόνωση οικονομίας τοπικής • Διατήρηση πάρκου • Επιμορφωτικά προγράμματα • Φιλανθρωπικό έργο 	<ul style="list-style-type: none"> • Αδυναμία αποπληρωμής οφειλών • Μειωμένος εθελοντισμός νέων
<p><u>Ευκαιρίες (Opportunities)</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Συνεργασία με παγκόσμιους οργανισμούς • Αξιοποίηση ευρωπαϊκών προγραμμάτων • Συμμετοχή σε τοπικές εκθέσεις • Μεγαλύτερη επισκεψιμότητα • Συνεργασία με το Υπουργείο Πολιτισμού • Λήψη δωρεών 	<p><u>Απειλές (Threats)</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Βανδαλισμοί εξωτερικού χώρου • Διαρκής οικονομική ύφεση • Μειωμένο ενδιαφέρον νέας γενιάς

Πίνακας 1. S.W.O.T analysis. Συγκεντρωτικός πίνακας

Γενικά Συμπεράσματα και παρατηρήσεις

Από την διεξαγωγή της έρευνας των ερωτηματολογίων εύλογα μπορούν να διεξαχθούν τα παρακάτω συμπεράσματα σε σχέση με την συμμετοχή των ατόμων στις πολιτιστικές δραστηριότητες και την μετάδοση της άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς.

Πολλοί άνθρωποι δείχνουν ενδιαφέρον για τους πολιτιστικούς συλλόγους και συμμετέχουν σε αυτούς παρακολουθώντας μαθήματα χορών. Αφιερώνουν από τον προσωπικό τους χρόνο από δύο έως τέσσερις ώρες εβδομαδιαίως , γεγονός που αποδεικνύει πως υπάρχει ανάγκη για ενασχόληση με δραστηριότητες , αλλά και περιοριστικοί παράγοντες , όπως

οι σύγχρονοι ρυθμοί ζωής και οι υποχρεώσεις , που δεν επιτρέπουν σε μεγάλο μέρος του πληθυσμού να αφιερώσει παραπάνω χρόνο. Προσμετράται ότι το μεγαλύτερο ποσοστό των συμμετεχόντων βρίσκεται σε ηλικία όπου εργάζεται καθημερινά και βάση ηλικίας έχει οικογενειακές υποχρεώσεις.

Αξιοσημείωτο είναι , πως το μεγαλύτερο ποσοστό δεν έχει προσφέρει ποτέ τη βοήθειά του εθελοντικά στους πολιτιστικούς συλλόγους. Επομένως δημιουργείται το ερώτημα, ποιός εργάζεται για να διεκπεραιωθούν όλου αυτού του είδους οι προετοιμασίες για τις πολιτιστικές δράσεις ; Συνεπώς και αυτοί που αφιερώνουν πολύ χρόνο είναι η μειοψηφία και κυρίως τα άτομα που αποτελούν μέλη των πολιτιστικών συλλόγων. Τίθεται το ερωτηματικό , αφού ο εθελοντισμός αποτελεί και εκπαιδευτική διαδικασία , δε θα έπρεπε να τον προσφέρουν περισσότεροι; Με ποιές ενέργειες θα μπορούσαν οι σύλλογοι να προσελκύσουν παραπάνω κόσμο στην προετοιμασία των δράσεών τους; Για να απαντηθούν όλα τα παραπάνω ερωτήματα κρίνεται αναγκαία και η διεξαγωγή έρευνας με τη μέθοδο συνεντεύξεων σε άτομα – μέλη διοικητικών συμβουλίων συλλόγων , καθώς και καθηγητές , ώστε να διατυπωθούν οι ιδέες τους.

Συνεχίζοντας , διεξάγεται το συμπέρασμα πως οι πολιτιστικές εκδηλώσεις αποτελούν πόλο έλξης επισκεπτών και τουριστών , και μετά τη λήξη τους ο κόσμος επισκέπτεται χώρους εστίασης , ξενοδοχειακές μονάδες και εμπορικά καταστήματα της περιοχής, γεγονός που τονώνει την τοπική οικονομία. Ο ισχυρισμός των πολιτών είναι ότι αυτό συμβαίνει σε μέτριο βαθμό , γεγονός που θα πρέπει να αναλογιστούμε . καθώς και τις αιτίες για τις οποίες γίνεται.

Τέλος, οι πολίτες αντιλαμβάνονται τη σημαντικότητα της διατήρησης της άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς και τη μετάδοσή της στις επόμενες γενιές , με εργαλείο τους πολιτιστικούς συλλόγους. Είναι μία διαδικασία που απαιτεί συλλογική προσπάθεια και συμμετοχή , η θέληση και η δράση λίγων δεν είναι αρκετή για να μεταδοθεί όλος αυτός ο πολιτιστικός πλούτος.

Αναφορικά με τις συνεντεύξεις που δόθηκαν, εξήχθησαν συμπεράσματα τα οποία αποτυπώνουν την πραγματική εικόνα που επικρατεί σε σχέση με βασικά ζητήματα που σχετίζονται με τους πολιτιστικούς συλλόγους και την ανάδειξη της άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς της κάθε περιοχής.

Ειδικότερα, η ανάγκη που ωθεί τους περισσότερους να συμμετέχουν στις δραστηριότητες των πολιτιστικών συλλόγων είναι η ηθική ικανοποίηση που νιώθουν μέσα από την εθελοντική εργασία που προσφέρουν , η ανάγκη της προσφοράς και της θέλησης τους να συμβάλουν στην στη διαμόρφωση των κοινωνικών συνθηκών της πόλης που ζουν, για να διατηρηθεί η οικογενειακή παράδοση με τη συμμετοχή στα κοινά. Ακόμη, ορισμένοι νιώθουν την ανάγκη να διαφυλάξουν την πολιτιστική κληρονομιά και το θεωρούν υποχρέωση τους να προσφέρουν στον πολιτισμό .

Τα οφέλη που μπορεί να αποκομίσει κάποιος από τη συμμετοχή του στις δράσεις ενός πολιτιστικού συλλόγου είναι ποικίλα, όπως προκύπτει από τα δεδομένα των συνεντεύξεων. Η προσφορά χαρακτηρίστηκε ως «επωφελές ξόδεμα ψυχής». Επίσης, σημαντική είναι η γνωριμία με άλλα άτομα, ενδιαφέροντες ανθρώπους και οι φιλίες που μπορούν να προκύψουν μέσα από την πολυετή συνεργασία. Ορισμένοι υποστήριξαν ως πλεονεκτήματα την επαφή με την φύση , την ψυχική ανάταση και την γνώση διαφορετικών αντιλήψεων μέσα από την συναναστροφή.

Βάση κοινής παραδοχής , η συμμετοχή εθελοντών σε συλλόγους δεν έχει κερδοσκοπικό χαρακτήρα , όσο αφορά τον καταχρασμό χρημάτων. Οι περισσότεροι που συμμετέχουν στα διοικητικά συμβούλια προσφέρουν οι ίδιοι χρήματα για την διεκπεραίωση κάποιων υποχρεώσεων. Δεν λείπουν όμως οι ισχυρισμοί πως κάποια μέλη συλλόγων συμμετέχουν σε αυτούς για να αποκτήσουν αναγνωρισιμότητα προς όφελός τους, είτε να εκμεταλλευτούν αυτήν την προσωπική προβολή για το επαγγελματικό τους συμφέρον, είτε εξαιτίας του ρόλου που κατέχουν να διεκδικούν δωρεάν θέσεις σε εκδρομές των συλλόγων. Γίνεται αντιληπτό, πως η ύπαρξη των παραπάνω συμπεριφορών αποδυναμώνει το χαρακτήρα της προσφοράς.

Συνεχίζοντας, διατυπώθηκαν τα αίτια που ευθύνονται για το ότι η εθελοντική προσφορά των ανθρώπων στην προετοιμασία εκδηλώσεων των συλλόγων είναι μειωμένη σε σχέση με τις ώρες που αφιερώνουν εβδομαδιαίως στις πολιτιστικές δραστηριότητες, όπως διαπιστώθηκε από την ποσοτική έρευνα που προηγήθηκε. Πιο συγκεκριμένα, τα περισσότερα μέλη επαναπαύονται , επειδή παρατηρούν πως το μεγαλύτερο φόρτο εργασίας τον αναλαμβάνουν λίγα άτομα με έντονη δραστηριότητα. Σημειώθηκε επίσης, πώς στη σημερινή εποχή είναι διαφορετική η τοποθέτηση της σκέψης του περισσότερου κόσμου. Έχει διαφοροποιηθεί από τα παλαιότερα χρόνια που παρατηρούνταν η προσφορά χωρίς αντάλλαγμα. Οι νέοι επαναπαύονται και η μάζα νοιάζεται για το «φαίνεσθαι» και όχι για το «είναι» που έχει τη βάση του στην ανιδιοτελή προσφορά. Ακόμη, οι νέες γενιές είναι καλομαθημένες, θέλουν μονάχα να απολαμβάνουν στην πολιτιστική κίνηση που δημιουργείται στον τόπο τους , αλλά δεν παίρνουν την ευθύνη να εκτεθούν, να κριθούν θετικά ή αρνητικά για το έργο τους , να αναλάβουν πρωτοβουλίες και να διαθέσουν τον ελεύθερό τους χρόνο για κάτι τέτοιο. Επιπροσθέτως, η εθελοντική

προσφορά αποτελεί ένα πολυσύνθετο φαινόμενο που υιοθετεί ο καθένας ανάλογα με τα κοινωνικά πρότυπα και τις στάσεις ζωής που έχει δεχθεί στη ζωή του. Τα τελευταία χρόνια κυριαρχεί ο ατομοκεντρισμός, ο καναπές και το πληκτρολόγιο που έχουν αδρανοποιήσει τη σκέψη των ανθρώπων και κατ' επέκταση τη διάθεσή τους να ασχοληθούν με κάτι πέρα από την εικόνα. Ορισμένοι αποδίδουν το φαινόμενο στην έξαρση της πανδημίας, αλλά τα φαινόμενα είναι παλαιότερα. Δυστυχώς, οι συνθήκες αυτές προκαλούν φόβο και έτσι ο χρόνος που διαθέτει ο καθένας είναι περιορισμένος. Άλλη μία αιτία συνοψίζεται στο γεγονός πως, για την διοίκηση και την λειτουργία των συλλόγων, απαιτούνται εθελοντές που να διαθέτουν τις ανάλογες ειδικότητες και όταν αυτό δεν υφίσταται, η λειτουργία τους είναι αναποτελεσματικοί. Τέλος, πολλοί από τους συμμετέχοντες έχουν προβλήματα υγείας, ή το χαμηλό μορφωτικό τους επίπεδο δε τους επιτρέπει να αναλαμβάνουν κάθε είδους δραστηριότητα.

Παρακάτω, σημειώνονται οι τρόποι με τους οποίους ένας πολιτιστικός σύλλογος μπορεί να προάγει την αξία του εθελοντισμού στην κοινότητα. Με το προσωπικό παράδειγμα των μελών, λοιπόν, να αποτελεί πρότυπο προς μίμηση και για τους υπόλοιπους, καθώς και με διάφορες πράξης αλληλεγγύης και αγάπης. Ένας πολιτιστικός σύλλογος οφείλει να καλλιεργήσει την αξία της προσφοράς στο κοινωνικό σύνολο, να συμπάσχει, να μοιράζεται και να συμβάλλει στην προσπάθεια για μία πιο δίκαιη κοινωνία. Το συλλογικό έργο και η προσωπική εργασία των ανθρώπων μέσα από δράσεις και ενέργειες όπου θα συμμετέχουν και εθελοντές που δεν αποτελούν εκλεγμένο σώμα του συλλόγου, μπορούν να σταθούν αφορμή για προβληματισμό και παραδειγματισμό. Επιπλέον, οι θεατρικές παραστάσεις, οι ομιλίες για σύγχρονα κοινωνικά προβλήματα, οι εκδρομές, οι παρουσιάσεις βιβλίων και γενικότερα οι ενέργειες που

αφορούν σε παιδιά και στο περιβάλλον τείνουν προς την ίδια κατεύθυνση. Τέλος, όταν η προσφορά είναι πηγαία και προσφέρει χαρά και ικανοποίηση σε όλους είναι και αξιολήγουτη από το ευρύ κοινό.

Η έρευνα είχε ως στόχο να παρουσιάσει το πόσο έχει αλλάξει η οικονομική βιωσιμότητα των πολιτιστικών συλλόγων σε σύγκριση με τα παλαιότερα χρόνια. Το συμπέρασμα που εξήχθη, δηλώνει πώς αυτή έχει αλλάξει κατά πολύ και αυτό οφείλεται πολλούς παράγοντες. Αρχικά, η οικονομική κρίση απέτρεψε σημαντικό μέρος του πληθυσμού να προβαίνει σε δωρεές και χορηγίες, όπως γινόταν τα προηγούμενα χρόνια, όπου οι σύλλογοι εισέπρατταν σημαντικό κεφάλαιο από επιφανείς πολίτες καθώς και οικήματα για τη στέγασή των τμημάτων τους. Αναφέρθηκε επίσης, πως οι προτεραιότητες των ανθρώπων έχουν αλλάξει, ανεξαρτήτως οικονομικής κατάστασης και οι σύλλογοι αναγκάζονται να στρέφονται σε νέα εργαλεία για την οικονομική τους επιβίωση. Η πανδημία του κορωνοϊού, απομάκρυνε πολύ κόσμο από τους συλλόγους εξαιτίας της αδράνειάς τους εν μέσω καραντίνας, αλλά και όταν επαναλειτούργησαν, υπήρχε και εξακολουθεί να υφίσταται ο κίνδυνος μετάδοσής του, εφόσον οι περισσότερες δραστηριότητες απαιτούν συνωστισμό και έτσι προτιμάται η πλήρης αποχή. Συνεχίζοντας, ειπώθηκε πως οι σύλλογοι που δεν έχουν έναν συγκεκριμένο τόπο στέγασης, ένα πνευματικό κέντρο ή δεν κάνουν πολλές δράσεις μπορούν να επιβιώσουν ευκολότερα, σε αντίθεση με εκείνους που διαθέτουν οικήματα, πολλά τμήματα και διοργανώνουν πολλές εκδηλώσεις, που ακόμα και οι λογαριασμοί είναι δυσβάσταχτοι. Τέλος, τα προηγούμενα χρόνια οι σύλλογοι επιχορηγούνταν από το Υπουργείο Πολιτισμού και την Δημοτική Αρχή της πόλης, γεγονός το οποίο δεν γίνεται πλέον ή συμβαίνει επιλεκτικά. Το έργο των συλλόγων τη

σήμερα ημέρα συνεχίζεται χάρη στην επιμονή, την υπομονή και τον ενθουσιασμό που επιδεικνύουν οι εθελοντές.

Ολοκληρώνοντας την έρευνα , μελετήθηκε η μεταβολή του ενδιαφέροντος που έδειχναν οι παλαιότερες γενιές σε σχέση με τις νεότερες στο να έρθουν σε επαφή με την άυλη πολιτιστική κληρονομιά του τόπου τους. Οι νέοι δύσκολα εγγράφονται σε δραστηριότητες ενός πολιτιστικού συλλόγου και αυτό οφείλεται είτε στην ανεργία που αντιμετωπίζουν και δε μπορούν να ανταποκριθούν οικονομικά, είτε στα ακατάστατα ωράρια που έχουν οι δουλειές τους , κυρίως τους θερινούς μήνες. Συνεπώς αντιμετωπίζουν ως πολυτέλεια την ενασχόληση με μία δραστηριότητα ελλείψει χρόνου και χρημάτων. Υπάρχει όμως και η αντίπερα όχθη , όπου παρατηρούνται άτομα να ασχολούνται με τον πολιτισμό μόνο και μόνο για να έχουν τον τίτλο του «ανήκειν». Αποτελούν διακοσμητικά στοιχεία , χωρίς ιδιαίτερη αγάπη γι' αυτό που κάνουν. Οι σημερινοί έφηβοι επιλέγουν διαφορετικούς τρόπους διασκέδασης και θεωρούν την ενασχόληση με την παράδοση ξεπερασμένη αλλά και βαρετή. Αυτοί οι νέοι δεν έχουν λάβει την κατάλληλη καλλιέργεια από την οικογένεια , το σχολείο και τα μέσα μαζικής ενημέρωσης. Μία από τις λίγες δραστηριότητες που κερδίζει έδαφος έναντι των άλλων είναι η εκμάθηση παραδοσιακών χορών.

Εν κατακλείδι, η γενική συμμετοχή εξαρτάται από το πολιτιστικό έργο που παράγει ο εκάστοτε σύλλογος και το πόσο ενδιαφέρον είναι αυτό στις νεότερες γενιές. Χρειάζεται ενδοσκόπηση και επαναπροσδιορισμός των αξιών. Μόνο με τον τρόπο αυτό το παρόν θα κερδίσει σε σχέση με το παρελθόν.

Βιβλιογραφικές Αναφορές

Ελληνόγλωσσες:

Ανδρεάτου , Α.Χ.(2007). *Συστήματα διαχείρισης βιώσιμης ανάπτυξης* , Αθήνα ΕΜΠ

Αργυρίου Γ., Κασσού Β. (2014) *Θεωρητική ανάλυση στα είδη έρευνας , ποσοτική και ποιοτική*, Αθήνα, ΑΤΕΙ Πειραιά, Διαθέσιμο στο: <http://oceanis.lib2.uniwa.gr/> Ανάκτηση: 23/05/2023

Ερασιώτης Κώστας. (1977) *Σύλλογος Φιλοπροόδων Φιλιατρών 50 χρόνια- Μία όαση στην έρημο της επαρχίας . Σύλλογος Φιλοπροόδων Φιλιατρών , Φιλιατρά*

Ζερμαίν Πρυντομώ.(2001).*Ο χορός μέσα στην ιστορία*, 1^{ος} τόμος, μτφρ Μωραϊτή Λ. , Αναστασοπούλου Αν. , επιμέλεια : Άλκη Ράφτη, Αθήνα , Τρόπος Ζωής και Θέατρο, Δώρα Στράτου

Κόνσολα Ντόρα. (1995) *Πολιτιστική Δραστηριότητα και κρατική πολιτική στην Ελλάδα*, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα

Μάργαρη Α. (2008). *Πολιτιστικοί Σύλλογοι & Παράδοση: Θεσμοποιώντας το Νεωτερισμό*. Αρχείο Ελληνικού Χορού. Διαθέσιμο στο: <https://www.dancearchive.gr/article.php?id=20> Ανάκτηση 12/11/2022

Ζωή Ν. Μάργαρη .(2021) *Πολιτιστική Διοίκηση και Οργανισμοί Άσκησης Πολιτιστικού Έργου* , Εθνική Σχολή Δημόσιας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης, Εκπαιδευτικό Υλικό Μαθήματος, Αθήνα

Μερακλής Μιχάλης .(1984) *Λαογραφικά Ζητήματα*, εκδ. Χ. Μπούρα , Αθήνα

Μπιτσάνη, Ε. (2002). *Πολιτισμός και τοπική Κοινωνία, Η τοπική πολιτιστική ανάπτυξη στην Ελλάδα και ο ρόλος της Τοπικής Αυτοδιοίκησης 1980-2000*, Πάντειο Πανεπιστήμιο, Αθήνα

Μπιτσάνη Π. Ε. (2004). *Πολιτισμική διαχείριση και περιφερειακή ανάπτυξη: Σχεδιασμός πολιτιστικής πολιτικής και πολιτιστικού προϊόντος*, εκδόσεις Διόνικος, Αθήνα

Παπαχριστόπουλος Παν. Χρ. (1958) *Η ιστορία της Βλαχέρνας Φιλιατρών*, Περιοδικό Φιλιατρά, τεύχος 9

Πουρκός Μ, κ' Δαφέρμος (2010) *Ποιοτική Έρευνα στις κοινωνικές επιστήμες: επιστημολογικά, μεθοδολογικά και ηθικά ζητήματα*, εκδόσεις Τόπος, Αθήνα

Ράφτης και Άννα Λάζου.(2001) *Χορός και Αρχαία Ελλάδα*, ΔΟΛΤ, Αθήνα

Ράφτης Άλκης. (2001). *Η έρευνα του λαϊκού χορού*, Πρακτικά συνεδρίου Διεθνής Οργάνωση Λαϊκής Τέχνης UNESCO, (επιμ.), ΔΟΛΤ, Αθήνα

Συνεφάκης Γ. (2012). *Ο ρόλος των Πολιτιστικών Συλλόγων στο σημερινό γίνεσθαι και η σχέση τους με τα πατρώα εδάφη*. 13ο Συμπόσιο Ιστορίας Λαογραφίας & Βλάχικης Παραδοσιακής Μουσικής & Χορού, 8-9 Σεπτεμβρίου 2012, Ηράκλεια Σερρών

Κ.Δ Τσαγγαλάς .(1988). *Το δημοτικό τραγούδι και οι κοινωνικές του διαστάσεις*, εκδ Ιωάννινα

Τσαούσης Δ. (1984). *Η κοινωνία του ανθρώπου*, εκδ. Gutenberg, Αθήνα

Χατζηβασιλείου Γ. (1975). *Ιστορία του Αναγνωστηρίου Αγιάσου «Η Ανάπτυξίς» 1894-1975*, Επτάλογος ΕΠΕ, Αθήνα

Χρυσανθοπούλου Β. (2018). *Η πολιτιστική κληρονομιά της διασποράς αναζωογονεί τον τόπο καταγωγής της: Παραδείγματα από τη δράση των εθνοτικοτοπικών συλλόγων της Αυστραλίας*. Στο: *Κακάμπουρα Ρ. κ.α.*

(επιμ.). *Η συμβολή των συλλόγων στη διαχείριση της πολιτιστικής κληρονομιάς*. 1ο Πανελλήνιο Επιστημονικό Συνέδριο, 5-7 Οκτωβρίου 2018, Πτολεμαΐδα Yang, Y., & Holgaard, J

Ξενόγλωσσες:

Azevedo, M. (2017). *The role of culture in development: From tangible and monetary measures towards social ones*. *Journal of Cultural Management and Cultural Policy/ Zeitschrift für Kultur management und Kulturpolitik*, 3(2), 47-74

Bennett, T. (2015) *Cultural studies and the culture concept* . *Cultural Studies* , 29(4), 546- 568

Beugelsdijk S, Maseland R (2011) *Culture in economics: History, methodological reflections, and contemporary applications*. Cambridge University Press, Cambridge

Caftanzoglou, R., & Kovani, H. (1997). *Cultural identities and integration in rural Greece*. *Sociologia ruralis*, 37(2), 240-254.

Cuche Denys. (2001). *Η έννοια της κουλτούρας στις κοινωνικές επιστήμες* , εκδ. Τυπωθήτω Δαρδάνος

De Jong E. (2009) *Culture and Economics : On values, economics and international business*. Routledge Belfiore, E., & Bennett, O. (2008) *The social impact for the arts*. Hampshire: Palgrave Macmillan.

Denzin Nk, Lincoln Ys. (2005), *The sage handbook of qualitative research*, Sage Publications , LTD

De Vaus D.A (1993), *Surveys in Social Research* , London, UCL Press

Dieckmann, O. (1996) *Cultural determinants of economic growth: Theory and Evidence*. Journal of Cultural Economics, 20(4), 297-320

Dionyssiou, Z. (2000). *The effects of schooling on the teaching of Greek traditional music*. Music education research, 2(2), 141-163

Fernandez R, Fogli A. (2007) *Culture: an empirical investigation of beliefs work and fertility*. Unpublished Manuscript

Fujiwara, D.- Kudrna , L. & Dolan, P. (2014) *Quantifying and valuing the wellbeing impacts of culture and sport*: Department for Culture media and Sport Research Paper.

Fukuyama, F. (1992) *The end of history and the last man*. Canada

Gerring, J. (2004). *What is a case study and what is it good for?* American political science review, 341-354.

Georgoula, V., & Terkenli, T. S. (2018). *Tourism Impacts of International Arts Festivals in Greece. The Cases of the Kalamata Dance Festival and Drama Short Film Festival*. In *Innovative Approaches to Tourism and Leisure* (pp. 101-114). Springer, Cham

Harrison , L.E. & Huntington , S.P. (2000). *Culture matters : How values shape human progress*(p. 384). New York : Basic Books

Heyes, C.(2020). *Culture*. *Current Biology* , 30(20), R 1246- R 1250

Inglehart R , (1997), *Modernization and postmodernization: Cultural economic and political change in 43 societies*. Princeton University Press, Princeton, NJ

Karampampas, P. (2020). (Re) *inventing intangible cultural heritage through the market in Greece*. *International Journal of Heritage Studies*, 1-14.

Lopez- Claros, A., Perotti , V (2014). *Does culture matter for development?* World Banc Policy Research Working Paper , (7092).

Lyman , R.L (2010) *American archaeology textbooks as reflections of the history of the discipline*. *North American Archaeologist*, 31 (1), 1-25

MacDonald, S. (2013). *Memorylands: Heritage and identity in Europe today*. London, UK: Routledge.

Marana M. (2010) *Culture and development: Evolution and prospects*

Moore, I. (2014) *Cultural and Creative Industries concept- a historical perspective*. *Procedia- Social and Behavioral Sciences*, 110, 738- 746.

Murdock, G.P(1965) , *Culture and Society*, Pittsburgh

Nared, J., &Bole, D. (2020). *Participatory Research on Heritage-and Culture-Based Development: A Perspective from South-East Europe*. In *Participatory Research and Planning in Practice* (pp. 107-119). Springer, Cham.

Pascual, J. (2013) *Cultural policies , human development and institutional innovation: or why we need an Angenda 21 for culture*.

Papazoglou, G. E. (2019). *Society and Culture: Cultural Policies Driven by Local Authorities as A Factor in Local Development—The Example of the Municipality of XanthiGreece*. *Heritage*, 2(3), 2625-2639.

Petrakis P.E (2014) *Culture in Economic Thinking*. In: *Culture, Growth and Economic Policy* . Springer , Berlin , Heidelberg .

Rabie M. (2016) *Cultural Theory of Development*. In: *A Theory of Sustainable Sociocultural and Economic Development*. Palgrave Macmillan, New York.

Secker J, Hacking S, Spandler H, Kent L, & Shenton , J (2007) . *Mental Health, Social inclusion, and the arts: Developing the evidence base*. National Social Inclusion Programme, Care service Improvement Pathership.

Sempere , A.M. (2012) *The relations between culture and development in the Present Context*. Euro Americano.

Simons, H. (2009). *Case study research in practice*. London: Sage.

Soldano, S., Borlizzi, P. & Valle, M. (2017). *Report on Current State-of-Art of Use and Re-Use of Medieval Ruins*. Brussels, Belgium: European Union Interreg Central Europe.

Smith Adam (1759) *The theory of Moral Sentiments*. Raphael DD, Macfie MA(1981) eds. Liberty Fund , Indianapolis

Smith, L. (2006). *Uses of heritage*. London, UK: Routledge.

Stake, R. E. (2003). *Case studies*. In N. K. Denzin & Y. S. Lincoln (eds.). *Strategies of qualitative inquiry*. London: Sage.

Sturman, A. (1997). *Case study methods*. In: J. P. Keeves (ed.). *Educational research, methodology and measurement: an international handbook* (pp. 61-66). Oxford: Pergamon.

Trivella L., Nasiopoulos D.K., Trivellas P. (2017) *The Cultural Organizations' Revival Lies in the Use of Business Management Strategy. The Case Study of Greek Local Cultural Organizations*. In: Kavoura A., Sakas D., Tomaras P. (eds) *Strategic Innovative Marketing*. Springer Proceedings in Business and Economics. Springer, Cham.

Urzua A. Miranda – Castillo, C. Caqueo- Urizar A. & Mascayano, F.(2013). *Do cultural values affect quality of life evaluation? Social Indicators Research* , 114(3), 1295- 1313.

Werle K. (2014) *Landscape as Cultivated Nature. In Landscape of Peace*. Springer VS, Wiesbaden.

Yang, Y., & Holgaard, J. E. (2012). *The important role of civil society groups in eco- innovation: a triple helix perspective*. *Journal of Knowledge-based Innovation in China*, 4 (2), 132-148

Yin, R. K. (1994). *Case study research: Design and methods, applied social research*. Methods series, 5.

Διαδικτυακές Πηγές:

<https://ayla.culture.gr/vyzantini-mousiki-eggrafi-unesco/>

Γκόντης, Γ. (2014) *Η σημασία και ο ρόλος των πολιτιστικών συλλόγων . Χθες- σήμερα και η σχέση τους με τη πολιτεία*. Ανάκτηση 8/11.22 από <https://sarkazo.wordpress.com/2014/12/13/η-σημασια-και-ο-ρολος-των-πολιτιστικων/>

Calligaro, O. (2014). From 'European cultural heritage' to 'cultural diversity'?. *Politique européenne*, (3), 60-85. Ανάκτηση 29 06, 2020 από: <https://doi.org/10.3917/poeu.045.0060>

<https://www.culture.gov.gr/el/ministry/SitePages/organizations.aspx>

Delanty, G. (2010). *The European heritage from a critical cosmopolitan perspective*. LSE 'Europe in Question' Discussion Paper Series. London. UK: European Institute. Ανάκτηση 29 06, 2022, από: [http://eprints.lse.ac.uk/53305/1/__Libfile_repository_Content_European%20Institu te_LEQS%20Discussion%20Papera_LEQSPaper19b.pdf](http://eprints.lse.ac.uk/53305/1/__Libfile_repository_Content_European%20Institu%20te_LEQS%20Discussion%20Papera_LEQSPaper19b.pdf)

Eisenhardt, K. M. (1989). Building theories from case study research. *Academy of management review*, 14(4), 532-550. Ανάκτηση 26 11, 2022 από: <https://doi.org/10.2307/258557>

<https://eclass.uoa.gr/modules/document/file.php/EDS211/%CE%95%CE%A1%CE%95%CE%A5%CE%9D%CE%97%CE%A4%CE%99%CE%9A%CE%91%20%CE%95%CE%A1%CE%A9%CE%A4%CE%97%CE%9C%CE%91%CE%A4%CE%91.pdf> Ανεκτῆμένο 01/12/22

Farah, P. D., & Tremolada, R. (2014). Desirability of commodification of intangible cultural heritage: The unsatisfying role of intellectual property rights. *Transnational Dispute Management, Special Issue*, 11(2). Ανάκτηση 04 07, 2022 από: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2472339

<http://www.filoproodoifiliatron.gr/wb/>

Ζούμπος Γ. (2014). Πολιτιστικοί σύλλογοι στα Ιόνια νησιά. Ο ρόλος και η προσφορά τους. Μουσικοχορευτικός όμιλος «Νέα Χορωδία Λευκάδας» (1964). Διαθέσιμο από https://www.academia.edu/25087698/Πολιτιστικοί_Σύλλογοι_στα_Ιόνια_Νησιά_Ο_ρόλος_και_η_προσφορά_τους_Χορωδιακή_πράξη_στα_Εφτάνησα

Καρλ Μαρξ, «Το κεφάλαιο» , Θεωρίες για την υπεραξία, τόμος 2^{ος}, μετάφραση Παναγιώτης Μαυρομαμάτης, εκδ. «Σύγχρονη Εποχή». Αθήνα 1982, Ανακτημένο από rovespiero.gr 17/10/2022

Λύκειο των Ελληνίδων (2021). Διαθέσιμο από <https://lykeionellinidon.com/>

Maraña, M. (2010). Culture and development: Evolution and Prospects., Ανάκτηση από google scholars , 22/09/2022

Παλακίδα Χ. (2020). Πολιτιστικοί σύλλογοι: θεματοφύλακες πολιτισμού. Σύλλογος κατοίκων Νέας Πολιτείας. Διαθέσιμο από <https://www.neapolitia.gr/2020/04/blog-post.htm>

Riches Resources (2014), Cultural Instructions. Ανάκτηση από <https://resources.riches-project.eu/glossary/cultural-institutions/> 31/10/2022

https://sociology.soc.uoc.gr/pegasoc/wpcontent/uploads/2014/10/Microsoft-Word-Papageorgiou_DEIGMATOLHPTIKH1.pdf - Ανακτημένο 23/05/2023

<https://thesafiablog.com/2019/07/08/vakalopoulou-analysis-2/>

OECD (2018). Culture and local development. Background document. Διαθέσιμο από <http://www.oecd.org/cfe/leed/venice-2018-conference-culture/documents/Culture-andLocal-Development-Venice.pdf>

Υπουργείο Εξωτερικών (2019). Ιστορικές, Πολιτιστικές και Μορφωτικές Σχέσεις. Διαθέσιμο από <https://www.mfa.gr/switzerland/ellada/ellada-kai-elvetia/istorikes-politistikes-kaimorphotikes-skheseis-apodemosenismos.html> Ανάκτηση : 13/11/22

ΦΕΚ 153/Α'/ 28.06.2002 Ανάκτηση 02 07, 2022 από <https://www.e-nomothesia.gr/kat-arxaiotites/n-3028-2002.html>

ΦΕΚ 275/ Α' 10.10.2003 Ανάκτηση 02 07, 2022 από <https://ich.unesco.org/doc/src/00009-EL-PDF.pdf>

Unesco (1972) Convention Concerning the Protection of the World Cultural and Natural Heritage , Ανάκτηση 29 06 2022 από <https://culture.ec.europa.eu/el/cultural-heritage/main-actors-on-cultural-heritage/main-actors-on-cultural-heritage-international-organisations>

UNESCO (1982). World Conference on Cultural Policies – Mexico.

Διαθέσιμο από https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000052505_spa

UNESCO(2002). What do we mean by the cultural and creative industries?

Ανάκτηση από <https://en.unesco.org/creativity/sites/creativity/files/digital-library/What%20Do%20We%20Mean%20by%20CCI.PDF> 30/10/22

UNESCO. (2012). Culture: A driver and an enabler of sustainable development. Thematic Think Piece. UN System Task Team on the Post-2015 UN Development Agenda.

UNESCO Πανεπιστήμιο –Μακεδονίας- Τράπεζα Πληροφοριών – Ανάκτηση 02 07, 2022 από <http://unescochair.uom.gr/>

UNESCO (2017) , Culture for Sustainable development . Ανάκτηση 25, 10, 2022 από [www. Unesco.org/new/en/culture/themes](http://www.unesco.org/new/en/culture/themes)

UNESCO (2021a). What is Intangible Cultural Heritage?. Ανάκτηση 05, 01, 2022 από UNESCO: <https://ich.unesco.org/en/what-is-intangible-heritage-00003>

UNESCO (2001), UNESCO Universal Declaration on Cultural Diversity . Paris

Vrdoljak, A. F. (2017). Indigenous peoples, intangible cultural heritage and participation in the United Nations. Intellectual Property, Cultural Property and Intangible Cultural Heritage, 50-66. Ανάκτηση 04 07, 2022 από : https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2676448

Σελίδα Παραρτημάτων

Παράθεση ερωτήσεων έρευνας ερωτηματολογίου (ποσοτική έρευνα)

1. Ζητείται το φύλο (άνδρας, γυναίκα).
2. Προσδιορισμός ηλικίας: 5-18 ετών, 19-30 ετών, 31-50 ετών, 51 ετών και άνω.
3. Έχετε συμμετάσχει σε κάποια περίοδο της ζωής σας σε δραστηριότητες πολιτιστικών συλλόγων;
4. Αν ναι, με ποιές δραστηριότητες ασχοληθήκατε; (επιλογές: μουσική, χορός, γυμναστική, εικαστικές τέχνες, θέατρο, άλλο..).
5. Πόσες ώρες εβδομαδιαίως αφιερώνετε στην δραστηριότητα σας στο σύλλογο; (επιλογές: 2-4 ώρες, περισσότερες από 4, λιγότερες από 2, καθόλου).
6. Πόσο συχνά προσφέρετε εθελοντικά τη προσωπική σας βοήθεια σε κάποιον σύλλογο; (επιλογές: κάθε εβδομάδα, μία ή δύο φορές το μήνα, περισσότερες από 3 φορές το μήνα, καθόλου).
7. Ποιά είναι τα συναισθήματα που νιώθετε συμμετέχοντας σε δραστηριότητες του συλλόγου; (επιλογές: χαρά και ικανοποίηση, κούραση και αίσθημα υποχρέωσης, είμαι ουδέτερος /η, άλλο..).
8. Πιστεύετε ότι η δράση των πολιτιστικών συλλόγων στην περιοχή σας είναι αφορμή για την επισκέπτεται κόσμος και από άλλες περιοχές; (επιλογές: ναι, όχι).

9. Πόσο πολύ, πιστεύετε, ότι βοηθά η δράση των πολιτιστικών συλλόγων της περιοχής σας για την οικονομική ενίσχυση των τοπικών επιχειρήσεων; (επιλογές: πάρα πολύ, πολύ, μέτρια, λίγο, καθόλου).

10. Πόσο σας έχει βοηθήσει η επαφή με τον πολιτιστικό σύλλογο, ώστε να έρθετε σε επαφή με τα παραδοσιακά έθιμα του τόπου σας; (επιλογές: πάρα πολύ, πολύ, μέτρια, λίγο, καθόλου).

11. Θεωρείτε σημαντική την αναβίωση των τοπικών πολιτιστικών εθίμων; (επιλογές: πάρα πολύ, πολύ, μέτρια, λίγο, καθόλου).

12. Θα θέλατε στο μέλλον να μεταδώσετε κι εσείς στις επόμενες γενιές τα παραδοσιακά έθιμα του τόπου σας; (επιλογές: πάρα πολύ, πολύ, μέτρια, λίγο, καθόλου).

Συνητεύξεις – (Ποιοτική Έρευνα)

1^η Συνέντευξη: της κας Τουρκολιά Σόνιας – Προέδρου του Μορφωτικού Εκπολιτιστικού Συλλόγου Κυπαρισσίας (ΜΕΣΚ) – Ημ/νια: 21/01/2023 μέσω e – mail

Ερωτήσεις και Απαντήσεις:

1. Ποιά ανάγκη σας ώθησε να συμμετάσχετε σε έναν πολιτιστικό σύλλογο και ποια οφέλη αποκομίσατε από αυτή την συμμετοχή σας;

Το δόσιμο στην κοινωνία είναι το αντίδωρο της ικανοποίησης κάθε ατόμου, που συμβάλλει μ' ένα μικρό λιθαράκι στον πολιτισμό. Το μοναδικό όφελος που έχω αποκομίσει επί 28 χρόνια πρόεδρος στον Μορφωτικό Εκπολιτιστικό Σύλλογο Κυπαρισσίας (Μ.Ε.Σ.Κ) είναι το επωφελές ξόδεμα ψυχής.

2. Πιστεύετε πως η συμμετοχή και η προσφορά ορισμένων ατόμων σε έναν πολιτιστικό σύλλογο έχει και κερδοσκοπικό χαρακτήρα;

Σε καμία περίπτωση δεν συμβαίνει αυτό. Αντίθετα αυτός που προΐσταται ενός συλλόγου αλλά και τα μέλη του είναι μονίμως με το χέρι στην τσέπη και άδειο το πορτοφόλι του.

3. Σε έρευνα που διεξάχθηκε για την εκπόνηση της ίδιας εργασίας , αποτυπώθηκε πως, ενώ μεγάλο ποσοστό πληθυσμού συμμετέχει σε δραστηριότητες των συλλόγων , ωστόσο ελάχιστο είναι αυτό που προσφέρει εθελοντική προσφορά στην προετοιμασία των εκδηλώσεων. Σε ποια αίτια πιστεύετε ότι οφείλεται το γεγονός αυτό;

Θεωρώ ότι κάποια μέλη επαναπαύονται στην έντονη δραστηριότητα κάποιων μελών τους.

4. Με ποιους τρόπους θεωρείτε πως ένας σύλλογος μπορεί να προάγει την αξία του εθελοντισμού;

Μόνο με το προσωπικό παράδειγμα του καθενός που εκπροσωπεί έναν φορέα, παρασύρονται και οι υπόλοιποι.

5. Συγκριτικά με τα παλαιότερα χρόνια, πόσο έχει αλλάξει η οικονομική βιωσιμότητα των πολιτιστικών συλλόγων;

Οι καταστάσεις μας σπρώχνουν προς τα πίσω , αφού δεν υπάρχουν κρατικές επιχορηγήσεις (με κριτήριο πάντα αξιολογικό της δράσης κάθε συλλόγου).

6. Σε σχέση με τις παλαιότερες γενιές , παρατηρείται εντονότερο ή μειωμένο ενδιαφέρον από τις νεότερες , στο να έρθουν σε επαφή με την άυλη πολιτιστική κληρονομιά του τόπου τους;

Οι νέοι σήμερα δύσκολα έρχονται να εγγραφούν σε Πολιτιστικούς Συλλόγους , δεν διαθέτουν τον χρόνο τους για κάτι κοινό. Όμως δεν τους κατακρίνω , γιατί οι περισσότεροι από αυτούς είναι άνεργοι και κάνουν δουλειές του ποδαριού για να επιβιώσουν με ακατάστατα ωράρια. Τους απασχολούν ίσως προβλήματα επιβίωσης και γι' αυτό το βλέπουν σαν πολυτέλεια. Υπάρχει βέβαια και η άλλη πλευρά του ωχαδελφισμού. Η τελευταία περίπτωση βέβαια, για μένα προσωπικά, καλό θα είναι να μην πηγαίνουν σε συλλόγους , γιατί και εκεί θα είναι «διακοσμητικά» στοιχεία και ουδόλως θα έχουν την προθυμία για οποιαδήποτε δράση. Αυτούς τους ενδιαφέρει μόνο η «ταμπέλα» ότι ανήκουν κάπου.

2^η Συνέντευξη : κυρίου Ευστάθιου Παναγιωτόπουλου (επί χρόνια εθελοντή στις Θρησκευτικές εορτές της εκκλησίας που βρίσκεται εντός του εξωτερικού χώρου του Συλλόγου). Ημερομηνία Συνέντευξης: 24/01/2023 μέσω e- mail

1. Ποιά ανάγκη σας ώθησε να συμμετάσχετε σε έναν πολιτιστικό σύλλογο και ποια οφέλη αποκομίσατε από αυτή την συμμετοχή σας;

Η ανάγκη που με ώθησε να συμμετάσχω σε έναν πολιτιστικό σύλλογο , όπως είναι ο Σύλλογος Φιλοπροόδων Φιλιατρών, είναι επειδή πιστεύω κάτι το οποίο έχει επιβεβαιώσει και ο κόσμος , ότι είμαι ένα άτομο που έχω και θέλω να προσφέρω εθελοντική εργασία σε κάτι που αγαπάω και έχω μεγαλώσει μέσα σε αυτό. Άλλωστε, το υπέδειξα αυτό και με το παραπάνω στη διάρκεια της θητείας μου. Τα οφέλη που αποκόμισα από τη συμμετοχή μου στο σύλλογο αυτό είναι οι γνωριμίες που έκανα με άτομα και υψηλά πρόσωπα , τόσο όσο μέσα από τις εκδηλώσεις και τα κοινά που

ασχοληθήκαμε. Ίσως, εάν δεν ήμουν στο σύλλογο αυτόν , μπορεί ποτέ μου να μην είχα ζήσει τέτοιες και πολλές άλλου είδους ωραίες καταστάσεις.

2. Πιστεύετε πως η συμμετοχή και η προσφορά ορισμένων ατόμων σε έναν πολιτιστικό σύλλογο έχει και κερδοσκοπικό χαρακτήρα;

Ναι, το πιστεύω , ότι η συμμετοχή και η προσφορά ορισμένων ατόμων σε έναν πολιτιστικό σύλλογο έχει κερδοσκοπικό χαρακτήρα. Μπορεί κάποιος να καταχραστεί χρήματα , αλλά μπορεί κάποιος άλλος να προσπαθεί ώστε να του ανοίξουν πολλές πόρτες για κάτι καλό στη ζωή του.

3. Σε έρευνα που διεξάχθηκε για την εκπόνηση της ίδιας εργασίας , αποτυπώθηκε πως, ενώ μεγάλο ποσοστό πληθυσμού συμμετέχει σε δραστηριότητες των συλλόγων , ωστόσο ελάχιστο είναι αυτό που προσφέρει εθελοντική προσφορά στην προετοιμασία των εκδηλώσεων. Σε ποια αίτια πιστεύετε ότι οφείλεται το γεγονός αυτό;

Ναι, μπορώ να πω, ότι ένα μεγάλο ποσοστό πληθυσμού συμμετέχει σε δραστηριότητες των συλλόγων , ωστόσο πολύ σωστά λέτε, ότι ελάχιστο είναι αυτό που προσφέρει εθελοντική προσφορά στην προετοιμασία των εκδηλώσεων και έτσι είναι, γιατί το έζησα κατά τη διάρκεια της θητείας μου. Τα αίτια που οφείλεται το γεγονός αυτό , είναι πλέον ότι ο κόσμος έχει μια διαφορετική τοποθέτηση σκέψης και δεν είναι όπως παλιά που προσέφερε και χωρίς ανταλλάγματα. Πλέον, οι νέοι ειδικά, βαριούνται να κάνουν πολλά και αποφεύγουν με δικαιολογίες. Επίσης, επαναπαύονται όταν βλέπουν πως το τέλος τρέχουν δύο με τρία άτομα για όλες τις δουλειές που πρέπει να πραγματοποιηθούν και αυτό δημιουργεί στους άλλους συναισθήματα αγανάκτησης , κάνουντάς τους να πιστεύουν, πως μερικοί άνθρωποι νοιάζονται μόνο για το φαίνεσθαι και γι' αυτό συμμετέχουν και στους συλλόγους.

4. Με ποιους τρόπους θεωρείτε πως ένας σύλλογος μπορεί να προάγει την αξία του εθελοντισμού;

Ένας σύλλογος μπορεί να προβάλλει την αξία του εθελοντισμού με πράξεις, όπως να προσφέρει, να βοηθά κάποιον που έχει ανάγκη, να τον βοηθά να αποκτήσει εμπειρίες, να του καλλιεργήσει την αξία της χρησιμότητας στο κοινωνικό σύνολο με το να συμπονά, να συμπάσχει, να μοιράζεται, να συμπαραστέκεται και να συμβάλει στη προσπάθεια για μία πιο δίκαιη κοινωνία.

5. Συγκριτικά με τα παλαιότερα χρόνια, πόσο έχει αλλάξει η οικονομική βιωσιμότητα των πολιτιστικών συλλόγων;

Η οικονομική βιωσιμότητα των συλλόγων έχει σίγουρα αλλάξει κατά πολύ συγκριτικά με τα προηγούμενα χρόνια και εντοπίζω τη κύρια αίτια αυτού την οικονομική κρίση. Παλαιότερα, ο κόσμος προσέφερε στους συλλόγους δωρεές και χορηγίες και έτσι, ένας σύλλογος από τα οφέλη αυτά, είχε την οικονομική δυνατότητα να διεξάγει πολλές δράσεις. Στη σημερινή εποχή, που οι συνθήκες έχουν αλλάξει, πολλοί σύλλογοι αδυνατούν να ανταπεξέλθουν στις οικονομικές τους υποχρεώσεις και αναγκάζονται να σταματήσουν το έργο τους.

6. Σε σχέση με τις παλαιότερες γενιές, παρατηρείται εντονότερο ή μειωμένο ενδιαφέρον από τις νεότερες, στο να έρθουν σε επαφή με την άυλη πολιτιστική κληρονομιά του τόπου τους;

Σε σχέση με τις παλαιότερες γενιές παρατηρείται έντονα μειωμένο ενδιαφέρον από τις νεότερες, στο να έρθουν σε επαφή με την άυλη πολιτιστική κληρονομιά του τόπου τους. Είτε δεν προσφέρουν εθελοντική βοήθεια, είτε δεν συμμετέχουν στο ελάχιστο σε δραστηριότητες που τους

προσφέρει ο σύλλογος. Πλέον, οι νεότερες γενιές προτιμούν άλλου είδους ασχολίες , όπως είναι οι έξοδοι και κάθε είδους καλοπέραση. Σίγουρα , η επαφή με έναν σύλλογο έχει να σου προσφέρει πολλά , αλλά αυτό δυστυχώς δεν μπορεί να το καταλάβει ή δεν θέλει να τον καταλάβει ένας νέος. Δυστυχώς οι νέοι χάνουν πολλά που θα κέρδιζαν από τη συμμετοχή τους σε ένα σύλλογο.

3η Συνέντευξη κας Παντελάκη Παρασκευής – Προέδρου του Συλλόγου Φιλοπροόδων Φιλιατρών – Ημ/νια: 25/01/2023-μέσω e- mail .

1. Ποιά ανάγκη σας ώθησε να συμμετάσχετε σε έναν πολιτιστικό σύλλογο και ποια οφέλη αποκομίσατε από αυτή την συμμετοχή σας;

Συμμετέχω στον πολιτιστικό σύλλογο γιατί έχοντας συνείδηση ενεργού πολίτη επιθυμώ να συμβάλλω στη διαμόρφωση των κοινωνικών συνθηκών της περιοχής που ζω προς όφελος των συμπολιτών μου. Η συμμετοχή στα κοινά είναι και μέρος της οικογενειακής παράδοσης που κληρονόμησα από την οικογένειά μου. Ωφελήθηκα γιατί γνώρισα ενδιαφέροντες ανθρώπους, έκανα σημαντικές φιλίες αλλά πάνω από όλα έχω την ικανοποίηση ότι ο πιο σημαντικός σύλλογος της περιοχής μου λειτουργεί αποδοτικά και χρήσιμα χάρη και στη δική μου συμμετοχή. Επίσης προτάσεις μου για πολιτιστικά γεγονότα στην περιοχή έχουν υλοποιηθεί και δίνουν χαρά σε πολύ κόσμο!

2. Πιστεύετε πως η συμμετοχή και προσφορά ορισμένων ατόμων σε έναν πολιτιστικό σύλλογο έχει και κερδοσκοπικό χαρακτήρα;

Όχι δεν το πιστεύω. Τα οικονομικά των συλλόγων είναι τόσο περιορισμένα που δεν θα μπορούσε. Μπορεί όμως να έχει στόχο την απόκτηση αναγνωρισιμότητας προκειμένου να τη χρησιμοποιήσουν προς όφελός τους. Δεν πρέπει όμως να παραβλέπεται και η διάθεση προσφοράς που πολλοί αισθάνονται. Για μένα αυτό είναι το πρωτεύον.

3. Σε έρευνα που διεξάχθηκε για την εκπόνηση της ίδιας εργασίας , αποτυπώθηκε πως , ενώ μεγάλο ποσοστό πληθυσμού συμμετέχει σε δραστηριότητες των συλλόγων, ωστόσο ελάχιστο είναι αυτό που προσφέρει εθελοντική προσφορά στην προετοιμασία των εκδηλώσεων. Σε ποιά αίτια , πιστεύετε, ότι οφείλεται το γεγονός αυτό;

Η συμμετοχή σε έναν πολιτιστικό σύλλογο σημαίνει κατ` αρχήν ότι πρέπει να εκτεθείς κοινωνικά, να αποδεχθείς ότι θα αποτελέσεις πολλές φορές μέρος και κακόβουλης κριτικής, σημαίνει ότι πρέπει να αναλαμβάνεις ευθύνες και πρωτοβουλίες και πάνω από όλα, να διαθέτεις πολύ προσωπικό χρόνο. Δυστυχώς οι νεότερες γενιές είναι πολύ καλομαθημένες. Θέλουν να υπάρχει πολιτιστική κίνηση στον τόπο τους για να την απολαμβάνουν αυτοί και τα παιδιά τους αλλά ελάχιστοι είναι διατεθειμένοι να δώσουν κάτι από τον εαυτό τους για να πραγματοποιηθούν όλα αυτά.

4. Με ποιους τρόπους θεωρείτε, πως ένας σύλλογος , μπορεί να προάγει την αξία του εθελοντισμού;

Μα τα μέλη των συλλόγων είναι εθελοντές. Κανένας δεν αμείβεται για την εργασία που προσφέρει. Το συλλογικό έργο τους και η προσωπική τους εργασία αποτελούν παράδειγμα προς μίμηση.

5. Συγκριτικά με τα παλαιότερα χρόνια, πόσο έχει αλλάξει η οικονομική βιωσιμότητα των πολιτιστικών συλλόγων ;

Πάρα πολύ! Δεν είμαστε πιο φτωχοί σήμερα. Αντιθέτως! Παλαιότερα η οικονομική προσφορά των πολιτών ήταν μεγαλύτερη από ότι σήμερα. Κι αυτό γιατί σήμερα έχουν αλλάξει οι αξίες και οι προτεραιότητες των ανθρώπων. Παλαιότερα υπήρχε μεγαλύτερη διάθεση οικονομικής προσφοράς και στήριξης των συλλόγων με προσωπική συμμετοχή. Σήμερα αντλούμε χαρά και δαπανούμε χρήματα από καταστάσεις που δεν έχουν πάντα αξία. Ευτυχώς όμως σήμερα μπορεί να χρησιμοποιηθούν νέα εργαλεία για την οικονομική επιβίωσή τους.

6. Σε σχέση με τις παλαιότερες γενιές, παρατηρείται εντονότερο ή μειωμένο ενδιαφέρον από τις νεότερες, στο να έρθουν σε επαφή με την άυλη πολιτιστική κληρονομιά του τόπου τους;

Νομίζω ότι είναι κάτι που καλλιεργείται από την οικογένεια, το σχολείο, τους συλλόγους και τα μέσα επικοινωνίας. Αν αυτοί το κάνουν σωστά τότε το παρόν κερδίζει σε σχέση με το παρελθόν.

4^η Συνέντευξη- κου Νίκου Κούρδογλου – Αντιπροέδρου Συλλόγου Φιλοπροόδων Φιλιατρών και προέδρου του Ομίλου Δράσεων και Πολιτισμού Φιλιατρών και καθηγητή – Ημ/νία : 26/01/2023

1. Ποιά ανάγκη σας ώθησε να συμμετάσχετε σε έναν πολιτιστικό σύλλογο και ποια οφέλη αποκομίσατε από αυτή την συμμετοχή σας;

Η ανάγκη διαφύλαξης της πολιτιστικής κληρονομιάς της πόλης και γενικότερα της ευρύτερης περιοχής στην οποία ζω. Εκτός από την αίσθηση προσφοράς, στα οφέλη θα μπορούσα να αναφέρω τη γνωριμία με αξιόλογους ανθρώπους και τη συνεργασία μαζί τους για την επίτευξη

κοινωνικών στόχων. Ακόμη την ικανοποίηση από την υλοποίηση των στόχων που έχουν τεθεί.

2. Πιστεύετε πως η συμμετοχή και προσφορά ορισμένων ατόμων σε έναν πολιτιστικό σύλλογο έχει και κερδοσκοπικό χαρακτήρα;

Για πάνω από 20 χρόνια συμμετέχω σε συλλόγους και συμμετοχή κάποιου/ας με άμεσα κερδοσκοπικό χαρακτήρα δεν έχω συναντήσει. Αν όμως με την έννοια του κερδοσκοπικού χαρακτήρα μπορεί να αναφέρεται κάποιος σε οφέλη αναγνωρισιμότητας ή ενδεχόμενα στη δωρεάν συμμετοχή σε κάποιες εκδηλώσεις ή ταξίδια με έξοδα του συλλόγου που μπορεί να συμβαίνει κάποιες φορές τότε ναι, αν και τις περισσότερες φορές οι συμμετέχοντες στους συλλόγους «βάζουν το χέρι στην τσέπη».

3. Σε έρευνα που διεξάχθηκε για την εκπόνηση της ίδιας εργασίας , αποτυπώθηκε πως , ενώ μεγάλο ποσοστό πληθυσμού συμμετέχει σε δραστηριότητες των συλλόγων, ωστόσο ελάχιστο είναι αυτό που προσφέρει εθελοντική προσφορά στην προετοιμασία των εκδηλώσεων. Σε ποιά αίτια , πιστεύετε, ότι οφείλεται το γεγονός αυτό;

Πιστεύω πως είναι ένα πολυσύνθετο φαινόμενο που άπτεται των γενικότερων κοινωνικών προτύπων και στάσεων ζωής που υιοθετεί ο καθένας. Δυστυχώς ζούμε σε εποχή που κυριαρχεί «ατομοκεντρισμός» και στάση ζωής του καναπέ και του ηλεκτρολογίου. Αρκετοί αποδίδουν ευθύνες και στην καραντίνα λόγω covid, όμως αν συμμετέχει κάπως η καραντίνα είναι μόνο τα τελευταία 2-3 χρόνια, ενώ τα φαινόμενα αυτά είναι παλαιότερα.

4. Με ποιους τρόπους θεωρείτε, πως ένας σύλλογος , μπορεί να προάγει την αξία του εθελοντισμού;

Μέσα από συμμετοχικές δράσεις και ενέργειες που θα πρέπει να πλαισιώνονται από εθελοντές και να μην πραγματοποιούνται μόνο από μια μικρή ομάδα ανθρώπων που συνήθως είναι τα μέλη των Διοικητικών συμβουλίων και αυτά όχι στην ολότητά τους. Ανάδειξη, μέσα από ανάλογες εκδηλώσεις, προτύπων εθελοντισμού.

5. Συγκριτικά με τα παλαιότερα χρόνια, πόσο έχει αλλάξει η οικονομική βιωσιμότητα των πολιτιστικών συλλόγων ;

Μετά την γενικότερη οικονομική κρίση της τελευταίας δεκαετίας, αλλά και την καραντίνα λόγω covid της τελευταίας διετίας η κατάσταση έχει αλλάξει προς το χειρότερο.

6. Σε σχέση με τις παλαιότερες γενιές, παρατηρείται εντονότερο ή μειωμένο ενδιαφέρον από τις νεότερες, στο να έρθουν σε επαφή με την άυλη πολιτιστική κληρονομιά του τόπου τους;

Μάλλον το ενδιαφέρον είναι μειωμένο, εκτός ελαχίστων περιπτώσεων, ανάμεσα στις οποίες είναι ο παραδοσιακός χορός.

5^η Συνέντευξη- κας Αλεξανδροπούλου Έφης – Μέλος Δ.Σ του «Ομίλου Δράσεων και Πολιτισμού» Φιλιατρών Μεσσηνίας- 26/01/2023 – μέσω e-mail.

1. Ποιά ανάγκη σας ώθησε να συμμετάσχετε σε έναν πολιτιστικό σύλλογο και ποια οφέλη αποκομίσατε από αυτή την συμμετοχή σας;

Ήθελα να προσφέρω στον τόπο μου, έχοντας αρκετό ελεύθερο χρόνο , περισσότερο όμως η ανάγκη μου για κοινωνική επαφή. Βρήκα πολλά

οφέλη: η επαφή με ανθρώπους από διάφορες κοινωνικές ομάδες, η επαφή με τη φύση μέσα από τις δράσεις του ομίλου, η γνώση άλλων αντιλήψεων.

2. Πιστεύετε πως η συμμετοχή και προσφορά ορισμένων ατόμων σε έναν πολιτιστικό σύλλογο έχει και κερδοσκοπικό χαρακτήρα;

Από την δική μου εμπειρία, πιστεύω πως δεν έχει.

3. Σε έρευνα που διεξάχθηκε για την εκπόνηση της ίδιας εργασίας , αποτυπώθηκε πως , ενώ μεγάλο ποσοστό πληθυσμού συμμετέχει σε δραστηριότητες των συλλόγων, ωστόσο ελάχιστο είναι αυτό που προσφέρει εθελοντική προσφορά στην προετοιμασία των εκδηλώσεων. Σε ποιά αίτια , πιστεύετε, ότι οφείλεται το γεγονός αυτό;

Αυτό, το βιώνουμε όλοι οι σύλλογοι. Συμμετέχουμε στις δραστηριότητες γιατί, μας δίνει χαρά, όμως οι συνθήκες μας κάνουν να φοβόμαστε και το ότι πιστεύουμε ότι ο χρόνος μας είναι περιορισμένος.

4. Με ποιους τρόπους θεωρείτε, πως ένας σύλλογος , μπορεί να προάγει την αξία του εθελοντισμού;

Με διάφορες δράσεις όπως θεατρικές παραστάσεις, ομιλίες, εκδρομές, παρουσιάσεις βιβλίων , δράσεις που αφορούν στα παιδιά και στο περιβάλλον.

5. Συγκριτικά με τα παλαιότερα χρόνια, πόσο έχει αλλάξει η οικονομική βιωσιμότητα των πολιτιστικών συλλόγων ;

Θεωρώ, ότι έχει αλλάξει πάρα πολύ. Θέλει μεγάλο κόπο για να μπορέσει ένας σύλλογος να σταθεί οικονομικά.

6. Σε σχέση με τις παλαιότερες γενιές, παρατηρείται εντονότερο ή μειωμένο ενδιαφέρον από τις νεότερες, στο να έρθουν σε επαφή με την άυλη πολιτιστική κληρονομιά του τόπου τους;

Οι νέοι , δυστυχώς , δεν δηλώνουν μεγάλο ενδιαφέρον για την συμμετοχή τους σε πολιτιστικούς συλλόγους.

6^η Συνέντευξη – κας Μαρίας Σταθοπούλου- Κωτσάκη (Πολυετή προσφορά στον σύλλογο «Κίνηση Γυναικών Ελληνικού- Αργυρούπολης» και τον Σύλλογο: «Φυσιολάτραι Ελάτης». Ημ/νια: 31/01/2023 μέσω e-mail

1. Ποιά ανάγκη σας ώθησε να συμμετάσχετε σε έναν πολιτιστικό σύλλογο και ποια οφέλη αποκομίσατε από αυτή την συμμετοχή σας;

Η εσωτερική μου ανάγκη προσφοράς με κέρδος την ψυχική ανάταση από την συμμετοχή μου στην πολιτιστική ανάδειξη της κοινότητάς μας.

2. Πιστεύετε πως η συμμετοχή και προσφορά ορισμένων ατόμων σε έναν πολιτιστικό σύλλογο έχει και κερδοσκοπικό χαρακτήρα;

Δεν πρέπει να έχει κερδοσκοπικό χαρακτήρα , γιατί τότε αποδυναμώνεται η προσφορά.

3. Σε έρευνα που διεξάχθηκε για την εκπόνηση της ίδιας εργασίας , αποτυπώθηκε πως , ενώ μεγάλο ποσοστό πληθυσμού συμμετέχει σε δραστηριότητες των συλλόγων, ωστόσο ελάχιστο είναι αυτό που προσφέρει εθελοντική προσφορά στην προετοιμασία των εκδηλώσεων. Σε ποιά αίτια , πιστεύετε, ότι οφείλεται το γεγονός αυτό;

Ίσως , γιατί απαιτούνται ειδικότητες που δεν διαθέτουν πάντοτε οι εθελοντές.

4. Με ποιους τρόπους θεωρείτε, πως ένας σύλλογος , μπορεί να προάγει την αξία του εθελοντισμού;

Η προσφορά των μελών- εθελοντών όταν είναι ανιδιοτελής και πηγαία , εκπέμπει χαρά , ικανοποίηση και διάθεση για δράση που γίνεται αξιολήγουτη από τους γύρω.

5. Συγκριτικά με τα παλαιότερα χρόνια, πόσο έχει αλλάξει η οικονομική βιωσιμότητα των πολιτιστικών συλλόγων ;

Κατά τη γνώμη μου, οι περισσότεροι σύλλογοι φυτοζωούν και διατηρούνται από την επιμονή, την υπομονή και τον ενθουσιασμό των εθελοντών.

6. Σε σχέση με τις παλαιότερες γενιές, παρατηρείται εντονότερο ή μειωμένο ενδιαφέρον από τις νεότερες, στο να έρθουν σε επαφή με την άυλη πολιτιστική κληρονομιά του τόπου τους;

Δυστυχώς, είναι μειωμένο το ενδιαφέρον στις νεότερες γενιές να έρθουν σε επαφή και να διαθέσουν το χρόνο τους για την ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς του τόπου τους.

7^η Συνέντευξη: κας Μαίρης Γκότση – Προέδρου πολιτιστικού Συλλόγου «ο Πυρσός» με έδρα τα Φιλιατρά της Μεσσηνίας, πρώην εκπαιδευτικού και διευθύντριας λυκείου.

1. Ποιά ανάγκη σας ώθησε να συμμετάσχετε σε έναν πολιτιστικό σύλλογο και ποια οφέλη αποκομίσατε από αυτή την συμμετοχή σας;

Το να συμμετέχεις σε έναν πολιτιστικό σύλλογο , δεν θεωρώ ότι είναι ανάγκη ενός ατόμου , αλλά υποχρέωσή του ως πολίτης, με την αρχαία έννοια του όρου, να ασχολείται με τα κοινωνικά, πολιτικά και πολιτιστικά θέματα του στενού αλλά και της ευρέως χώρας , όπου ζει και εργάζεται.

Ως τέτοια λοιπόν ηθική υποχρέωση και ως ανάγκη προσφοράς στον πολιτισμό, στην ενημέρωση και στην ανάταση και ανάπτυξη, αλλά και της αφύπνισης των συνανθρώπων μας της πόλης μου, αλλά και της περιοχής ευρύτερα , ασχολούμαι εδώ και πολλά χρόνια με πολιτιστικά δρώμενα και μέλος σε πολιτιστικούς συλλόγους της πόλης μου.

Από μαθήτρια με την επαφή μου και τη γνωριμία με την ελληνική και ξένη βιβλιογραφία, λόγω της πλούσιας βιβλιοθήκης που είχαμε στην πόλη μας και όπου εκείνη την εποχή με ανύπαρκτα βιβλία στις περισσότερες οικογένειες μας δόθηκε η δυνατότητα να ανακαλύψουμε τον πλούσιο κόσμο του βιβλίου και να πλουτίσουμε τις γνώσεις μας.

Αλλά και μεγαλώνοντας κατά τη διάρκεια των σπουδών μου, ανοίχτηκε ένας άλλος κόσμος του πολιτισμού , γνωρίζοντας από κοντά την ιστορία της χώρας μας, αλλά και τον κόσμο του θεάματος, της τέχνης, της μουσικής, της ζωγραφικής και ευαισθητοποιήθηκα ιδιαίτερα με το άνοιγμα των νέων οριζόντων του πολιτισμού.

Όμως, η καταγωγή μου από μόνη της, η γενέτειρά μου πόλη , τα Φιλιατρά, με πολύ αναπτυγμένο πολιτισμό και παιδεία, τα δύο πνευματικά κέντρα που υπάρχουν και είναι δωρεές Φιλιατρινών αείμνηστων δωρητών, ήταν επίσης μία ακόμη αφορμή έμπνευσης και εσωτερικής ανάγκης για την συμμετοχή μου και τη συνέχιση αυτού του κλίματος και του χρέους απέναντι στους γονείς μας και στις προηγούμενες γενιές, αλλά και απέναντι στα παιδιά μας.

Τα οφέλη που έχω αποκομίσει από την πολύχρονη ενασχόλησή μου με τα κοινά είναι, αφενός η προσωπική μου ικανοποίηση και ευχαρίστηση της προσφοράς και της αποτελεσματικότητας των δράσεων και δραστηριοτήτων των συλλόγων που έχω ασχοληθεί και αφετέρου, η επικοινωνία και η επαφή με αρκετούς συνανθρώπους μου με το ίδιο ενδιαφέρον και ότι τα δρώμενα που έχουν γίνει εδώ και πολλά χρόνια, έχουν πλαισιωθεί με αγάπη από τους συμπολίτες μας, παιδιά και ενήλικες σε πολλούς τομείς.

Στα γράμματα , στα βιβλία, στη μουσική, στον κινηματογράφο, στο θέατρο , στις συναυλίες, στην εκμάθηση παραδοσιακών χορών, στη συμμετοχή και διοργάνωση ανάλογων φεστιβάλ, όπου ερχόμαστε σε επαφή με φίλους και με την κουλτούρα και την παράδοση του τόπου τους, σε ψυχαγωγικές εκδηλώσεις δίνοντας χαρά, συγκίνηση, αλλά και ιδέες, έμπνευση και χαρά σε όλους! Και τελικά, το να προσφέρεις στον πολιτισμό ή οπουδήποτε αλλού μπορείς, σου δίνει αίσθηση χαράς , ευεξίας και εσωτερικής ικανοποίησης ψυχής.

2. Πιστεύετε πως η συμμετοχή και προσφορά ορισμένων ατόμων σε έναν πολιτιστικό σύλλογο έχει και κερδοσκοπικό χαρακτήρα;

Κρίνοντας από τους κατά καιρούς συνεργάτες μου και από τους συμμετέχοντες και σε άλλους πολιτιστικούς συλλόγους, δε νομίζω πως υπάρχει κερδοσκοπικός σκοπός, αν εννοούμε το κέρδος των χρημάτων. Έτσι όπως καταγράφεται στα καταστατικά των συλλόγων , ότι οι συμμετέχοντες γνωρίζουν ότι είναι μη κερδοσκοπικά σωματεία.

Όλα τα μέλη των Δ.Σ. είναι εθελοντές που αγαπούν τον πολιτισμό, την πρόοδο και την ανάπτυξη του τόπου τους, έχουν τη χαρά της προσφοράς

και διαθέτουν αρκετό από τον προσωπικό τους χρόνο , την εργασία τους και την οικογένειά τους με ευχαρίστηση και υπευθυνότητα.

Το ερώτημα είναι ,αν κάποιος από τους συμμετέχοντες προσβλέπει στην προσωπική του προβολή, την κοινωνική του αναγνώριση ή και το επαγγελματικό του συμφέρον, δεν είμαι απολύτως σίγουρη αν οι ανθρώπινες αδυναμίες και οι χαρακτήρες κάποιων μπορούν να αποκτήσουν τέτοια συμφέροντα. Ούτε μπορούμε να αποδείξουμε , γιατί έχουμε τέτοια φαινόμενα, τουλάχιστον στους πολιτιστικούς συλλόγους που συμμετείχα.

3. Σε έρευνα που διεξάχθηκε για την εκπόνηση της ίδιας εργασίας , αποτυπώθηκε πως , ενώ μεγάλο ποσοστό πληθυσμού συμμετέχει σε δραστηριότητες των συλλόγων, ωστόσο ελάχιστο είναι αυτό που προσφέρει εθελοντική προσφορά στην προετοιμασία των εκδηλώσεων. Σε ποιά αίτια , πιστεύετε, ότι οφείλεται το γεγονός αυτό;

Είναι γεγονός , ότι σε μία οποιαδήποτε ομάδα συνεργατών , είτε σε εταιρίες είτε σε εργαζόμενους σε οποιοδήποτε τομέα, ακόμα και σε έναν οποιοδήποτε σύλλογο, μπορεί όλοι να μην έχουμε επιδείξει το ίδιο ενδιαφέρον. Είτε γιατί δεν έχουν όλοι τον ίδιο ελεύθερο χρόνο ή τις ίδιες δυνατότητες να προσφέρουν και να έχουν την ίδια αποτελεσματικότητα με κάποια άλλα μέλη της ομάδας.

4. Με ποιους τρόπους θεωρείτε, πως ένας σύλλογος , μπορεί να προάγει την αξία του εθελοντισμού;

Δεν είμαι σίγουρη ότι οφείλεται σε σκοπιμότητα ή σε αδιαφορία, γιατί αλλιώς δε θα συμμετείχαν στα Δ.Σ. των πολιτιστικών συλλόγων για να το περιορίσουμε στους συλλόγους. Μπορεί να υπάρχουν, όπως έχουμε

εντοπίσει, προβλήματα προσωπικά , οικογενειακά, επαγγελματικά, γνώσεως ακόμα και θέματα υγείας που δεν τους επιτρέπουν να έχουν την ίδια προσφορά με τα υπόλοιπα μέλη. Τελικά, πράγματι δεν μπορούν να προσφέρουν όλοι το ίδιο σε έναν σύλλογο.

5. Συγκριτικά με τα παλαιότερα χρόνια, πόσο έχει αλλάξει η οικονομική βιωσιμότητα των πολιτιστικών συλλόγων ;

Γενικά, η οικονομική βιωσιμότητα των συλλόγων εξαρτάται από πολλούς παράγοντες. Άλλες είναι οι ανάγκες ενός συλλόγου που έχει στην ιδιοκτησία του πνευματικό κέντρο , στο οποίο στεγάζεται και το οποίο έχει πολλές ανάγκες και φυσικά πολλά οικονομικά έξοδα. Άλλες είναι οι ανάγκες ενός συλλόγου που έχει πολλές δραστηριότητες και πολλά τμήματα και έχει και άλλες συνεργασίες. Άλλες ανάγκες έχουν οι σύλλογοι που έχουν περιορισμένες δράσεις. Και επειδή, δεν είναι εισπρακτικός μηχανισμός και κερδοσκοπικός οργανισμός και δεν εισπράττει από χορηγίες μελών εύκολα αρκετά χρήματα, είναι πολύ δύσκολη η οικονομική τους κατάσταση και ακόμα πιο δύσκολο το έργο των μελών του Δ.Σ. να ανταποκριθούν στις ανάγκες τους.

Παλαιότερα, απ' όσο γνωρίζω, οι σύλλογοι επιχορηγούνταν από το Υπουργείο Πολιτισμού και από τη Δημοτική Αρχή της πόλης. Τώρα δεν συμβαίνει κάτι τέτοιο, τουλάχιστον σε κάποιους συλλόγους. Σε κάποιους άλλους, για κάποιους λόγους που δεν μπορώ να γνωρίζω, υπάρχει διαφορετική αντιμετώπιση.

6. Σε σχέση με τις παλαιότερες γενιές, παρατηρείται εντονότερο ή μειωμένο ενδιαφέρον από τις νεότερες, στο να έρθουν σε επαφή με την άυλη πολιτιστική κληρονομιά του τόπου τους;

Εξαρτάται πάλι από το πολιτιστικό έργο που παράγει και που είναι προφανές, αλλά και πόσο ενδιαφέρον προκαλεί και αρέσει στους πολίτες η δραστηριότητα ενός συλλόγου. Υπάρχουν περίοδοι που είναι έντονο το ενδιαφέρον αλλά και κάποιες άλλες φορές υπάρχει αρκετή ύφεση που μας προβληματίζει έντονα. Έχω επισημάνει πάντως, ότι εκδηλώσεις και δράσεις , που αφορούν και απευθύνονται σε παιδιά , παρουσιάζουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον , έχουν ιδιαίτερη συμμετοχή και στηρίζονται από μικρούς και μεγάλους.

Η εποχή μας και ιδιαίτερα μετά την περίοδο της απομόνωσης , λόγω covid, είναι πολύ περίεργη με υφέσεις και εξάρσεις. Ελπίζουμε αυτή η απομόνωση με την ενδοσκόπηση που ο καθένας μας έκανε , να βγάλει τον κόσμο από το καβούκι του και να πλαισιώσει περισσότερο τους συλλόγους μας.

